

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat • 2012. május–augusztus • 66. évfolyam 3-4. szám

Mint mikor a sas kirebbenti fészkrét • Melbourne • Fodor Sándor „búcsúi”
Unió Erdéllyel • 110 éves a füzesgyarmati egyházközség • Alföldi Unitárius Búcsú
Klérus kontra világiak • Az egység és megértés reményében • Az elveszett Biblia
Pszichofilozófiai vizsgálatok • Szolgálati úton jártam Budapesten

KEDVES OLVASÓINK!

Rendhagyó lapszámot tart kezében a Kedves Olvasó. Több szempontból is igaz ez.

A sok kés tavaszi, nyári és sz eleji esemény miatt egy összevont számra elegend anyagot gyjtöttünk össze. A június utolsó napjaiban tartott, történelmi fontosságú egyházegyesít Zsinat és F tanács ismertetése, anyaga meghaladta az egy lapszám méretét, ezért úgy döntött szerkeszt bizottságunk, hogy az utána következő események, írások bevárásával, összegyjtésével, amelyek nem tettek volna ki egy teljes lapszámot, összevonjuk a 3. és 4.-et és ünnepi számnak nevezzük. Így, ha nehezebb is volt a sokféle anyag tördelése, besorolása, illusztráló képek elhelyezése, és minden más szerkesztési feladat, munka, úgy érezzük, hogy tartalmas olvasnivalót talál mindenki a hosszúra nyúló esti estékre.

Minden beérkezett írást, tudósítást igyekeztünk bevenni. Nem csak a Kárpát-medencei események kaptak helyet, hanem a messzibb, távolabb lakó hit-rokonaink életéről, vagy a náluk lezajlott konferenciák, találkozások, kirándulások élménybeszámolóit is érdeklővel olvashatjuk. Több eseményről a beszámolókat, véleményeket nem egyházi berkeink tudósítóitól kaptuk meg, hanem más szerkesztőktől megörökítve, akik készségesen átadták írásait. Köszönet ezért nekik, mert nem minden sajtóorgánomhoz jutnak hozzá olvasóink.

Hála Istennek mind több és több alkalommal olvashatunk tényszerű tudósításokat, véleményeket, beszámolókat a Békés Megyei Hírlaptól, a Folkmagazintól és különböző hírportálokon keresztül a Magyar Nemzetig. Ez utóbbi a nyáron már három alkalommal is írt egyházunk nagy történelmi eseményéről, illetve hozott utalást, méltatást egyházunk történelmi vívmányairól.

Nem célzatosság nélkül szeretnék az egyikből idézni, tanulságos örökség mindennapjainkra is. Ugró Miklós újságírónak a 2012. szeptember 6-i szám 7. oldalán „Lapok a cenzúra történetéből” című írásában olvashatjuk: „... a cenzúra igazi karrierje a könyvnyomtatás feltalálása után a reformáció megjelenésével vette kezdetét. Hazánkban az első nyomtatott írást 1524. március 9-én leljük meg, mikor II. Lajos király rendeletet küldött Nagyszéden város tanácsának, parancsolván Luther Márton írásait nyilvánosan elégetni. De a könyvek

elégetésével a reformáció terjedését már nem lehetett feltartóztatni. S miközben Európa forrongott, s vallásháborúk dúlásától szenvedett, Erdélyben egy rövid időre a vallás, a szólás, a vélemény, a sajtó szabadságának csodálatos kis birodalma alakult a magyar történelem egyik legszebb fejezeteként. Erdély szabadsága, az unitárius vallás diadalmas térhódítása Bécsset is fenyegette. Ezért Miksa császár elrendelte nemcsak az unitárius könyvek, de a hívek megégetését is. Am a tiltott tartalmú könyvek továbbra is megjelentek, ezért 1574-ben a császár szigorú parancsba adta, hogy a magyar nyomdák minden egyes kiadványukat kötelesek előzetes ellenőrzés végett a bécsi püspöknek elküldeni. Hivatalosan ettől az időtől számítjuk a cenzúra magyarországi megjelenését.”- írja a szerző.

Hát ennek nagy részét tudtuk, ismertük olvasmányainkból, tanulmányainkból, szorgalmas történészeink kutatásaiból, de megtapasztaltuk és éreztük b rünkön hosszú évszázadokon keresztül, és éreztük ma is. Hogy hitvalló eldeinket még meg is akarták égetni, nem csodálkozhatunk, mert az 1568-as lelkiismereti és vallásszabadság törvényét, annak szellemét emberekkel, követekkel együtt törekedtek megsemmisíteni.

A századok múlnak, nemzedékek jönnek és távoznak a történelem színpadáról, és továbbadják utódaiknak hagyományaikkal együtt az érzékeny pontjaikat is. Számunkra a mellőzöttség, vagy a tájékozatlanság kellemetlen történelmi tapasztalatokat idéz fel, míg az objektív tudósításokat érthető örömmel nyugtázzuk. Lukács Csaba július 12-i tudósítását olvasva pedig (lásd lapunk 7-8. oldalán) ez ünnepi alkalommal felemler gondolat, hogy mi, akik más-más felekezeti hagyományt örököltünk, végső soron egy nemzethez tartozunk.

Kívánunk a Kedves Olvasónak hasznos időtöltést az összevont lapszámunk forgatásával, olvasásával. Hisszük, hogy talál mindenki magának, ízlésének megfelelő írást. Egyben kérjük, hogy írjanak egyházi, vallásos életükről, mert bels berkeinkben nehéz kivívni azt, hogy változatos legyen a szerkesztőgárda, hogy gyülekezeteink életéről tudjon minden olvasó.

Balácsi László

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

Megbízott szerkesztő k:
Balácsi László, Gazdag Árpád,
Kászon József, Retkes Attila
Tördel szerkesztő:
Gazdag Árpád

Szerkesztő cég címe:
1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801
unel@unitarius.hu
Index: 25 852

Terjeszti, felelős kiadó:
Magyarországi Unitárius Egyházkerület
HU ISSN 0133-1272

Elfizethet lelkész hivatalokban
vagy csekken.

Bankszámlaszám:
11713005-20011631
Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

Nyomda: Cerberus Kft.
1066 Budapest, Lovag u. 14.
Felelős vezető: Schmidt Gábor

Kéziratokat nem küldünk meg
és nem küldünk vissza.
A folyóiratban megjelenő írások
nem feltétlenül tükrözik
a szerkesztőgárdát.

Következő lapzárta:
2012. október 10.

Mint mikor a sas kirebbenti fészket

„10. (...) körülvette őt, gondja volt reá, őrizte, mint a szeme fényét;
11. Mint a fészken felrebbenő sas, fiait felett lebeg, kiterjeszti felettök szárnyait,
felveszi őket, és tollain emeli őket:...”
(5 Mózses 32, 10/b.-11.)

Történetünk id pontja, amir 1 ma beszélni szeretnék, 1783. június havának 4. napja. Vagyis napra pontosan ez egy 229 évvel ezel tti történet. Annak színhelye egy francia falu: Annonay, amelynek piacterén vagyunk, nem messze Franciaország f városától, Párizstól. Emelvényen máglya füstölög, nedves szalmával és régi rongyokkal táplálják. Fölötte kipányvázva egy hatalmas taftzsák – ballon – lebeg, amelynek átmér je 10 méter.

Ahogy azt a korabeli újságok megfogalmazták „Tekintélyes személyiségek és még sokan mások...” jelenlétében és hangos biztatása kíséretében a Globe Aérostatique megszabadult a kötelékeit 1 és szabadon, méltóságteljesen repülhetett a kék égboltozat felé. Kétezer méter magasságig emelkedett, majd jó pár mérfölddel odébb, egy szántóföldön ért földet, ahol vasvillás parasztok támadtak rá, és mivel az ördög találmányának vélték, darabokra szaggatták. Ez volt az els h légballoon nyilvános útra bocsátása, egyben meg a repülés történetének els fejezete.

Amikor ez történt éppen ott volt Franciaországban az öreg Benjámín Franklin, a kulcs, a papírsárkány, a villámhárító, a bifokális – más szóval a „progresszív szemüveg” – és a nyomtatott sajtó atyja is. Amikor egy bámészkodó megkérdezte, hogy mire jó egy ilyen h légballoon, Franklin emlékezetes mondatával válaszolt: „Ugyan, mire jó egy újszülött?” Ez a hatalmas érdekl déssel és képzel er vel megáldott ember ezt írta naplójába: „A h légballoon megnyitja a leveg t az emberiség számára.”

(Másképp 1 meg a parasztok sem tévedtek nagyot, amikor azt szétszaggatták, a ballon ugyanis hatalmas pusztulás el hírnöke volt, hiszen Annonayt egy napon az égb l hulló bombák tették a földdel egyenl vé.)

Néhány hónappal azel tt a júniusi nap el tt Joseph Michel Montgolfier egy egész estén át ült a kandalló mellett, bámulta a szikrákat, és a kémény felé áradó füsttel együtt képzelete is magasra szárnyalt. Ha a füst felfelé száll, miért ne tölthetnék meg vele egy zsákot – töprengett – s megnéznénk, hogy a zsák fölemelkedik-e... Talán meg valami ter-

het is magával tudna vinni.

A negyvenes évei közepén járó Monsieur Montgolfier, a jól men papírgyáros fia, odaadó híve volt a 18. század vallásának, a Tudománynak. Ennek a ragyogó tehetség , türelmetlen embernek sok volt a szabadideje, így hát módszeresebben gondolkodó öccse, Etienne segítségével munkához látott.

A nyersanyagot apjuk gyárából kapta. El ször papírsákkal kísérletezett, majd selyemmel végül gyantázott tafotával. Et voilà! Eljött a nap, amikor Versailles kertjéb l léggömb emelkedett a magasba, a kosárban egy birkával, egy kakassal és egy kacsával. Mindhárom életben maradt, és ezzel bebizonyosodott, hogy nincsenek odafönt mérgezett gázok, amit 1 egyesek tartottak.

A Montgolfier fivérek leglelkesebb támogatója egy fiatal vegyész Jean-Francois Pilatre volt. nem akart léggömböket készíteni, csak azt akarta, hogy az egyikkel fölszállhasson. A Montgolfier fivérek tudományos kísérletet folytattak, akik id sebbek, bölcsebbek és józanabbak voltak nála. Pilatre azonban repülni akart. Ifjúi kalandvágya hajtotta.

Még annak az évnek szén, 1783. november 21-én teljesül Jean Francois Pilatre álma, hiszen a királyi palota kertjében du. 14 óra el tt három perccel felszállt egy csodálatos hétemeletnyi magasságú h légballoon, amelyre a zodiákus jeleket és a király nevének kezd bet it festették fel. Szállt, csak szállt fölfelé, a fák fölé, templomtornyok fölé, és a Szajna túpartján öt mérfölddel odébb ért földet.

Joseph-Michel és Etienne Montgolfier hosszú és termékeny életet éltek, mindketten a földön és ágyban haltak meg. Két évvel a történelmi jelent ség útja után, miközben nyugat-keleti irányban próbálta átrepülni a La Manche csatornát, a fiatal Jean-Francois Pilatre egy lángra gyúlt ballonnal zuhant a halálba. Dédunokája lett a francia légier egyik els repül gép-pilótája.

*

Mir 1 szól ez a történet? A képzelet hatalmáról és arról, hogy a képzelet fontosabb a tudásnál. Ezt Einstein mondta, és én hiszek neki.*

* “I am enough of the artist to draw freely upon my imagination. Imagination is more important than knowledge. Knowledge is limited. Imagination encircles the world.” (1929) Jeff Nilsson: *Imagination Is More Important Than Knowledge* (The Saturday Evening Post)

Ez a történet arról is szól, hogy a képzeletgazdag emberek hogyan állnak egymás vállára a földtől a léggömbig.

Aztán az embert is szállító léggömbig.

Egészen a Holdra lép emberig.

Az emberek egy része a földi személyzethez tartozik, tartja a köteleket, rakja a tüzeket, álmodja az álmokat, és útjára engedve nézi a felfele szállót. Mert sokan az égbe, a dolgok peremére vágyakoznak.

Az évnek abban az időszakában gondolkodom erről, amikor ti, konfirmáló fiatal barátaim, az élet egy következő lépcsőfokára léptek. Az évnek ez az időszaka az, amikor egyesek kikerülnek a középiskolából, az egyetemről, vagy akár a családi fészekből.

Mit ajándékozunk nekik ezen alkalmakkor? – tesszük fel a kérdést magunknak mi szülők, keresztszülők, nagyszülők, spirituális nevelők.

Képzeld el t. Kezdd lökést. Apai áldást!

Gyertek csak!

Hívlak titeket.

Ide a szakadék szélére!

Akarok mutatni Nektek valamit!

Félek – ezt mondják egyesek – de azért nagyon izgalmas.

És hívlak! Gyere, gyertek ide egészen a szakadék peremére, és engedjétek el a fantáziátokat.

Némelyik odajön.

Lenéz.

Meglököm.

Repül.

Mi itt fent maradunk és meghalunk, a gyerekek meg elmennek, és szintén meghalnak egyszer, arra ösztönözve ez által az utódaikat, hogy egyszer ők is le merjenek lépni a szakadékba, és repüljenek.

Ezek a dolgok azért is jutnak eszembe, mert életem utolsó harmadának a szakaszához érkeztem, és én is hosszú és hasznos életre vágyom, és nyugalomra, és ágyban, párnák közt akarok meghalni. Immáron 35. éve azonban, nemzedékek hosszú sorát engedtem el a konfirmációs szertartások alkalmából. Akiket 35 évvel ezelőtt konfirmáltam elször, azok mára már 50 évesek. Vannak, akiknek sok min-

den sikerült, vannak, akik magasan szárnyalnak. Jól teszik. Az ilyeneknek sok minden sikerülhet az életben. Mondhatom: minden!

Most, az idei iskolai évben, 2012-ben rajtatok a sor, azon a tíz tizenévesen, akik ma tesztek hiteteket a vallást, és azokról, akik ötven felőtt fiatalokként teszitek ugyanezt. Megismertetek vallásunkkal kapcsolatosan sok olyan dolgot, ami remélhetőleg hasznokra válik. Szárnyaljatok hát ezekkel az ismeretekkel, kamatoztassátok azt az élet minden területén, és figyeljétek arra, hogy repülni soha nem túl késő, és soha nem lehet túl korán kezdeni. Szárnyaljatok hát, míg mi szülökként és keresztszülökként, spirituális nevelökként és egyháztaggokként szurkolunk nektek és vigyázunk rátok. Valahogy úgy, azzal a gondoskodással, amit Mózes próféta könyve 5. részének 32. fejezetében megfogalmazott versek leírják:

„Körülvette, gondja volt rá, óvta, mint szeme fényét, mint amikor a sas kirebbenti fészketét, és fiókaí fölött repdes, kiterjesztett szárnyára veszi, evez-tollán hordozza ket.”

Hat évvel ezelőtt, 55. születésnapom alkalmából egy, a születésnapomhoz egészen közeli júniusi napon, amikor a Nyugati téren üzemeltették azt a hőlégballont, amely egész magasra szállt a város felett, és ahonnan több száz méter magasról egészen messze lehetett látni, befizettem egy ilyen felszállásra születésnapi ajándékként. Tapasztalatból mondom nektek kedves konfirmáló tanítványaim: repülni soha nem késő és soha nem lehet túl korán kezdeni. És bármikor is kezdjük, higgyétek el, megéri.

Életemek elkövetkezendő évtizedeihez jó szárnyalást kívánok! Isten áldjon! Isten veletek!

A beszéd elhangzott a budapesti unitárius egyházközségben június 3-án és a pestszentlőrinci unitárius egyházközségben június 10-én.

A Fülöp-szigeteken tett látogatások utolsó napjait Manilában töltöttük, ahonnan gyönyörű helyekre kirándultunk. Csillagtúraszer en többek között megtekintettük Tagaytay gyönyörű vulkanikus szigetvilágát, ahol egy teljes napot töltöttünk. Lassan minden a végéhez közeledett, és indulni kellett tovább, vissza.

Amikor Ausztráliában, Melbourne városában él barátaim, Gretchen Thomas és Robin Room megtudták, hogy 2012-ben az ICUU első alkalommal szervezi Európán és Észak-Amerikán kívül találkozóját, a következőket mondták: József, ha már amúgy is ilyen közel leszel hozzánk, látogass meg minket. Útiköltségedről, szállásodról és ellátásodról gondoskodunk.

Egy kicsit elgondolkodtam azon a megjegyzésen, hogy „ilyen közel” – mármint Manila Melbourne-höz... Február 16-án elváltam hazainduló barátaitól és éjjel 12-kor felültem a Philippine Airlines (Fülöp-szigeti járatok) óriás-repülő gépére, hogy megtapasztaljam ezt a közelséget. Nos, valamivel több mint kilenc óras utazást követően, másnap reggel 10 körül érkeztem meg az ausztráliai nagyvárosba. Azt gondoltam, hogy valaki, aki ilyet mond, annak amerikai, vagy legalább ausztrálinak kell lenni ahhoz, hogy egy 8-9000 km távolságra azt mondja, hogy „közel”.

Mivel vendégfogadóim épp nem tartózkodtak otthon, Indonéziában voltak, arra kérték Dézsi Gábor melbournei református lelkészt, jöjjön ki értem a repülő térre és vigyen szálláshelyemre, a Fitzroy-i városrészbe. Mivel személyesen addig nem találkozhattunk, hiszen jóval utánam végzett a teológián – mint később kiderült Miklósi-Vári Katinkának és Zsigmond Kinga Rékának volt osztálytársa – arról ismertem meg, hogy épp magyarul beszélt feleségével mobiltelefonon arról, hogy megérkezett-e már a manilai járat.

Ezt megelőzően egy másik magyar vonatkozású élményben is részesültem, amikor a bevándorlási hivatal középkorú tisztviselőjéhez kerültem, hogy beutazási vízummal lássa el úti okmányomat. Kiderült rövid fél perc alatt, hogy is magyar származású, és 1956-ban bevándorolt magyar szülő gyermeke. Azt viszont csak visszaindulásom előtt pár nappal tudtam meg, hogy Melbourne metropolita területén mintegy huszonhatezer magyar lakik. Tehát nem volt véletlenszerű a fent leírt találkozás.

North Fitzroy, ami érkezésemet követően valamivel kevesebb, mint két hétig melbournei lakóhelyem volt, a városközponttól mintegy tizenöt perces távolságra esett. Ha nem tudtam volna pontosan hol vagyok, hova érkeztem, akkor nyugodtan mondhatnák volna azt is, hogy valamelyik angol nagyvárosba kerültem, hiszen nagyon sok vonatkozásban mutatott rokonságot ez a szuburbánus város Angliában található hasonló rokonaival. Nem csoda, hogy az állam neve is Viktória, hiszen valóban sok viktoriánus jegyet hordoz Fitzroy North és környéke.

Megköszönve a református lelkész kollegának a házhoz szállítást, megegyeztünk abban, hogy vasárnap, a szintén ebben a városrészben található református templomban találkozunk, mely alkalomból én fogom tartani az istentiszteletet.

Csomagjaimat lerakva felfedezési körútra indultam a lakásban, amelynek mind a négy szintjén fecnik jelezték azt, hogy mit hol és hogyan találok, míg a vendégszoba (legfelső szint) magasságába érkezem. A nappaliban találtam meg autóbuszbérletemet, meg uszodabérletemet egy térkép kíséretében, a jobb tájékozódás érdekében. Mindkettőnek megörültem, hiszen nagy hasznát vettem úgy a tömegközlekedésnek, amely rövid idő alatt a városközpontba vitt, mind pedig az úszási lehetőségnek, ami kedvenc időtöltésem közé tartozik, ha épp nincs más dolgom.

Még érkezésem napján, február 17-én, pénteken, bementem Melbourne belvárosába – ha lehet egyáltalán ilyet mondani – és érkezésem helyével próbáltam ismeretséget kötni. Jó munkára alkalmatlanul, kimerülten végül is úgy döntöttem, hogy egy közeli parkot veszek célba, ahol egy hatalmas eukaliptusz fa adott árnyékot és enyhületet. Röviden azt követően, hogy leültem el is aludtam. Nem tudom mennyit aludhattam, de mikor felébredtem elgondoltam: no, ez így nem a legszerencsésebb, majd visszafelé vettem utamat Fitzroyba. Lefeküdtem és immár kényelmesebb módon és helyzetben folytattam a parkban önkéntelenül elkezdett tevékenységem.

Telefoncsengetés ébresztett. Dézsi Csaba lelkész hívott vacsorára egy közelben lev brazilai steakhouse-ba, ahol találkozhattam családtagjaival és barátjaival.

Vasárnap délelőtt fél órával az istentisztelet megkezdése előtt találkoztam az ottani református gyülekezet korábban érkezett tagjaival. Amikor a portikusban kezdetet fogtunk el és legfontosabb kérdéseink az volt, hogy én mikor érkeztem Ausztráliába. A következő egyszer válasz hangzott el: pénteken reggel tíz óra körül. Ebből megértették, hogy mint vendég vagyok a városban, ellentétben velük, akik már

hosszú évtizedek óta ausztráliai lakosok. Nagyon meghatározó az, amit ezt követően is, mindig megtapasztalhattam. Ha valakivel megismerkedtem, a második mondat után az illető kérdés nélkül elmondta élete történetét, hogyan került oda, honnan „szerzett” feleséget, hány gyermeke van, mivel foglalkozott és éppen mivel foglalkozik.

Több mint húsz éve járom a nagyvilágot, de első alkalommal tarthattam angolszász államokat, országokat látogatva magyar nyelvű istentiszteletet. Örültem, hogy ha nem is hitágazatomon belül, de prédikálhattam magyarul, huszonkét év alatt először, jelen esetben Melbourne-ben.

Szolgálatomat követően tudtam meg azt, hogy milyen érdekes története van az egyházközségnek és templomának. Például ilyeneket: a North Fitzroy-i Szent-Lukács templom az egyetlen magyar református tulajdonban levő istentiszteleti hajlék. A templom története az ezernyolcszázad évek közepéig nyúlik vissza, amikor az aranyláz következtében a növekvő város határai elérték a ma már belvárosi kerületnek számító North Fitzroy területét.

Ennek a fejlődésnek tudható be, hogy az Anglikán

Egyház hamarosan gyülekezetet hozott létre a területen. A helyi Messenger 1870 decemberében arról számol be, hogy Lord Bishop Perry letette november 21.-én az építendő templom alapkövét. Ennyit a kezdetekről. A Szent-Lukács templom anglikán gyülekezte a 20. század első évtizedeiben élte fénykorát, majd a második világháború után lassú hanyatlásnak indult. Az istentiszteletek látogatása annyira meggyérült, hogy az Anglikán Egyház megszüntette a gyülekezetet, és eladta az egykor jobb sorsot megélt épületegyüttesét.

A magyar reformátusok 1970-ben vásárolták meg az anglikán egyháztól a Szent Lukács templomot, akik egy nagyon megindító szertartás keretében adták át a templom kulcsait a híveknek. A kulcsok mellett egy égő gyertyát adtak át a híveknek, arra kérve a magyarokat, hogy ápolják tovább a lélek és szeretet lángját.

A magyar gyülekezet azonnal nekilátott a templom és a mellette levő épületek felújításához. A templomot több szakaszban restaurálták. 2002-ben határozta el a keblitanács a templom teljes külső és belső megújítását. A legnehezebb és leglátványosabb feladat a toronysisak felújítása volt, amelyre 2005-ben került sor.

Istentisztelet végeztével a következő szombatra is meghívást kaptam, az éppen megrendezésre kerülő farsangi-szüreti bálra. (Számunkra ez itt Európában furcsa, de nem ott Ausztráliában, ahol február közepére esik a szüret.) Megköszöntem a meghívást és továbbálltam.

Ezt követően egy hétig látogattam a várost és annak nevezetességeit. Szombaton pedig újból jelen voltam a gyülekezeti rendezvényen. Ez alkalomból a Melbourne-i Magyar Televízió elnöke egy tizenöt perces interjút készített velem kinti tapasztalataimról, élményeimről.

Melbourne-ben töltött második vasárnapon február 26-án délelőtt a helyi unitárius templomban (Melbourne Unitarian Peace Memorial Church) tartottam istentiszteletet Gretchen Thomas lelkésznel együtt.

Március első vasárnapján, 4-én a helyi televízió magyar adása közvetítette a velem készített interjút, míg a rádió az elhangzott angol nyelvű istentiszteletet, amit már nem várhattam meg, mivel február 29-én éjfélkor már hazaindultam Ausztráliából. Épp időben, mielőtt az ottani népszerű ségi hullám ledöntött volna a lábamról.

És azóta is jól érzem magam itthon.

Photo by DAVID ILIFF

Fodor Sándor „búcsúi”

Életének 85. évében meghalt, elbúcsúzott az író, gyerekek nemzedékeinek Csipike bácsija, Fodor úr, vagy Sándor bácsi. A Magyar Nemzetben megjelent nekrológban Rostás Szabolcs idézi Fodor Sándor alkotói credóját: „Nincsen alapvető különbség a felnőttekhez szóló és a gyerekeknek szánt irodalom között, ha csak az nem, hogy a gyerekekhez szólva vissza kell vedlenünk magunknak is gyermekké. Akiben nincs meg ez a készség, az nem is tud nekik jót írni... Az írónak nincs nagyobb öröme, mint amikor templomi csendben hallgatják szavait, versét, meséjét, történeteit. Ez felnőtterre, gyermekekre egyaránt vonatkozik.”

Hazai szokás szerint jól el szoktuk felejteni, elhallgatni a határainkon kívül él és alkotó nagyjainkat. Amikor elköltöznek, akkor eszmélünk fel, hogy ismét valakit, egy nagyon értékes nemzetársunkat veszítettük el, aki halhatatlan kincsekkel ajándékozta meg önzetlenül nemzetét. Remény van arra, hogy halála után jobban megismeri a hazai közönség, jobban odafigyel alkotói nagyságára, megismeri életmódját. „A feltámadás elmaradt” címen összegyűjtött novelláskötete bemutatóján mondta: Végtelenül boldog vagyok, hogy itt, Kolozsváron köszönhetek el az olvasóktól,... ha elköszönök, ezt még nem tudhatom.” És elköszönt...

Úgy fogalmazott egyszer, hogy „Teljes bizonyosság csak kettő van: az élet és a halál.” E kettő között sokszor búcsúzott, sokszor elköszönt is. 1972-ben, kolozsvári teológusként olvastuk

döbbenettel és fájdalommal, hogy tragikus hirtelenséggel elveszítette karácsonykor Évike nevű lányát. Azután írta valahol, hogy egy székelyföldi mondás szerint, ahol a ház udvarán fenyőfát ültetnek, onnan a gyermek elköltözik. Neki is el kellett búcsúznia szülőföldjétől, a csíksomlyói háztól iskolába, iskolákba menni, katonának berukkolni, fogságba kerülésekor úgy búcsúzni, hogy elköszönni nem lehetett természetesen. A szülőháza udvarán fenyőfák álltak... Kolozsvári háza udvarára is, a Hargita utáni honvágy szintén fenyőfát ültetett. És elköltözött az érettségi előtt álló lánya. Írásaiban sokszor eljön a sírig tartó fájdalom. Arról is álmodott, hogy majd idők korukra hazaköltöznek a fenyők övezte szülőföldre. A nagy veszteség után írja le, hogy most már vége ennek az álomnak, mert egy sír elszakíthatatlanul Kolozsvárhoz köti. Oda is temették, a kolozsvári Bölcsészkar épülete mögötti sírkertben nyugvó Évike mellé. A gyerekeket imádó mesél is elköltözött...

Olvasmányélményeimért érzett hálám kifejezése mellett azért emlékezem a nagy mesélőre, mert pünkösd közeledtével újra eljönnek a csíksomlyói búcsú eredetivel kapcsolatos legendák, mesék, megkeserítve magyar unitáriusok tízezreinek (és mások) ünnepét. A magyar nemzetet megosztó, egyházpolitikai rangra emelt történelmhamisítás ellen évek óta nem elég semmilyen történészi (egyházi és világi történészek, köztük katolikusok is), tudományosan megalapozott kutatás eredménye, tényközlése.

Úgy gondoltam, hogy a szelíd

hangú író szavai megfontolásra készíthetnek néhány nagyhangú szónokot. Erre hitvallásos emberként a katolikus székely Mekkában, Csíksomlyón született, nőtt fel, és a búcsúval kapcsolatos felfogása, „nyomozása” teljesen ellenkezik egyháza hivatalosnak kikiáltott álláspontjával. A „Tíz üveg borvíz” című kisregényéből idézzük fel, hogyan látja a meg nem történt „eseményeket”:

„A Hargita Csíkot Udvarhelyszékkal összekötő hágóján, a Tolvajostól 1559-ben (Losteiner krónikája szerint 1556-ban) ((Volt ez 1557, 1567, 1579 is egyik-másik „hiteles” katolikus tudósításban, leírásban! B.L.)) pünkösd táján megütközött volna István gyergyóalfalvi pap vezetése alatt Gyergyó, Csík, Kászon és Kézdi székek férfinépe János Zsigmond fejedelem protestáns hittérítőkét magával hozó hadával. Miközben az asszonyok, gyermekek és öregek a ferences barátokkal együtt Somlyóra gyülekezve könyörögtek gyzelemért Máriához, valóban gyűzött is az István pap serege. A közhit szerint tehát a gyzelem emlékére gyűlnek össze azóta is Székelyföld katolikus tájairól a hívek, papjaik vezetésével. Ugyanakkor jöttek, jönnek a moldvai csángók is, holott nekik nem volt, nem is lehetett köztük a tolvajostól csatához, ket nem fenyegette János Zsigmond serege. A tolvajostól ütközetre utalnak ugyan történelmi források, de annak jellegéről méreteiről semmit sem tudunk. A magam részéről abban sem vagyok egészen biztos, hogy ott valóban egymásnak is roppant volna a két sereg. Már egyetemis-

ta koromban féltem attól, hogy el kerül egy okirat, melyben kiderül majd, hogy tényleg csata volt a Tolvajoson: ennyien meg ennyien haltak meg ezen, annyian a másik oldalon, foglyokat is ejtettek, akiket lehet legerget l-egyigkaróba is húztak a szeretet istenének nevében. Örülök, hogy mindmostanáig nem sikerült ilyen forrásmunkára bukkannom, és kitarthatok – talán gyermeketeg – feltételezésem mellett, miszerint nem volt csata, szabályos ütközet a Tolvajoson, nem vívott élet-halál küzdelmet egymás ellen János Zsigmond és István pap serege. Az én elképzelésem szerint János Zsigmond – aki nem volt rossz politikus – látva a nagy nekibuzdulást, az ellenfél elszántságát, esetleg némi tapogatózó csatározások után visszatérítette a seregét: belátta, kár lenne vallási okokból vért ontania, okosabb lesz, ha takarékosan bánik azzal a vérrel, amelyre bármikor szüksége lehet

az ország védelmében. Így, ha a gy zelem tényleg vértelen harcban született, méltóbbnak talánám kegyeletes megünneplését, mintha testvéröklés emlékeztére gy Inének össze hálaadó szívvel. Mert annál szebb gy zelem, emberhez méltóbb gy zelem nincsen, mint amikor vérontás nélkül sikerül elérni a célunkat. Kár, hogy a tolvajostet i ütközet nem teremtett hagyományt ilyen értelemben – akár a vértelen vereségét is – Erdély történetének következő évtizedeire. Rendben van: a székelyek István pap gy zelmének az emlékét ünneplik pünkösdkor. A moldvaiak? k állítólag a Bákóból származó szoborért, a Mária-szoborért jönnek a búcsúra. A tolvajostet i ütközet idején a szobor már minden bizonytalannal ott állt az akkor már több mint százéves gótikus templomban. Hogy mióta, pontosan nem tudjuk, de a tiarával együtt 252

cm magas, igen szép kegyszobor keletkezési idejét a m történetek egyértelm en az 1480-1520-as évek közé helyezik. Nem valószínű azonban, hogy a szobor ottléte vonzotta volna – még az ütközet el tt – Somlyóra a zarándokokat, hiszen IV. Jen pápa 1444. január 27-i keltezés leveleiben azt mondja Somlyóról (tudomása volt tehát róla), hogy oda „a híveknek nagy tömege szokott összegy lni ájtatosságnak okából, és gyakorta nem sz nik meg odaözönlenni” – pedig akkor még nemhogy tolvajosi gy zelem, de kegyszobor sem volt. (A hagyomány szerint, az ütközetet megelő z korban Sarlós Boldogasszony napján gy ltek össze Somlyón a hívek.) Tehát már az ütközet el tt és a kegyszobor Csíksomlyón való megjelenése el tt is búcsújáráhely volt a szül falum; de hogy mikortól számítva, pontosan miért? – err l nem maradt adatunk.”

Fodor Sándor

(Csíksomlyó, 1927. december 7. – Kolozsvár, 2012. március 28.)
romániai magyar író, m fordító.

1927. december 7-én született Csíksomlyón. Gyerekfejjel megismerte a háború borzalma- it, a Csíkszeredai Római-katolikus F gimnáziumban érettségizett, a Bolyai Tudományegyetemen államvizsgázott román-német szakon. Nagyszentmiklóson tanárként dolgozott. 1951-ben kötötte össze életét Nagy Éva fest m - vésszel. Az 1950-es években két gyerekük is született: Éva

www.keresztelja.ro

Veronika és Eszter. 1951 és 1956 között a kolozsvári Irodalmi Könyvkiadó szerkesztte. 1956-tól 1988-ig a Napsugár erdélyi gyermeklapnál szerkesztte. 1990 és 1991 között nyugdíjazásáig a Keresztény Szónál szerkesztte. Nyugdíjas éveiben is aktívan ír. Több hazai és nemzetközi elismerésben részesült.

Irodalmi pályafutását novellistaként kezdte. Els megjelent kötete 1954-ben látott napvilágot Bukarestben „Fehérfeny” címmel, amely elbeszéléseket, karcolatokat tartalmaz. Ezt követ en sorra jelentek meg elbeszéléskötetei, de kisregényeket is ír. Írásaival belopta magát a hazai közönség, f leg a székelyföldi csíki ember szívébe. M - veit a székely humor, a drámai életképek, helyzetek és az ab-

szurd vonások jellemzik. Igazi áttörést a Csipike meseregénysorozatával aratta, melyet több nyelvre lefordítottak. Els része „Csipike, a gonosz törpe” címen jelent meg 1966-ban. A meseregény els sorban a gyerekekhez szól, azonban der je és mély filozófiai mondanivalója révén megkapja a feln tt olvasóközönséget is.

Az 1997-ben Csíkszeredában kiadott „Levelek hazulról – haza” c. írásgy jtemény a Hargita Népe c. napilapban megjelent cikkeit közli. A mai ember problémáira próbál orvosságot találni. Itt említi meg, hogy neki a haza két pólusra tev dik: az egyik szül földje Csíksomlyó és Csíkszereda, a másik Kolozsvár.

Wikipedia

Unió Erdéllyel

Egyesülésükkel történelmet írtak az unitáriusok, Dávid Ferenc mai követői

Történelmi pillanatokot élhettek meg június 28-án Kolozsváron, a belvárosi templomban az ünnepi zsinat résztvevői: a magyarországi és erdélyi unitáriusok a Trianon óta szétvágott egyházrészeket az államhatárokat is átlépve egy intézményi keretbe szervezték, és megalakult a Magyar Unitárius Egyház. A közel három évig tartó folyamat lezárása után a Kárpát-medencében a történelmi egyházak közül az első és eddig egyetlen olyan felekezet, amely egy intézmény keretében, teljes integráció megvalósításával képzelettel a jövőt. – A mai napi teljesítményünkkel azt üzenjük a magyar társadalomnak, illetve más népeknek és hatalmaknak, hogy kitartó munkával a leggyalázatosabb cselekedetek következményeit is saját érdekeink szerint tudjuk alakítani – mondta ünnepi beszédében Elekes Botond, a magyarországi egyházkerület főgondnoka.

Egy mondat erejéig érdemes elidézni azon, mennyien is vannak a tizenhatodik századi egyházalapító Dávid Ferenc mai követői. Az anyaország határain belül húszezer unitárius él, a hívek jelentős része az utóbbi években települt át Erdélybe, ahol 75-80 ezerre tehető az unitáriusok száma. A Szentháromság helyett Isten egységében és oszthatatlanságában hisznek, az ember Jézust követendő példának tartják, a Szentlélek pedig szerintük Isten jóra vezető ereje. Erkölcsi szempontból a biblikusoknál a megtérésre való intés a tanításuk, és hirdetik az akarat szabadságát és az erkölcsi szabadságot. A mostani unióra az is lehetőséget teremtett, hogy a 2010 júniusában elhunyt Rázmány Csaba unitárius püspök helyett a magyarországi egyházkerület nem választott újat.

Az Erdélyi Unitárius Egyházat és a Magyarországi Unitárius Egyházkerületet újraegyesítendő és a Magyar Unitárius Egyház alaptörvényét megalkotó zsinati ülésre százhetvenhét zsinati tag ment el, és mindannyian igennel szavaztak. Elmentek a történelmi egyházak képviselői is, valamint jeles közéleti személyiségek is beszédet tartottak ezen a nemzetpolitikai horderejű eseményen. Érdemes szó szerint idézni azt a határozatot, amelyben az egység helyreállításáról döntöttek:

„Isten gondviseléséből mi, a Magyar Unitárius

Egyház zsinatának tagjai, történelmi jelentőség eseménynek lehetünk tanúi és alakítói.

A Magyar Unitárius Egyház az egyetemes keresztény anyaszentegyház részeként az Isten országa megélésére törekvő Jézus-követők szeretetközössége. Az egyistenhívő unitárius kereszténység intézményes egyházi formája a reformáció korában szerveződött, és a történelem haladó értékeit vállalva teljessé válik. Hivatása Isten és ember szolgálata, a közösség életének építése. Küldetésének területei: a hitélet, a szeretetszolgálat, az oktatás, a nevelés, a közmunka és a társadalmi felelősségvállalás.

Az erdélyi országgyűlés 1568. évi vallásügyi határozata a világon először foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot.

Érdemes azon elgondolkodni, az élet mely területén voltunk elég bátrak ehhez a lépéshez. Van-e már egységes magyar kultúra, sport, tudomány? Tudom, alkalomszerűen akadnak határon túl születettek a különféle magyar válogatottakban, de létezik-e egységes Kárpát-medencei tehetséggondozás?

Egyházunk szabad vallásgyakorlatát először alkalommal ez a törvény tette lehetővé, utat nyitva az egyetlen erdélyi alapítású magyar egyház állami elismeréséhez. Miután egyházunk mostoha történelmi körülmények között évszázadokon át küzdött fennmaradásáért, majd a trianoni diktátum és a kommunista diktatúra következményeként maradt egyházszervezetünket is feldarabolták, a XXI. század

elején lehetővé vált a Kárpát-medencei magyar unitáriusok egyházi egységének megvalósítása. A kedvező nemzeti és nemzetközi lehetőségekkel élve a két magyar unitárius egyházrész – az Erdélyi Unitárius Egyház és a Magyarországi Unitárius Egyház – felfüggetelt elhatárolták a teljes körű egyházszervezeti egység helyreállítását. A Magyar Unitárius Egyház jövőbeli működésében, szervezeti felépítésében, belső jogrendjében, valamint istentiszteleti és szertartási rendjében egységes egyházszervezetet alkot. Meghatározó vallási, eszmei és történelmi értékeit, működésének és szervezetének alapelveit az alaptörvény rögzíti, amely alapjául és keretül szolgál minden más egyházi jogszabálynak. Egyházunk újraegyesüléséért hálát adunk gondviselő Istenünknek, a történelem Urának. Tisztelettel emlékezünk egyházunk néhai szolgálóira, előjáróira és tagjaira, akik áldozatos helytállással töltötték be egyházépítő és -fenntartó hivatásukat. Istenbe vetett hitünkkel és reménységgel kívánunk hozzájárulni egyházunk küldetésének megvalósulásához. Isten le-

gyen ebben segítségünkre, és áldja meg egyházunkat!”

Az unitáriusok nyitottságára és szinteségére jellemző, hogy még az ünnepi zsinaton feltették a kérdést: kinek az érdeke az unió, az erdélyiek vagy a magyarországiak járnak jobban? A válasz sem maradt el: nem ez az igazi kérdés, inkább az a fontos, hogyan tudnak olyan külső és belső feltételeket teremteni, amelyek lehet vé teszik hitük és egyházuk megmaradását és gyarapodását. Hogy meg tudják-e szervezni magukat a harmadik évezredben úgy, hogy ne sodródjanak a perifériára. Hogy miként tudják megmutatni magukat a világnak, és milyen válaszokat tudnak adni a kor kihívásaira. Az unió nem az egyik vagy a másik fél érdeke miatt valósult meg, hanem azért, mert ez a jövő záloga – fejtették ki.

Úgy gondolom, ezeket a gondolatokat még a Kárpát-medencei magyar pártok vezetői is megszívlehetnek. És azt is, ami Kolozsváron még a fentiekén kívül elhangzott. Például azt, hogy gyakori önvizsgálatra van szükség, önismeretünk csak így mutathat valós képet. „Plebejus és puritán unitáriusoknak kell lennünk, akik úgy tudunk alázatosan élni, hogy közben nem vagyunk megalkuvók. Akik úgy vagyunk hazafiak, hogy nem vagyunk kirekesztettek, akik fel tudjuk ismerni, mikor fontosabb magyar unitáriusnak lenni, és mikor unitárius magyarnak. Az értelem és az érzelem, a progresszió, a humanizmus és a krisztusi szeretet egyháza kell legyünk. Életünket, mindennapi munkánkat, a próbatételekre adott válaszainkat

az áldozathozatal eszményének az elfogadása kell vezérelje. Csak igényes és min ségi munkánkkal tudjuk a Magyar Unitárius Egyházat, az unitárius vallást és életformát a világ számára »versenyképessé« tenni. Így leszünk Kriza János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs és Bartók Béla szellemiségének méltó letéteményesei. Tegyük egyházunkat az igényesség és a min ség egyházává!”

Huszonkét esztendővel a térségbeli rendszerváltások után érdemes azon elgondolkodni, az élet mely területén voltunk elég bátrak ehhez a lépéshez. Van-e már egységes magyar kultúra, sport, tudomány? Tudom, alkalomszerűen akadnak határon túl születettek a különféle magyar válogatottakban, de létezik-e egységes Kárpát-medencei tehetséggondozás? A humoristáknál már nem számít, hogy valaki Kolozsvárról jött-e, vagy Sopronból, de Kányádi Sándoron kívül tud-e említeni más határon túl élő költőt-írókat az átlag magyar? És persze fordítva is igaz: amióta megnyíltak a határok, és csak anyagi korlátai vannak az utazásnak, aki megteheti, az anyaországba jön-e feltöltődni, vagy inkább divatosabb helyszínt választ valamelyik felkapott tengerparton? De egyesíteni lehetne a szakmai kamaráktól a tudományos és civil világ számtalan szervezetén át sok mindent.

Aki járt már unitárius templomban, az tudja, hogy a bejárat fölött az olvasható: egy az Isten. Anyaországi, határon túli és ki tudja még milyen helyeken ideje lenne kimondani: egy a magyar is.

Lukács Csaba

Köszönt a Berde serleggel

Fisztelend Püspök Úr, Fgondnok Urak, Excellenciás Uraim, Tisztelt Barátaink, Kedves Vendégeink!

Amikor ezt a serleget, a Berde-serleget a kezembe veszem, és köszöntésre felemelem, az ünnepi emóciók mellett, nem tagadom, a meghatottság érzése is hatalmába kerít.

Berde Mózes nagy, 19. századi, világi intézményalapítónk, nélküle nehéz lenne most ünnepelni és emlékezni. Er s unitárius fundamentumot tett le, amin gyors egyházi és világi intézményépítkezés indult el. Az unitárius főgimnázium 1900-1901-ben végzett évfolyama, aminek nagyapám is tagja volt, ballagott el ször az új, most már 100 évesnél is öregebb épületből. Nagy tisztelettel átnyújtom az intézmény vezetőinek ezen évfolyam tablóját, mert úgy látam ez hiányzik a folyósokról.

1920-ig egységes volt egyházunk

intézményeinek fejlesztése. Ezután váltakozóan nehezebb és könnyebb évtizedek jöttek-mentek.

A szétszakadt nyáj kisebbik része magára maradván próbált dacolni a történelem viharával, megteremtve korábbi pártfogók és er s hit unitáriusok segítségével a megmaradás és a jövő „Unitárius Sionját” a budapesti Nagy Ignác utcában.

A 21. század azonban egyházunk és nemzetünk történetében is új fejezeteket nyitott.

Nagy nap ez a mai, egyházunk történetében. Utoljára 44 évvel ezelőt, 1968-ban volt Kolozsvárt ilyen, határokat is átvél jelent ség zsinat, amin az isteni gondviselés kegyelmébe nekem is volt szerencsém részt venni.

Az újból egységes egyházunk el tt új lehet ségek nyílnak meg. Nemcsak az előregedő, elnéptelenedő apró falvaink kitarító unitárius híveire számíthatunk a jövőben, de azokra az Istent

keresőkre is, akik a legutolsó népszámláláskor a kétmillióslélekszámú felekezeten-kívüliek között voltak. Sokan keresik Istent, akik tudtukon kívül, lelkük mélyén unitárius szimpatizánsok. Annak idején, az 1900-as évek elején, a budapesti világi sajtó mély empátiát mutatott az erdélyi alapítású unitárius vallás iránt. Ez talán még mára sem halványult el teljesen.

Felidézve példát és er t adó el deinket, nagy tisztelettel köszöntöm a Zsinat tagjait, egyházunk tagjait, nemzetünk tagjait, vendégeinket, emlékeztetve arra, hogy „a hit Isten ajándéka”.

Dr. Barabássy Sándor
főgondnok-helyettes

F tisztelend ünnepi Zsinat!

A Magyar Unitárius Egyház Zsinata mai döntésével, hogy tudniillik az erdélyi és a magyarországi egyházrészeket egy intézményi keretbe szervezte, visszaállította a magyar unitáriusok létfeltételeinek természetes állapotát. Azt gondolom, hogy ezzel az aktussal, mi unitáriusok, intézményi szempontból a magunk részéről reparáltuk és lezártuk a trianoni diktátum és a bolsevik diktatúra következményeit.

Azt gondolom, a mai napi teljesítményünkkel azt üzenjük a magyar társadalomnak, illetve más népeknek és hatalmaknak, hogy kitartó munkával a leggyalázatosabb cselekedetek következményeit is saját érdekeink szerint tudjuk alakítani.

A közel három évvel ez eltt elindult folyamat sikerrel járt, elértük célunkat, helyreállt az egység. Unitárius szempontból túlzás nélkül, de összmagyar szempontból is bátran kijelenthetjük, hogy történelmet írtunk: a Kárpát-medencében a történelmi egyházak közül mi vagyunk az egyetlenek, akik egy intézmény keretében, teljes integráció megvalósításával képzeljük el jövőnket. Mi vagyunk az elsők, akik unitárius közösségeinket az államhatárok felett valóban egyesítettük.

A sok vitával járó munkánk során többször és többekben felmerült a kérdés, hogy az unió, a teljes integráció kinek az érdeke? Az erdélyi vagy a magyarországi egyházrész jár jobban az egyesülés-sel?

Kedves Testvéreim!

Véleményem szerint nem ez az igazi kérdés. A kérdés valójában az, miként tudunk olyan külső és belső feltételeket teremteni, amelyek lehetővé teszik hitünk és egyházunk megmaradását és gyarapodását.

Az igazi kérdés az, hogyan tudjuk a harmadik évezredben magunkat úgy megszervezni, hogy hitünk és egyházunk ne marginalizálódjon, ne sodródjunk a perifériára, hanem maradjunk a centrumban.

Az igazi kérdés az, hogy mi, magyar unitáriusok, miként tudjuk megmutatni magunkat a világnak, és milyen válaszokat tudunk adni a kor kihívásaira.

Mély meggyőzéssel mondom, hogy az unió nem az egyik vagy a másik fél érdeke miatt valósult meg, hanem azért, mert ez a jövő záloga. Csak a teljes intézményi integráció ad esélyt és reményt arra, hogy elvégezzük azokat a feladatokat, amiket a Gondviselő ránk bízott.

Kedves Testvéreim!

Ezekben a történelmi pillanatokban érdemes megállnunk és végiggondolnunk helyünket egyházunkban, illetve egyházunk helyét a világban. Akkor járunk jó úton, ha eltöprengünk ezeken a kérdéseken.

Gyakori önvizsgálatra van szükségünk, hogy önismeretünk valós képet mutasson.

Plebejus és puritán unitáriusoknak kell lennünk, akik úgy tudunk alázatosan élni, hogy közben nem vagyunk megalkuvók, akik úgy vagyunk hazafiak, hogy nem vagyunk kirekesztettek, akik fel tudjuk ismerni, mikor fontosabb magyar unitáriusnak lenni és mikor unitárius magyarnak.

Az értelem és az érzelem, a progresszió, a humanizmus és a krisztusi szeretet egyháza kell legyenünk.

Életünket, mindennapi munkánkat, a próbatételekre adott válaszainkat az áldozathozatal eszményének az elfogadása kell vezérelje. Csak igényes és minőségi munkánkkal tudjuk a Magyar Unitárius Egyházat, az unitárius vallást és életformát a világ számára „versenyképesé” tenni. Így leszünk Kriza János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs és Bartók Béla, Józán Miklós vagy Erdő János szellemiségének méltó letéteményesei. Tegyük egyházunkat az igényesség és a minőség egyházává!

Kedves Testvéreim!

A Magyar Unitárius Egyház keresztény egyház, mi, unitáriusok a társadalmi szolidaritás és igazságosság fundamentumaira támaszkodó keresztény szociális moralitás szerint élünk, gyakoroljuk hitünket és építjük Isten országát.

Mi, szabadelv unitáriusok tudjuk, hogy nincs egyéni boldogulás a közösségen kívül. Hisszük, hogy az egymásért viselt felelősségünk közösségi létünk nélkülözhetetlen összetartó ereje.

Kedves Testvéreim!

Ma ünnepelünk, de holnaptól újra munkába állunk és építjük az elbbiek szerint elképzelt Magyar Unitárius Egyházat. A neheze hátra van, de meggyőződésem, hogy keresztény alázattal, kitartással, szorgalommal és következetes, igényes munkával minden próbatételnek eleget fogunk tenni. Bízom benne, hogy a keresztény testvéregyházak, a többi felekezetek, illetve mindkét állam hatóságai teljesítményeink és értékeink szerint fognak hozzánk viszonyulni.

Hajrá, magyar unitáriusok!

Hajrá, Magyar Unitárius Egyház!

1. Kelj fel, világosodjál, mert eljött világosságod, és az Úr dicsősége rajtad feltámadt. 2. Mert ímé, sötétség borítja a földet, és éjszaka a népeket, de rajtad feltámad az Úr; és dicsősége rajtad megláttatik. 3. És népek jönnek világosságodhoz, és királyok a néked feltámadt fényességhez. 4. Emeld fel köröskörül szemeidet és lásd meg: mindnyájan egybegyűlnek, hozzád jönnek, fiaid messziről jönnek, és leányaid ölben hozatnak el.

Ézsaiás 60,1-4.

14. Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtethetik el a hegyen épített város.

15. Gyertyát sem azért gyújtanak, hogy a véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fényljék mindazoknak, akik a házban vannak. 16. Úgy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.

Máté 5,14-16.

Sok szeretettel köszöntelek kedves testvéreim ezen a lélekemelés ünnepeken, amikor szinte elszorul a szó, a lélek, érezzük mindnyájan körülöttünk az idős-rsödését és jelentését.

Ahogy itt állok, egy epizód, egy kép jut eszembe erre az ünnepre gondolva, ami minden biznnyal sokatok számára ismerős. Nagyanyám kezét látom a Vesta kályhá előtt, ahogy a kialvó félben lévő tűzre új hasábtűzifát tesz. A piszkavassal a rostélyon a hamu alatt külön-külön senyved paraszakat összegyűjti, és azok a kicsi, szinte csak szentjánosbogárnyi paraszak, amikor úgy egymás melegéhez érnek, szinte lángra lobbannak, átlelkesülnek és egyszerre akkora erő van bennük, hogy nem csak a rájuk dobott újabb hasábfát képesek lángra lobbantani, de szinte az egész világot képesek lennének átmelegíteni. Mintha a tűz dorombolása József Attila sorait mondaná, hogy valami nagy-nagy tüzet kellene rakni, hogy melegednének az emberek. Ezt az örömet érezzük itt most, az egymásra találó, egymásra ragyogó paraszak örömét, szentséges örökségünket.

Igen, testvéreim, ilyenek az ünnepek, együtt vagyunk ilyenkor, mind-mind együtt vagyunk. Mint ahogy a családban is megelevenednek a megsárgult képeken dédapák, ükapák, szépapák, akik unokák fejét cirógatják, és ott vannak megidézetten a szeretetgyűrűjében és közösségében, mert ez a jelen amelyet élünk olyan, mint a

jéghegy csúcsa, a látható rész, de láthatatlanul mindig velünk vannak a mélyben, kik tenyerükön, vállukon hordozzák a jelent, akiknek köszönhetünk en vagyunk.

Itt vannak hátunk, emeld fel tekintetedet és lásd meg őket. Itt vannak előttünk járt székelyharisnyás nagyapáink, földet m vel, földbe l a termést kisimogató, földet szeretéseink. Itt vannak velünk most, ebben a pillanatban velük is egyesülünk. Altatódalt énekl, bölcsőt ringató édesanyák, itt vannak tógás, nyomdafestékes kezű nagy reformátorok, prédikátorok, a lét és nemlét partjai közé hidat verni akaró vigasztalók, itt vannak a nemzet szürke eminenciásai, oskolamesterek, tanítók, itt vannak a hazát védők, katonák, akikért – v - legényükért – mormolnak imát menyasszonyok. Itt vannak sápadag gyertyák fölött virrasztók, mások álmát virrasztó költők, tudósok, gondolkodók. Itt vagyunk mind együtt testvéreim! És igen, itt vannak a még meg nem születettek. És igen, itt van velünk Isten!

Ezen az ünnepen – mint minden ünnepen testvéreim: saját születésnapjainkon vagy családi életünk nagy eseményein – számot vetünk, múltba nézünk, és keressük a jövőt és a jövőbeli szolgálatunkra, életünkre újabb elkötelezést nyerünk. Így vagyunk mi most itt testvéreim. És csak akkor van igazán értelme az ünnepnek, minden ünnep akkor igazi, ha megvilágosít, ha felébreszt, ha megráz és rádöbbent arra, hogy mi a fontos és mi az alapvetően mellé-

kes, miért érdemes élni, mi a célja ennek az emberi életnek, amelybe a Jóisten beleálmodott bennünket, amikor idehívott. Hittük, hisszük, hogy Európának itt, a szívében, itt, a Kárpát-medence ezer helyén küldetésünk van. Hittük, hogy nemcsak önző létezési akarásunk parancsol életet és élni akarást, de Isten is velünk van.

Emeld föl tekintetedet és lásd meg melyek voltak azok az értékek a múltban, amelyek megmaradásod fundamentumát képezték! Emeld föl tekintetedet és lásd meg ott, a 16. században, a reformáció korában ezt a lánglelkű reformátort, Dávid Ferencet a maga világot jobbítani akaró nagy álmával, nagy hitével, kiállásával és ezerszer is ágaskodó gerincével, és az egész világot átfutni akaró nagy-nagy hitével, akiről Szabó Dezső ezt írta: „A legnagyobb magyar reformátor tragikusan szép arcú, titáni alak, és helye van az európai szellemtörténetben.” Akiről Németh László ezt mondta: „A forradalom eleven szelleme.” Aki hatalmas tehetség, aki hitek és kértelyek forgószelén repül, a dévai börtönig. Hitek és a józan keresés megkérdőjelezéjével kutató, Istenig menni akaró reformátor, aki itt, Erdélyben, e tündérvárosban megálmodta és hitével megteremtette az unitárius vallást, az egyisten hitet valló, az ember szabadságát hirdető, a Jézus tiszta evangéliumában gyökerező egy-szer vallást. Amely nem dogmákban keresi az eligazodást, hanem Isten lélekben megszólaló

hívásában, „mert a hit Isten ajándéka”, és aki megálmodta, kihirdette, hogy az ember nagyra hivatott, az ember képes a jóra, a szabadságra, méltó arra, hogy szabadon és szépen ajándékozza el életét Isten ügyének.

Emeld föl tekintetedet és vedd észre azt, amit ez a vallás, itt ez a környezet, itt, ez a kultúrkör, itt, ez a nép kigyöngyözött ebben a korban, az 1568-as tordai országgyűlésen, kihirdetve a vallásszabadság és a lelkiismereti szabadság törvényét a világon elsőször, és kimondva azt, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amely hitével megegyezik.

Ézsaiás erről beszél: „Bár még sötétség borítja a földet, s a homály a nemzeteket, de fölötted ott ragyog az Úr, dicsősége meglátászik rajtad. Világosságodhoz népek jönnek és királyok a reád ragyogó fényhez.” Igen, fény ragyogott akkor Erdélyre, fény ragyogott nemzetünkre, amikor a világon elsőször tudtuk megfogalmazni ezt a nagy igazságot, ezt a nagy értéket, meghaladva száz évvel is Európa más fejlett nemzetét, kimondva a másság elfogadásának alaptételét, alapértékét, abban a korban, amikor még sötétség honolt itt Európában is, abban a korban, amikor még üldözték vallásáért az embert, kimondva, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, ami felfogásával megegyezik.

Igen, ez olyan érték az emberiség egyetemes szellemtörténetében, amelyért méltán mondhatjuk, hogy „világosságodhoz népek jönnek, és a királyok a reád ragyogó fényhez”. Mert méltán nézhet fel ránk a világ, amiként Benda Kálmán fogalmazott: „Az 1568. évi tordai országgyűlés mérföldke az eltér hitbeli meggyőződés szabadság és egyenrangú együttélésének biztosításában. Az erdélyi fejedelemség példát mutatott toleranciából az akkori Európának, s a részben a mainak is.” Igen, részben a mainak is, hiszen csak most, itt, mellettünk, még évtizednyire

sem Európa szívében emberek ezreit tették tömegsírba, csak azért mert másként imádkoznak, mert másként hisznek.

Bartók Béla nem véletlenül mondja el egy alkalommal: „A magyarság számára talán a legszomorúbb, hogy az egyetlen magyar alapítású egyház, az Erdélyben a 16. században született unitárius, amely humanizmusával a vallásszabadság 1568-ban kimondott törvényesítésével és haladó szellemével kiemelkedhet, állandó szálka volt a többi keresztény felekezet szemében. Ez gyakran ma is tapasztalható. Kis létszámuk miatt igen sokan nem ismerik, és az időként nyilvánosságra kerül híradásokat idegenkedve vagy értetlenül fogadják.”

Vagy a történelmet talán félreértve, talán csak jószándékúan, önön hitüket építve olyan történelmi események negatív hatásaként tüntetnek fel, amikor még nem is létezett az unitárius egyház. Gondolok itt az évről-évre a csíksomlyói búcsún elhangzó, bennünket mélyen sértő kijelentésekre. Mert a nemzeti együvé tartozás ünnepébe ürom cseppen akkor, amikor az ellenünk induló hadak eredetéhez vezetik vissza ezt a különben sokkal szibb és sokkal szakrálisabb zárandokhelyet, nemzetünk szentséges zárandokhelyét.

A múltba tekintünk, és a számvetés biztat és bátorít testvéreim, hogy van jövő. Hogyha ilyen körülmények között is meg tudunk maradni, akkor Isten tervet bízott ránk, küldetésünk van, és ez el nem lehet kitérni, mert a cethal is kilök a maga gyomrából, miként Jónást tette. Ez ad erőt ebben a pillanatban, hogy újra elkötelezzük magunkat, és rádöbbenjünk küldetésünk magasztosságára, szentségére és hitére. Akkor teljes az ünnep, ha a múltba tekintés, a számvetés mellett a jövőre tekint és újabb elkötelezéssel indít cselekvésre. Így indulunk most testvéreim, így hisszük azt, hogy vallásunk, amely az emberi szellem szabadsá-

gát hirdeti szükséges, gyógyír ebben a sokszor vallásellenességtől, máskor meg vallásos fanatizmustól meggyötört korban.

Hiszünk, hogy van célja a mi küzdelmünknek, a mi álmainknak. Ebben az ünnepi lelkesedésben vissza kell térni az eredetek lelkesedéséhez, és ebben az egyesülésben, amikor két test eggyé lett, a test mellé új lélek kell testvéreim! Új lélek, amely új korszakot indít el, új lélek, amely nemcsak túlélni akar, hanem azzal a hittel és lelkesedéssel, amellyel Dávid Ferenc álmódott, meg akarja változtatni, jobbá tenni akarja ezt a világot, letörölni a könnyeket és mosolyra igazítani a világ arcát.

Ezzel a hittel kell elinduljunk, ezzel a hittel kell higgyük, hogy küldetésünk van! Hogy hitvalló egyházként vallani és vállalni kell ezt a küldetést, kell vállalni a missziót. A belmissziót, megfogva egymás kezét, a külmissziót, megfogva azok kezét, akik keresik kiábrándultan ebben a világban a tiszta vallást. Akik azt hiszik, hogy a vallás csak a fundamentalizmus alternatíváját jelentheti, azoknak itt van az üzenet: van a többi keresztény felekezetekkel együtt alternatívája ezt a világot felfalni akaró, a vallást is kereskedelemmé tevő globalizációs világnak.

Igen, vallanunk és vállalnunk kell testvéreim nemzeti identitásunkat, nemzeti magyar jellegünket, és hinni és álmódni kell, mert az álmok teremtenek, hogy egykoron minden, ami összetartozik, egy legyen! Igen, testvéreim, hinni és álmódni.

A világban nézve a Kárpát-medence egy csodálatos egység, egy szeretet tenyér, amelyben élni álmódott bennünket Istenünk. Ha ezt szétszaggatták, ott van, mindig ott van a haza a magasban, ott van a szellem hazája, a hit hazája, ahonnan megsokszorozott erővel indulhatunk mindig haza, minden babiloni fogságból mindig haza.

Isten minket úgy segítjen! Ámen!

Igazi, hosszú forró nyár tombolt és tombol itt az Alföldön, se levegő, se árnyék, se szellő, se eső, csak por mindenütt és a nap minden id szakában. De a munkamegy, mind a mezőn, kertekben, földeken, állatfarmokon, mert az emberé a munka, Istené az áldás, nem lehet megállni. Régi versrigmus szerint:

*Elvetettétek a magot,
aratni kell, arassatok!
Nyár van, kévékre hull a fény,
Aratni kell nyár idején!*

Gyülekezetünkben mi is ezt tettük, nem figyelve az idő mostohaságára. Tudtuk, hogy az aratnivaló sok, az arató kevés. Sokszor hiába kértük az aratás urát, hogy küldjön aratókat az aratásába, sem talált ilyen „munkaerőt”, ezért a magad uram, ha nincs szolgád szellemében nekiálltunk, a papicsalád és egy-két segítőt, mert a nyári ünnepekre fel kellett készíteni a templomot és környékét, mint más években is.

A fizikai kimerítő munka mellett a nagy segítség nem akadályozta a lelki-szellemi-vallásos ténykedéseinket.

Az április végi, nagyszerű Orbán Balázs rendezvényben való oroszlánrész vállalásunk, a hóvégi gyermekistentisztelet, a május 6-i anyák napja, a 7-i meghívás Izrael állam megalakulásának 64. évfordulójára, a 10-i részvétel Dr. Áder János államfő beiktatásán, a 12-i Margaréta Családos Egyesület rendezvényén való részvétel mind-mind arra serkentett, hogy nem lehet alább hagyni, ellankadni.

Május 17-én részt vettem Budapesten a Keresztény Magvet folyóiratunk digitalizálása alkalmából szervezett ünnepi rendezvényen, ahol értékes előadásokat hallgathattunk meg azok részéről, akik ezt a hatalmas és értékes munkát elvégezték, hogy mindenkinek hozzáférhetővé váljon a Keresztény Magvet.

Május 19-én újabb ünnepség volt, de most már Bélmegyeren, ahol az édesanyákat köszöntöttük dalárdánk énekszámaival, megzenésített versekkel és szavalatokkal, mintegy 160 résztvevőtársaságában (öt klubból).

Május 25-én jelen voltam a Hel-tai Kft. tagi gyűlésén Budapesten, ahol elfogadtuk az esedékes számadást.

Május 27-én, pünkösd áldott ünnepén délelőtt 11 órától úrvacsorával egybekötött istentiszteletet tartottunk templomunkban, délután fél 2 órai kezdettel a Hajnal István Idősek Otthonában, délután fél 4 órától pedig Gyulán, a Pándy Kálmán Megyei Kórház ökömenikus kápolnájában. Ez utóbbi helyen három keresztelési szertartást is végeztünk. Elindítottuk a kereszténység útján Molnár László és Romvári Gabriella Levente nevű, Ungor Sándor és Pigler Zsuzsánna Szilárd nevű, valamint Uhrin Mátyás és Sebesi Melinda Boglárka nevű gyermekeit. Szép reményekre ad jogot a szórványgyülekezet gyarapodása.

Május 28-án, pünkösdhétfőn csak itthoni, füzesgyarmati templomunkban tartottunk ünnepzáró áhítatot.

Május 29-re Budapestre voltam hivatalos a Magyar ENSz Társaság soron következő rendes ülésére.

Május 30-án a Magyar Bibliatársulat Alapítvány második évnegyed-i ülésére kaptam meghívást Budapestre.

Június 1-jén Budapesten, a Nagy Ignác utcai egyházközség tanácsstermében lelkesítő értekezletet tartottunk.

Június 2-án részt vettünk feleségemmel és verses-énekesnőmmel mutattunk be a Zebegényi Nemzeti Zarándoklaton. Egyházi szolgálatot végeztem a katolikus, református és evangélikus egyház megjelölt vezetőivel. A jeles ese-

ményen egyházunk esztendő óta ott van a történelmi egyházak képviselőjében.

Június 3-án délelőtt Füzesgyarmaton istentiszteleten emlékeztünk a gyászos trianoni diktátumra és elhelyeztük virágainkat a NEM! NEM! SOHA! kopjafánk-nál. Istentisztelet után indultunk Szarvasra, ahol szintén az évfordulóra emlékeztünk. Nagy-Magyarország mértani középpontjában, egy szép parkban épített szélmalom-utánpótló mellett tartottam egyházi szolgálatot és énekeltünk feleségemmel. (A „szélmalomban”, amit csak a rendszerváltás után lehetett megnyitni, van elhelyezve Nagy-Magyarország réztábla térképe. Ezen az emlékeztető napon még lelkesítőként vettem részt meghívott szolgálattal.)

Az emlékezés után konferencián vettem részt Koltay Gábor filmrendező, Dr. Popély Gyula történész, egyetemi tanár, valamint Erdélyi I. és Újvidéki I. érkezett irodalmárok, politikusok társaságában.

Június 4-én, a három közjogi méltóság (köztársasági elnök, miniszterelnök, országgyűlés elnöke) meghívására feleségemmel részt vettünk Budapesten a József Attila Színházban tartott trianoni megemlékezésen és a fogadáson. A színművészek nagy átéléssel mutatták be Hunyady Sándor: Feketeszarvú cseresznye című darabját, a trianoni változásoknak nemzetünk számára nagyon fájdalmas következményeit.

Június 6-án zsi-bongott a templomunk környéke. Megérkezett az MTV, hogy felvegye az ifjúsági adás részére a hittanosaink előadását. Gyermekek, szülők, kíváncsiskodók drukkoltunk a sikeres felvételért. Kis „művészeink” évek óta szokták az alkotás nehézségeit, amikor egy-egy jelenetet, szöveget tízszer is el kell ismételn-

Fenti csoportkép a június 17.-én tartott hittanos évzáró után készült.

ni. A fárasztó munka szép eredményt hozott, mert a június 24-i bemutató után rengeteg elismerést kapott a „Ki volt dicsőbb, ki volt nagyobb?” című, egyházi nagyjainkat idéző produkciónk.

Június 7-én és 8-án Kolozsváron voltunk, az Egyházi Képviselő Tanács ülésén, az egyesítés tárgyalásán.

Június 9-én Debrecenben vetünk részt a gyülekezet „Székely Nap” rendezvényén. A helybeliek mellett Olthévízről és a szörványokból vettek részt híveink és az érdeklődők. Az „Erdélyi Járók Közhasznú Egyesület” nagy segítséget jelentett az összejövetelnek reményt kelt munkájával. A szószéki szolgálat mellett feleségemmel hitvalló, nemzeti elkötelezettséggel szóló énekeket, verseket adtunk el.

Június 17-én megtartottuk hittanos évzárónkat. A gyermek-istentiszteleten Kovács Laura konfirmándus és húga, Szimonetta „szolgált”. Kiosztottuk az Unitárius Alapítványtól nyert pályázati pénzt azoknak a hittanosoknak, akik a tanulmányi év folyamán hátségesen jártak hittanra és templomba, valamint részt vettek a gyülekezeti rendezvényeken. A margaréta Családosok Egyesület vezetője is megjutalmazta egy ingyenes fürdőbelépéssel azokat, akik részt vettek a fentebb említett televíziós szereplésen, felvételen. A gazdag fogyasztási lehetőségek mellett sok értékes tombolát is nyertek a vakációra készül gyerekeink.

Június 21-én fájdalmas búcsúztatás volt Szeghalmon. Váratlan

betegség után, tragikus hirtelenséggel meghalt id. Emődi József testvérünk. Felesége, Zsuzsa, akit szorgalmasan hordoz az istentiszteleteinkre fia Józsi, évekkor ezelőtt kapcsolódott be kis közösségünkbe testvérel, Katalinnal és annak családjával. Emődi József testvérünk sem született a mi hitünkben, de családja kívánsága volt, hogy a megismert unitárius vallás szertartása szerint búcsúztassuk. Temetésén nagyszámú együttérző ember jelent meg. Adjon a vigasztalásnak Istene megnyugvást a veszteseknek, az elköltözöttnek csendes pihenést a temetőben.

Június 28-án és 29-én feleségemmel és Alpár-Lehel, zsinati rendes és f. tanácsi póttagnak választott gyermekünkkel részt vetünk egyházunk történelmi nagy eseményén, amelyen nem adatik meg évszázadokon át az embereknek. Az egyesítést szentesítő zsinati istentiszteleten úrvacsorai

beszédet és imákat mondhattam egyházkerületünk további szolgálathoz és szolgálathoz jutó küldötteivel, képviselőivel: Kászoni József, budapesti lelkész, f. helyettes, Elekes Botond f. gondnok és Dr. Barabássy Sándor f. gondnok-helyettes. Az eseményekről külön tudósítások, anyagok fognak szólni.

Az emlékeztető kolozsvári ünnepekről hazatérve a közelgő alföldi búcsú el készítése érdekében kötöttük le.

Kis gyülekezetünk nagy vendé-

get várt, Kövér Lászlót, a Magyar Országgyűlés elnökét. Készültünk a két konfirmándussal a vallástételre, valamint a marosszentgyörgyi testvérgyülekezet 8 tagjának ünnepélyes állampolgársági esküjére. Már június közepén megkezdtük a templom és környéke rendbetételét. A polgármesteri hivatal segítségével félszázazernél nagyobb értékű munkát végeztünk a nagy alkalomra.

Hittanos próba, rengeteg telefonálás az országgyűlési elnöki hivattal a fogadról, a megköszönésről, egyeztetés a köztársasági rezreddel az elzetes látogatásokról, az állampolgársági-bevándorlási hivattal való napi kapcsolattartás – a hét elején még csak két hívünknek voltak meg az okmányai – közben szervezni a 100 terítékes közebedet... De nem is sorolom tovább, a lényeg a beteljesedésen van, az eredményességen.

Július 8-án korán már megkezdődött a jövés-menés a templom környékén. Jöttek a rendezők, a köztársasági rezred emberei, a megyei rendőrség, hogy minden a legjobban sikerüljön. Készen állt a templom, gyönyörűen, ízlésesen feldíszítette azt Keblusek Béla,

városunk virágkertésze. Jött a helyi televízió, újságírók, rádiósok, az MTI tudósítója, és a híveink közelről, távolról, kocsikkal Erdélyből és innen, az ország sok részéből. Fél 11-kor a polgármesteri hivatalnál vártuk a delegációt a város vezetésével és Dr. Barabássy Sándor fő gondnok-helyettesével, Kovács Lajosné presbiterasszonyunkkal. A hivatalos fogadáson kötetlen beszélgetés folyt, a város vezetői válaszoltak az őket érintő kérdésekre, a fő gondnok-helyettes és én az egyházunkat, gyülekezetünket érintő kérdésekre. A hivatal egy gyönyörű ólomüveggéppel ajándékozta meg a házelnököt, amely a mi kis templomunkat ábrázolja.

Gyalog tettük meg az utat a templomunkig, ahol már várt a teli templom. Zászlós bevonulással foglaltuk el helyeinket, a házelnök és kísérete, a helyi vezetők, lelkészek, konfirmándusok, az állampolgársági eskütelre érkezett marosszentgyörgyiek. Az istentiszteleten e sorok írója imádkozott és prédikált az eltelt 110 esztendő fényében, idézve a megalakulást, a küzdelmes harcot a megmaradásért. Versek, énekek hangzottak el, majd köszöntések.

A konfirmálók vallástétele után úrvacsorát vettek, ajándékokat kaptak, üdvözölték a egyházunk részéről a fő gondnok-helyettes is, aki egy-egy bibliát adott át emlékül. A megható jelenetek után jött az ünnepélyes állampolgársági eskü, amit Sári Irén anyakönyvvezető celebrált könnyekig meghatóan. Mindennek betetőzése volt díszvendégünk, Dr. Kövér László nagyhatalmú beszéde, amivel a következő napokban az internetes portálok is tele voltak.

A gyülekezet hivatalos okmánnyal a házelnököt gyülekezetünk tiszteletbeli unitárius tagjává fogadta. A kivonulás után a közeli kisvendéglőben mintegy 100 terítékes ebédet fogyasztottunk el nagyon kötetlen hangulatban és jókedvben. A házelnök a városi vezetéssel körbenézett a településen, majd – úgy érezzük – szép emlékekkel távozott a városból. A vezetésünk alatt dolgozó kisgyülekezetünk érdeme, hogy olyan embert hívott meg, amilyen magas rangú állami vezető még soha nem tett látogatást Füzesgyarmaton, nemhogy az unitáriusok háza táján.

Július 15-én, elzetes egyeztetések után a kanadai, torontói rádió magyar nyelvű adása él beszélgetést folytatott velem egyházunk történelméről, az egyesítésről és az alföldi búcsúról mintegy 3/4 óráig.

Július 29-én a Hajnal István Idősek Otthonában megtartottuk a rendszeresített unitárius istentiszteletet annak ellenére, hogy az utolsó unitárius hívünk is kihalt az otthonból, de kérjük szolgálatunkat továbbra is.

A sok, kimerítő munka után július végén egy 10 napos szabadságra mentünk Erdélybe feleségem és Zita lányunk családjával társaságban. Feledhetetlen időt töltöttünk el szülőföldünkön, meglátogatva szeretteink elérhető részét, régi jó híveinket, azokat a gyülekezeteket,

barátokat, ahol megfordultunk annak idején, ahol a nehéz időkben segítettek, és most is tárt kapukkal, szinte szívvel látnak fogadnak.

Augusztus 11-én Szejkén, Székelyudvarhely mellett részt vettünk az egyetemes unitárius találkozón, egyházkerületünket is képviselve az egyesülés után. Meglepően kevés lelkész és érdeklődő volt jelen.

Az augusztusi néhány eseményről a Békés Megyei Hírlap tudósításából közlünk:

„Jutalomtáborozáson vettek részt a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség hittanosai három napon keresztül (augusztus 13-15), mivel a tizenkét gyermek színvonalas előadással jelentkezett az egyik tévécsatorna ifjúsági vallásos műsorában... a csodálatos szépség Magyarúton, a Dunakanyar környékén ingyen nyaraltak az egyháznak köszönhetően.” – írta a lap az augusztus 18-i számának tudósításaiban.

Augusztus 19-én templomunkban megemlékeztünk az államalapításról. Szent István emlékét alkalmi versekkel, énekekkel idéztük meg. Délután 2 órától részt vettem a városi ünnepségen, amelyen 19 erdélyi magyar testvérünk tett állampolgársági esküt. Majd később a katolikus kápolnában ökumenikus istentiszteleten emlékeztünk az államalapító Szent István királyra, a kopjafájá-

nál is volt megemlékezés.

Augusztus 24-én Újkígyóson volt a temetése Rozmann László katolikus testvérünknek ökumenikus szertartással. Kedves szimpatizáns hívünk mindig hozta kocsijával feleségét és Székely Dánielék, unitárius híveinket Gyulára a szórványistentiszteletre, ahol lelki-szellemi értékekre talált. Isten nyugtassa békében.

„A Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség vasárnap (26-án) tartotta a „Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány” díjkiosztóját a 20 éve érettségire készül, tragikus körülmények között maghalt névadó emlékére tartott istentiszteleten. A család és az egyházközség által létrehozott alapítványból 27 fiatal: középiskolás, főiskolás, egyetemista felekezetre való tekintet nélkül részesült 10-15 ezer forintos tanévkezdési díjban.” – számolt be a 30 ezer példányszámú megyei újság augusztus 28-i tudósításában.

Augusztus 25-én, szombaton vendégeink érkeztek. „Egy héten keresztül az erdélyi Háromszék árkosi egyházközségének 11 küldötteje a Füzesgyarmati Unitárius

Egyházközség vendége, akikkel majd' 15 éve, hogy testvérkapcsolatot létesítettek. Az erdélyiek szertartik a város fürdőjét. A mindennapi beszélgetések, a közös vacsora a gyülekezet tagjaival és a város vezetivel évről-évre sítik az együvé tartozásukat.” – írja a Békés Megyei Hírlap, amely egyáltalán nem jobboldali újságként mindig tényszerűen tájékoztat rólunk.

Szeptember 2-án tartottuk az augusztus 26-ról áttett istentiszteletet a Hajnal István Idősek Otthonában.

Szeptember 4-én Budapesten, a Rákospalotai Temetőben utolsó útjára kísértük özv. Horváth Zoltáné Adamecz Erzsébet, 87 évet élt testvérünket. A régi katolikus baráti családban már többször végeztünk búcsúztatást. Mindannyiunk Örzséjével áldott volt a lelkes család kapcsolata már több mint két évtizede.

Az életvidám, mindig bizakodást, reménykedést sugárzó asszonytestvérünk távozása pótolhatatlanul hagyott mindannyiunk életében. Adjon neki az Isten csendes pihenést egy átküzdött, tartal-

mas élet után.

Szeptember 8-án Bicskén részt vettünk a Vitézi Rend 1920. évi vitézi avatásán, ahol a ceremóniát vitéz József Árpád királyi herceg, a Vitézi Rend főkapitánya végezte a Szentháromság templomban. A négy történelmi egyház képviselőjeként kértek fel az ünnepeken való részvételre és szószéki szolgálatra.

Szeptember 15-én részt vettünk a Hagyományörző Népdalkör megalakulásának 40. évfordulóján tartott ünnepségen. A dalkör tagjai húszévi ittlétünk alatt sok ünnepet, rádiós, tévés felvételen, közvetítésen besegített a gyülekezeti éneklésbe. Egy ideig, amíg belefért időnkbe, mi is tagjai voltunk a dalárdának.

Beköszöntött szünek további tennivalóiban is, reméljük, velünk lesz az Isten, és megsegít minden törekvésünkben. Lelkesen készülünk a hódmezővásárhelyi templomunk újjászentelésére 23-án, majd az őszi Hálaadás ünnepére, amikor három helyen úrvacsorázunk, és Gyulán még két ifjú is konfirmálni fog.

Balázsi László lelkész

Kedves Emlékező Gyülekezet! Tisztelt Szülők! Diáktársaim!

A szó igaz értelmében újra elszaladt egy esztendő. Ahogy futnak az évek, mi mindannyian közelebb kerülünk álmaink, vágyaink megvalósításához. Évről-évre új arcok jelennek meg közöttünk a régiek mellett, és a végzősök elmennek, hogy felépítsék életüket. Modern korunk Kérem Kelemenjeiként új Déva-várak falait emeljük, akár az égig. Van úgy, hogy amit rakunk délig, leomlik estére, amit rakunk estig, leomlik reggelre.

De nekünk nem szabad meghátrálni, mi vagyunk az Élet gyermekei. Emelkedett lélekkel gondolunk ma arra az ifjúra, akinek délceg várbástyája leomlott, és nem lehetett már újra felépítenie. Az emléke buzdít minket fáradhatatlanul dolgozni, felelősségteljesen menni a pályánkon, nem hajladozni, mint a gyenge nádszál jobbra-balra, nem kapkodni

erre-arra, mindig azt lesve, hogy honnan milyen hasznunk származik.

Isten segít megszülni álmainkat, kit zni céljainkat, adja a lelki és szellemi tehetségünket, amelyekkel megvalósíthatjuk önmagunkat. Ebbe a közös munkába állnak be szereteteink támogatásával, mellettünk való állásukkal, féltésükkel, gondoskodásukkal.

Ebben a küzdelemünkben vesz részt a Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány anyagi támogatásával, buzdításával, értünk való imádkozásával és emlékeztetéssel. Legyen ezért hála és köszönet mindenkinek, akiket illet. Eredményes tanulással, komoly munkával igyekszünk az értünk vállalt és meghozott áldozatot visszafordítani.

Adjon Isten erőt, egészséget a Szülőknek, a Gyülekezet minden tagjának, nekünk pedig sikeres tanulmányi évet.

Kovács Gréta Tünde gimnazista

110 éves a füzesgyarmati egyházközség

Beszámolónkban jeleztük a nyári nagy ünnepünket, amely egyházunk életében az egyesítés után a legnagyobb esemény volt, és a legnagyobb visszhangot váltotta ki mindenfelé, és nem csupán azért, mert Dr. Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke megtisztelte jelenlétével (beszéde a lapunkban olvasható).

Ez alkalommal nem eseményleírást adok át a Tisztelt Olvasónak, mert erről a gyülekezet születéséről 10 évvel, 20 évvel ezelőtt tartott ünnepeink alkalmával beszámoltunk. Külön füzetet jelentettem meg saját költségen, a média, sajtóorgánumok is beszámoltak a kis gyülekezet megalakulásáról, de képp heroikus küzdelméről, azért, hogy a 110 év alatt megmaradjon itt, a minden korban, ma is, minden nehézség ellenére.

Szóljon tehát, a „De hogy is volt?” helyi és szomszédos lap tudósítások szerint, amelyek nem voltak ugyan unitárius-szimpatizánsok, de az eseményeket tényszerűen közvetítették.

Bajor János lelkész, a gyülekezet alakulásának 50. évfordulóján így vezeti be Gálffy Kálmán, korondi származású unitárius lévita-tanító kis kiadványának feljegyzései és saját kutatási eredményei alapján:

„1900-ban meghalt Füzesgyarmat mélyen érzélelkipásztora, Szilágyi Márton. Halála után két esztendőig volt üresedésben a lelkészi szék. Nem tudták betölteni, mert a gyülekezet minden pályázó esetében csalódottan állapította meg, hogy a szívük és lelkük nem ezt akarja, hanem többet, másabbat. 1901-ben Hódmezővásárhelyen az egyházmegye jelölő bizottsága ülést tartott június 14-én. Megbeszéléseik tárgyát képezte a füzesgyarmati lelkészi állás betöltése. Nem hagyhattak egy ilyen jónevű gyülekezetet pásztor nélkül, különösen akkor, mikor látniok kellett azokat a pattanásig feszülő erket, melyek a hívek nyájában hatásukat éreztették. 17 pályázó adta be kérését a bizottságnak, melyek alapján a következőknek fogadták el jelentkezését: Kovács Károly, Mészáros Lajos, Diószegi Mihály, Szabó Mihály, Bod Ferenc, Csák Aladár, Kovács Gusztáv, Dobos Ferenc, Csapó Péter, Osváld Kálmán, Budai János, és Kun Béla lelkészek.”

Tovább az említett sajtóorgánum, a Szeghalom Vidéki Hírlap tudósításaira támaszkodunk, azt idézzük: Az 1901. július 14-i számban olvashatjuk:

„Tegnap hirdették ki a füzesgyarmati lelkészválasztás eredményét, mely szerint megválasztották Kovács Károly, egri ev. ref. lelkészt 422 szavazattal Kovács Gusztáv 381 szavazatával szemben. A választás nagyon izgatott hangulatban folyt le. Hír szerint a kisebbségben maradt párt meg fogja a választást fellebbezni.”

Az 1901. november 24-i Hírlap erről számol be:

„Füzesgyarmat községben 100 tagú küldöttség tisztelt

telgett Kiss Áron ev. ref. püspöknél. A küldöttség vezetője, Fehér László elmondta a püspöknek, hogy a község nincs megelégedve Kovács Károly lelkész megválasztásával, kinek júniusban vesztegetéssel, osztályelleni izgatással sikerült lelkésszé lennie. A küldöttség tagjai kijelentették, hogy ha a püspök a lelkészt át nem helyezi, 400 család áttér az unitárius hitre. A püspök megígérte, hogy vizsgálatot indít.”

De nem történt semmi érdemleges, a püspök ígérete eredménytelen volt. 1902. július 6-án így ír a Hírlap:

„Füzesgyarmaton a papválasztási mozgalmakból kifolyólag tömegesen szándékoznak az unitárius vallásra áttérni. Már 45 egyén kapta meg a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyháztól a felvételt tanúsító igazolványt. A fölvettek mind a legjobb módú birtokosok közül valók, úgyhogy a 45 áttért kb. 140 negyed telek birtokot képvisel, s ez a nagy összeg kimarad az ev. ref. egyház adóalapjából. Most már – mint hírlik – belenyugodtak volna a papválasztásba, illetleg a megválasztott pap ellen nem lett volna kifogásuk, csak a két izgató és korteskedő tanító megbüntetését kívánták volna. Az egyházmegye a büntetést ki is róttá, az egyházkerület azonban felmentette ket. Újabb békítési kísérletnél a hívek megpróbálták kérni a nevezett tanítók megbüntetését, de rideg elutasítást kaptak. Ez még inkább elkeserítette ket, úgyhogy most még többen jelentkeznek a kitérésre...”

A Hírlap 1902. augusztus 3-i száma írja:

„Füzesgyarmat gazdaközönségének túlnyomó többsége, 125 család, múlt hó 27-én felvette az Unitárius hitet. Elhagyta az igaz magyar vallást 125 jószándékú, sárréti magyar, megszűnt kemény és vastagnyakú kálvinista lenni. A nyugalom és béke után áhítozott e 125 család. Kitért, s hitet cserélt, mert lelke nyugalomát, mint református, egyházában fel nem találhatta, legalábbis a füzesgyarmati egyházban nem. Labancver protestáns sök unokái. Nagy lelki megrázkódtatáson kellett, hogy átessenek. Nem kis dolog ám az, szakítani a dicső múlttal. Megtagadni azt a vallást, amely összeforrott a magyar haza önállóságával, függetlenségével... Múlt hó 27-én már kora reggeli órákban Homoki F. Lajos, jó módú fiatal gazda udvarán jött össze a disszidensek tisztességes sokasága, mintegy 250-300 lélek. A férfiak napbarnított, nyílt, de komoly arcúak, az asszonyok tekintetéből mintegy leolvasható volt az a lelki tusa, a kínos lelki küzdelemnek az a nyoma, amely a közelmúlt idők eseményeiből letagadhatatlanul visszamaradt. A hatóságot Csánki Dezső főszolgabíró képviselte. Mint érdeklődők jelen voltak: Fejér László, Beke Albert, Koppányi György, ifj. Papp Lajos, Koppányi Gyula, Bod Antal, Tolcsvay Lajos, stb. Az egyházközség megalakítása Istentisz-

telettel kezd dött. Zoltán Ferenc, mez berényi unitárius kántor vezetésével fél 10 órakor Isten szabad ege alatt felhangzott a gyönyör zsolttár: A Sionnak hegyén Úristen... Az énekl közönség bátor, de alázatos magatartása, s buzgó éneklése tiszteletet parancsolt. A máskor oly hangos parasztudvart az otlév k ünnepélyes érzése szent helyé avatta. Éneklés után Ádámossy Gábor, hódmez vásárhelyi unitárius lelkész mondotta el rövid, de buzgó imáját. Ima után Józsan Miklós, budapesti lelkész prédikációja következett. A tartalmas és ügyesen kidolgozott beszéd lebilincselte a hallgatók figyelmét: '... rizzétek meg az igazságot és ápoljátok a barátságot...' Szónoki beszédében nem aknázza ki – elég tapintatosan – a z rzavaros közállapotot. Mégis sokaknak szemében felcsillant a bánat, a fájdalom, de a lelki megnyugvásnak is egy-egy könnycseppje."

Alljon itt egy másik forrásból a Duna-Tiszamenti egyházkör esperesének, kés bbi kolozsvári püspök, fels házi tag beszédének egy része:

„Istennek hívei! Kedves hallgatóim! Testvéri szeretettel üdvözöllek titeket Istennek szabad ege alatt, e vendégszeret család házas telkén. Ez alkalommal el ször hirdetem nektek az Urak Urának Igéjét, a Jézusnak egyszer evangéliumát. Teszem ezt annál nagyobb lelki örömmel, miután úgy látom, hogy a zsolttár magasztos dallama és az ima hathatós ereje már megnyitották az utat, amely a ti szívetekhez vezet. Amit én most tinektek mondani akarok, annak összhangban kell lennie azzal a sajátságos lelkiállapottal, amelyben mindannyian vagytok, akik közelebb l az unitárius hitelvek szolgálatába szeg dtetek... Vezet a magyarok Istene minket is. Több mint ezer éve harsan a harci kürt a Kárpátok ormán. El áll a vezér, diadalmas Árpád. si jogaira hivatkozva megszállja rónáinkat és bérceinket, birtokába veszi Attila örökét. S eközben mintha ismételt hallanók az égi szózat biztatását: 'Ne félj, kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon nektek országot!' (Luk. ev. 12,32.) Kicsiny sereg vagytok ti is. Alig pár százan. Hazánk szentesített törvényeinek oltalma alatt követtétek kebeletekben a hit és lelkiismereti szabadság szent vágyódását. Gyülekezetté alakultok a mai napon. Gyülekezet vagytok ett l a perct l fogva, akiket nem a számarány, hanem az elvek h sége és igazsága szerint ítélt meg a jó Isten és minden hív lélek. Az ország, amelybe léptek, nem ismeretlen. Újtjai nem járatlanok. Törvényei ott vannak szátokban és szívetekben. A mi hitvilágunknak nincsenek titokzatos rejtelmek, nincsenek csodatételei, a mi egyházunk nem egyedül üdvözít , de vallásunk nemes egyszer sége kielégíti úgy a gondolkozó értelem, mint az érez szív kívánalmait. Tekintetek az egyszer székely népre, mely a hitjavítás óta, több mint 300 éven át úgy ragaszkodott hozzá, mint a h gyermek az édes jó anyjához. Tegyétek ezt ti is, füzegyarmati kedves híveink! Legyen ez a lelki világ, amelyet hitel deink t l örököltetek, tinektek is, mit a jó Isten l kívánunk, mint mindnyájunknak, a békességnek, az

igazságnak és a szeretetnek országa. Ezt a hármass biródatmat óhajtom ma nektek megmutatni. Ezt a biródatmat, amelynek csak egy uralkodója van: az egy örök él igaz Isten... Kövessük Jézus példáját, a békesség, igazság és szeretet országának, ennek az örök evangéliumnak hirdetésében és gyakorlásában. Nem fog el akkor a félelemnek, szolgaságnak lelke. Mi az istenfiúságnak lelkét vettük, áldjuk érte a mi szerelmes Atyánkat buzgó szívvel örökkön-örökké. Ámen."

„Istentisztelet után Gyáni András korelnök elnöklöte alatt alakult meg az Egyházközösség. Tisztvisel - kül választottak egyhangúlag: gondnok: Gyáni András, algondnok: Gacsári András, pénztárnok: Homoki Imre, jegyz : Csák János, egyházi: legifj. Bálint Lajos, a keblitanács tagjai lettek: Bötkfi János, Gyáni Zsigmond, Homoki F. János, Sári József, V. Nagy Gergely, Turi István, Nagy István, Gidai Sándor és Hajdú István. Megválasztott tisztvisel k az esküt letették. Egyházi adó címen, önkéntes ajánlat folytán 625 korona lett el jegyezve. Intézkedés tétett még aziránt is, hogy már most szeptemberben unitárius népiskola állíttassék fel..."

De ilyen romantikusan szép volt minden? – fogalmazódhatik meg minden olvasóban a kérdés. Hát nem. 1902. augusztus 10-én egy bizonyos Csák István neve alatt megjelent egy támadó írás (református teológiát végzett írhatta, mert egy falusi gazdálkodó nem lehetett ilyen dolgokban járatos!), amely többek között így fogalmaz:

„... az unitárius vallás szertartásai mindenben megegyeznek a reformált vallás szertartásaival. Dogmailag azonban nem. Nem, mert az unitáriusok a Krisztus istenségét nem ismerik el. S itt látjuk a bökken t... noha az unitárius vallás törvényesen bevett hitfelekezet, s a törvény a protestáns vallások közé számítja, a keresztyén hitfelekezetek nem ismerik el keresztyén vallásnak. Nem, mert a keresztyének magukat Krisztusról nevezték el, az unitárius vallás pedig a Krisztus és a Szentlélek istenségét tagadja. Ami valláshoz szokott, s eddig oly híven ragaszkodott népünk, ezt a fontos lépést elhírtelenkedte, jól nem gondolta meg, s nem gondolták meg következményeit. Most felhevült állapotban, a szertartásaiban eddigi vallásukkal megegyez hitfelekezetbe könnyen áttértek. Majd meglátjuk a megpróbáltatások között..." – írja a rosszmájú „krónikás”. Valóban jöttek rettenetes id k, megpróbáltatások, nem csak a háborúk, a rendszerváltások, hanem legtöbbször a „testvérfelkezetek” részér l.

Annak ellenére, hogy a fentebb felsorolt alapító atyák, és a kés bbi templomépít sök leszármazottainak szinte híre-hamva sincs e hitetlen régióban, a Viharsarokban, mégis Isten akarata folytán megértük a 110. születésnapot! És lesz Isten akarata szerint folytatás, ha megfogyva is bár, de törve nem! Egy év múlva a templomépítés 110. évfordulójának ünnepelésével folytatjuk. Úgy legyen!

Összeállította: Balázs László lelkész

Füzesgyarmati hittanosok első nyaralása

Augusztus 13-15.

Nagy izgalommal vártuk a kirándulást. Mikor a Lajos bácsi vezette busszal elindultunk, csodálatos szép tájakat láttunk az Alföldtől a Duna-kanyarbeli, Verce melletti Magyarjúton lévő unitárius nyaralónkig.

Köszönjük az egyháznak és Zoltán Csaba gondnoknak az ingyenes szállást!

Útközben Laci bácsi sokat mesélt az útmenti, helységek történetéről, és sok minden egyébről.

Estefelé érkezünk meg Magyarjútra, a szálláshelyünkre. Birtokba vettük a házat, kipakoltuk a ruhainkat, élelmiszereinket, kirándulási kellékeinket. Grétával és Lolával elmentünk sétálni, bejárni a terepet, ismerkedni a környékkel ezen a csodálatos, fenyves- és lombhullató erdőben megbújó vidékkel. Fáradtan jöttünk vissza, egy jó vacsoráztunk, majd társasjátékokat játszottunk.

Andrisnak nagyon tetszett a galambgazdaság, gyakran odament a „lakásukhoz”, szólítottuk őket. Lement többször a patakhoz is, ahol az erdő kezd dik, a nyaraló telkének végében.

Másnap Zebegénybe mentünk, megnéztük a csodálatos Kálváriát, felmentünk az ereklyés országzászlóhoz, ahonnan leírhatatlan panorama nyílt a Dunára. Onnan Nagymarosra mentünk, ahol nagy élmény volt átmenni a Dunán komppal és Visegrádon szétnézni.

Nekünk, gyerekeknek nagy élmény volt a nyári bobozás. Visszajövet a Lósi völgyben megnéztük a híres Kárpát-Haza Templomot, amelynek építéséhez az egyházunk is hozzájárult, és felszentelésében ott volt Laci bácsi is Marika nével. Megható volt bemenni ab-

ba a búzaszem és kemence alakú istenházába, ahol imádkoztunk és énekelünk.

Élményektől roskadozva értünk haza, ahol nagyon éhesen fogtunk neki a szalonnasütésnek. Napközben ettünk ezt-azt, fagyaltoztunk, ropiztunk, de a finom szalonnával semmi sem ért fel. Egyik-másik darab igen megsült, de kormosan is fantasztikus íze volt. Olyan is volt, amelyik nyersebb maradt, de éhesek voltunk, mint a farkasok, és mindent elfogyasztottunk. A jól megégett, megszenesedett sütpálcákat is megettük volna!

Még volt sötétedésig hancúrozás, labdázás, aztán tanítottuk egymást társasjátékokra.

A „szolgálatosok” rendszeren csörömpöltek az edényekkel a mosogatósnál. Lajos bácsi megjavította a konyhai lefolyót, mert az nem akarta elnyelni a vizet.

A következő nap Vácre kirándultunk. Annyi látnivaló volt, hogy nem fért volna bele megnézni egy hét alatt sem. Csak egy részét láthattuk ennek a kedves, szép városnak. Sétáltunk a Duna mel-

lett, kagylókat gyűjtöttünk elhozni emlékébe. Andris egy egész kicsit talált, amit vízbe tett, de aztán a szállásunkon „megoperálta”, hogy megnézze, hol terem az igazgyöngy. Nem talált semmit! Nagy volt a csalódása.

Szabó mama a segítségekkel már elzeste el készítetett egy finom pörköltet. Hazatérésünk után mindenki nekiállt krumplit hámozni, és akkorát ettünk, hogy alig tudtuk a pakolást elkezdni. Elindult a porszívó, a felmosók, a seprök egy-egy jógyerék kezében (a felnettek aztán kíségtették őket), hogy csillogó rendet hagyjunk magunk után.

Fájó szívvel vettünk búcsút fényképezések után ettől a csodálatos helytől, még a megkondított Barabássy-féle harang is megsirattott. Jövre is szeretnénk jönni, de Laci bácsi kikötötte, hogy csak jutalomként lehet ez, a szorgalmas hittan- és templomlátogatásért, a gyülekezet életében való hasznos részvételért. Igyekezni fogunk...

Korcok Klára Eszter

Köszönjük az önkormányzatnak az ingyenes utat, valamint az egyháznak és Zoltán Csaba gondnoknak az ingyenes szállást!

Alföldi Unitárius Búcsú

Füzesgyarmat, 2012. július 8.

*Főtiszteletű Megbízott Püspök Úr!
Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!*

Tisztelettel köszöntöm Önöket, és köszönöm, hogy meghívtak ide, maguk közé, ebbe a családis hangulatba, gyülekezetük alapításának 110. évfordulóját ünnepelni.

Amikor Önökhöz készültem és az unitárius egyház közel négy és fél évszázados történetét olvasgattam, eszembe jutott, hogy Kölcsey Ferencnek van egy kedves, találó képe a történeleml. Családhhoz hasonlítja, ahol a bölcs öreg atya maga köré gyűjti az ifjabbakat és elmeséli életét. Egy idő után az újabb nemzedék már nem csak hallgató csupán, hanem átéli, magáénak tudja, és átadja az előzők történetét. Mindaz, ami valaha fontos volt, most már velük is megtörtént. Az apa harcai az ifjak harcaik, az apa öröme az ifjak öröme.

Úgy érzem most, ebben a gyülekezetben, hogy az Önök közössége is valahogy így él át, így adja tovább a saját történelmét. Így mondják el mindig az apák a fiaiknak a régiek tetteit, így járja át a múlt az újabb és újabb nemzedékeket.

Kölcsey jól tudta: a történelem veleje valójában nem az, ami megtörtént, hanem amit az emberek gondoltak és mondtak róla. Hiszen megízélt múltunk története sokat elárul arról, hogyan látjuk magunkat, és amit magunkról hiszünk, az számottevően befolyásolja tetteinket.

Babits ezt a velünk él, minden pillanatunkban ránk ható, valamennyiünk múltját tartalmazó időt nevezi teremti időnek.

Ugyanis az igazság az, hogy a jövőnk – a saját magunk és a közösségeink jövőjét – alakító döntéseink sokkal kevésbé a gazdasági vagy világpolitikai fejleményekben keresendők, mint a saját lelkületünkben. Az, hogy milyen lelkülettel vágunk neki a napnak – keserű szívvel, magunkba fordulva, lehorgasztott fejjel, vagy pedig önbizalomtól dagadó kebelrel, felemelt tekintettel, tette készen, ötletekkel és erővel tele – az nagymértékben függ attól, hogy milyennek látjuk magunkat, családjunkat és nemzetünket.

A Magyar Unitárius Egyház története a legjobb példa arra, hogy ami a földrajzi Magyarországtól elvétel, a szellemi Magyarországnak mindig a része maradt.

Jól tudjuk: az idő nem jár visszafelé. Ami 92 esztendővel ezelőtt megérett velünk, az nem tehet megint történetté. Ám az ország és az egyház feldarabolásával a lelkünket nem szabdalták szét. Hiszen a családot, a lelkiismereti, hitbéli közösséget és a nemzetet nem felbontható szerződés, jogi és gazdasági szá-

lak tartják ideig-óráig egyben, hanem szoros érzelmi kötelékek, melyeket a hosszú távú kudarc nemhogy nem roncsol szét, de még meg is erősít. A közös szenvedés, a megpróbáltatás, a hátratételek erősebb kapcsolatok, mint az öröm. Nemzeti emlékeinkben a gyász becsebb, mint a sajnos ritkán adatott győzelem, mivelhogy kötelességeinkre figyelmeztet, közös erőfeszítésre ösztönöz. Talán ezért is maradtunk meg nemzetként, immár a határon túli magyarokkal megérintve, talán ezért is maradtak meg Önök, magyar unitáriusok, hitükben rendíthetetlenül.

Igen, kedves barátaim, mert a haza ott van, ahol az emberek szeretik azt a helyet, ahol élnek. Ahová tartozunk, s ami hozzánk tartozik. Ahol az emberek nem vágnak világgá, vagy ha mégis, akkor biztosan tudják, hogy idővel majd biztosan. Nem áhítozzák a másét, nem hódolnak be távoli, gazdag hatalmak imádatának.

Haza ott van, ahol sok-sok emberöltő óta ugyanazon a nyelven szólítjuk meg egymást. Ahol magyarul mesélünk mesét, magyarul éljük a mindennapot, magyarul-makacsul ragaszkodunk a tájhoz, ahol magyarul hirdeti az ígét a lelkészünk kis templomunk gyülekezetének. Ezt a hazát nem lehet lecserélni, kiosztani, elárulni, vagy pénzre váltani, hiába is rajzolja át akárhányszor a határokat.

Ám a haza ott is van, ahol az együtt átélt múlt átmelegíti a jelent, és a közös célok a szétfutó gondok százai és ezre fölé emelkedve egyesíteni tudják a kö-

zösséget, egyesíteni tudják az egész nemzetet.

Mert a nemzet nem csupán közös múlt, közös nyelv, közös kultúra. Mindettől még oldott kéveként hullana szét, ha nem lenne kötelék, amelyik egybefűzi: a közös élet folytatásának szándéka, akár sikereket, akár kudarokat is szenvedünk el együtt.

A nemzet léte mindennapos népszavazás, mint ahogy az egyén léte az élet folytonos igénylése. Igen, kedves barátaim, a közös élet igénylése, az összetartozás, amely képes meghatványozni a nemzet tagjainak a teljesítményét külön-külön és egyben is.

Tisztelt Ünnepl Egybegy ltek!

„Íme ez a haza, mely gyermekségem álmaiba, mely ifjú és férfi korom érzelmeibe lángvonásokkal szövő szent képét!” – írja a már idézett Kölcsey Ferenc Naplójában, majd így folytatja: „...e hazáért szenvedett Hunyady hálátlanságot és üldözést; a hazáért rohant Szondi a halálba; e hazáért patakzott a Zrínyiek vére, e hazáért választott sok nemes önként számkivetést, szerelemből fosztván meg magát attól, a mihez élte minden boldogságát kötötte.”

Majd nekünk szegezi a kérdést: „S te mit fogsz érette tenni? Mit fogsz tenni most, midn álmod helyett, való pálya nyílik előtted? Lesz-e erőd létrehozni az ideákat, mik 20 év óta boronganak kebledben? Lesz-e bátorságod szembeszállni minden akadállyal, mik új, az ismeretlen pályázó utat ezerfelől elzárják?”

Lám csak, nemzeti imádságunk alkotója már közel 180 évvel ezelőtli írásában pontosan tudja és fel is teszi a helyes kérdést, nekünk pedig ma, hét nemzedékkal később is meg kell rá adnunk a megfelelő választ. Te mit fogsz a hazáért tenni, ha álmod helyett való pálya nyílik előtted? – írja.

És mi – folytatván a gondolatmenetet – együtt milyen terveket szövünk a jövőre? Most, hogy a kettős állampolgárság lehet ségének a megadásával jogilag is egységes lett újra a magyarság, most, hogy kiragadtuk hazánkat a múlt örvényéből, megvédtük a nemzetközi tük több hullámban indított támadásaitól, milyen nagy, közös célokat tűzünk ki, melynek megvalósítása ismét felajzza és feszessé teszi a kedvetlené és bátortalanná tett magyar lelket, újból fegyelemre és erőfeszítésre sarkallja?

Tisztelt Ünnepl Egybegy ltek!

„Amily ritkák azon percek, melyek egyszerre átalakítják az embert, mégis minden embernek adatnak olyan fordulópontok, amelyekből kezdve egészen új életet kezdhetne, s a leg jobb irányba indulhatna” – írja Széchenyi István a Naplójában. Majd így folytatja: „mert hisz a mindenségben a jó mégis sokkal hatalmasabb a rossznál. Ezeket a pillanatokat én az újjászületés pillanatainak nevezem. Ugyanazt észlelhetjük oly nemzetek életében is, melyek még emelkedésre képesek!”

A legnagyobb magyar, Széchenyi István jól tudta, hogy új életet kezdeni, jobb irányba fordulni, ismét felemelkedni csak úgy lehet, ha vannak az életünk-

nek olyan kapaszkodói, amelyek eligazítanak bennünket.

Nos, bizonyára akadnak jó néhányan, akik felteszik a kérdést: vajon mibe kapaszkodhatnak Önök, lehet-e egyáltalán szerepe a magyarság gyökeres megújításában az Önök unitárius gyülekezetének?

Nos, a válasz egyértelműen igen, és a legbiztosabb kapaszkodási pont a jövő. Nekünk ugyanis nem az a feladatunk, hogy a kontinens fölül megpróbáljuk elfűjni a sötét fellegeket, sokkal inkább az, hogy mindannyian felkészüljünk a válságot követő évekre, és az első között, együtt, közös erőfeszítéssel tudjunk elrugaszkodni.

„A remény és türelem jegyében kivetett horgonyt kedveli az Isten” – ez volt Bethlen Gábor fejedelem zászlójának egyik felirata.

Azt hiszem, mindannyian tisztában vagyunk azal, hogy talán semmi máséhoz nem szükségeltetik akkora bátorság, eltökéltség, hidegvér, mint a remény és türelem jegyében a szelek, orkánok, idnként vadul csapdosó hullámok ellenében pusztán megállni és horgonyt vetni. Horgonyt vetni, a messzi horizontra emelni a tekintetünket, és bizakodni.

Ennélfogva, a meggyezésében és társaiban bízó ember számára nincs is felemelőbb érzés, mint amikor a vihar elvonultával azt látja: ezerszám ringanak mellette a legkülönbözőbb bárkák, hajók, csónakok, néha bizony lélekvesztésk. És végül, de nem utolsósorban, annyi év ködben és távoli partok közelében folytatott hajózás után immár mellette ring az anyahajó is, hiszen Magyarországnak immár olyan kormányosa van, amelyik mindenkinek segítséget, támaszt, biztonságos kikötést kínál.

Engedjék meg tehát, hogy befejezésül köszönetet mondjak Önöknek, amiért kitartottak mellettünk, kitartottak saját maguk, egyházuk mellett, mertek a remény és türelem jegyében magyarok maradni. Kérem Önöket, ne szedjék fel a horgonyt, kapaszkodjunk bele közösen a nehéz időkben, és ne féljünk kifeszíteni a vitorlát, amikor végre nekünk kedvező szelek érkeznek! Isten áldjon mindannyiunkat!

*Kövér László
országgyűlési képviselő, házelnök*

Dr. Barabássy Sándor f gondnok helyettes adta át az egyház ajándékát.

Édes, drága jó anyánk!

Nincs még egy nemzet a világon, mely ilyen gyönyör szóval illetné az életet adó testet és a benne lakozó lelket: ÉDES-ANYÁM. Nem attól igazán szép a szó, ahogy kimondjuk. Gyönyör sége azokban az önzetlen cselekedetekben rejlik, amelyeket az a személy tesz értünk, akinek szeretete végtelen a gyermekei irányába, a mi irányunkba.

Nincs önzetlenebb ember, mint a mi édesanyánk. Nincs nála erősebb, s nincs nála gyengédebb lélek. Nincs nála minket, gyermekeket jobban szerető szív.

Életet adni nehéz. Kétségbeesés mégis életet adnak nekünk, mert életet adni nemcsak nehéz, de édes és nemes is. S a nehézségekért cserébe, miket életünk kivívásával okozunk, gyengédséget és végtelen szeretetet kapunk.

Testükből válunk testté, lelkükből leszünk emberek. Mi még tudomást sem szereztünk a világról, melybe anyánk oltalmazó testéből oly hirtelen csöppentünk, s kétségbeesés már többet tettek értünk, mint mi egész életünk során tehetünk majd érettük.

Lágyan dobbanó anyai szív, mely alól elindulunk. Elindulunk életünk hosszú, rögzös, örömeiben és csalódásokban gazdag útjára. Olyan út ez, mely során hol zöldell a fűben, tarka virágok között, napsütötte égbolt alatt, hol pedig sötét, félelmetes fenyvesek-

ben járunk, egészen addig, míg nem utunk végére érve megpihenünk. Csak egyetlen ember van mindannyiunk életében, aki ezen az úton végig kísér minket. Valóban végig. Az édesanyánk.

Karjaikban hordoznak minket. Ott ülnek gyermeki ágyunk mellett. Ülnek, s csendben mosolyognak reánk, míg mi álmaink tengerén hajózunk, vagy épp sírják álomba magukat, ha látz gyötöri törékeny testünk.

Anyánk keze táplál minket, mi pedig gyorsan cseperedünk. Elször totyogunk, majd szaladunk, s anyáink boldogsággal elöntött arccal, lelkesen szaladnak utánunk, hogy el ne essünk. Együtt nevetnek velünk önfeledten, és együtt sírnak velünk keserűen.

Óvodába, iskolába járatnak minket. Időt és fáradságot nem kímélve, szorgalmasan csomagolják reggelinket. Segítenek tanulni, ha kell. Jó tanácsokból kifogyhatatlanok, ha nem tudjuk mitévő legyünk. Bízató szavikkal adnak át nekünk színtiszta lelküknek mérhetetlen erejéből, ha néha elbuknánk. Hajunkba túró, munkától érdes kezeiknek puha simogatása ad erőt utunk folytatásához.

Lassan felnövünk, s talán el is távolodunk édesanyánktól, de tudjuk, igazi otthonra csak az

karjaiban lelhetünk. S térjünk haza bármikor, édesanyánk meleg ölelése leveszi vállunkról fáradalmaink roppant súlyát.

Mindvégig tudjuk, rettegünk tőle, és egyszer bekövetkezik, az út, amiben a mi utunk is ágazik, a végéhez ér. De még ekkor is – ha édes drága jó anyánk eltávozna, vagy ha már eltávozott tőlünk – tudnunk kell, hogy kionnan fentről is óvják egész életünk legnagyobb kincsét, gyermekeink életét.

Szeretet és gyöngölés, barátság, szerelem, öröm, bánat és megannyi érzés mind egyre mennek. Csak jönnek, hogy aztán elmenjenek. Egyetlen érzés van, mi egész életünk során velünk van, az édesanyai szeretet, mely édeesebb és értékeesebb minden földi javaknál.

Mindezért mi sem adhatunk egyebet, mint szeretetet édesanyáinknak. Nem tartozunk neki mással mindezért, csak gyermeki hálánkkal.

Szerencsés vagyok, hisz most is láthatom tőled, s is néz rám, könnyes szemekkel. Boldogság ül remegő ajkán. Megszólítom tőled: édesanyám! Most engem is boldogság tölt el, mely semmihez sem fogható. Igazi boldogság ez, olyan igazán mélyre hatoló. Ezen a napon pedig boldog gyermek mit kívánhatna mást, „csak” annyit: Szeressük az édesanyáinkat!

Csordás Gergő

Pálffy Tamás Szabolcs

Anyám örök

Édesanyám, néhai Pálffy (Palla) Erzsébet székelykeresztúri orosz-román nyelv és irodalom szakos tanár elhalálózása 6. évfordulóján.

testedben hordoztál szíved alatt
méhedben éltem szíved telet tavaszt nyarat
templomban voltam már akkor is benned
ima ének mellé írás könyv kellett

igent mondtál rám apámmal együtt
születés szentségét közösen vesszük
vagytam a világra több százada már
pallák és pálfyák élet és halál

ölelkezik bennünk jelenünk jövőnk
székelyföld szívében legyen sok erőtünk
szövetségre lépni komolyan hinni

szolgálatban élni fáklyaként égni
önfeláldozással másokért élni
szenvetések után Istenhez térni

Anyák napja Szegeden

Az anyák napi istentisztelet egyik legszebb ünnepünk. A gyülekezet tagjai ilyenkor szép számmal megjelennek. Áhítatos szívvel hallgattuk a tiszteletes úr ünnepi beszédét, melynek alapigéje János evangéliuma 19. rész 26-27. verse volt. Az anya szeretete biztonságot ad. Karjai nem fáradnak el az ölelésben. Elengedi gyermekét, de mindig visszavárja. Áldás, hogy meg tudja osztani szeretetét.

Az istentisztelet ilyenkor a gyermekek szereplésével végződik. Az idén Bohr Panka és Bohr Marietta kedves tavaszi dalokkal köszöntöt-

te az édesanyákat és a nagymamákat. Gábor Hajnalka pedig a „Minden édesanyának” című írást adta el. Mindegyikük piros rózsát adott édesanyjának.

Az ünneplés a közeli cukrászdában ért véget, ahova lelkészünk jutalom fagyizásra meghívta a szereplőket.

Vitálisné Miklós Éva

Gábor Hajnalka

Bohr Panka és Marietta

Ökumenikus zsolozsma a Mindenszentek templomában

Egy kedves meghívásnak tettünk eleget ez év augusztus 30-án. Etlinger János, a már bejáratos, lassan hagyományossá váló csütörtök esti ökumenikus zsolozsmára hívott bennünket, pécsi unitáriusokat is.

Amint a helyszínen elhangzott rövid tájékoztatóból kiderült, ez alkalommal a Pécsi Disputa emlékére szervezték az esti imádságukat.

A szép számmal megjelenő érdeklődők és hívők eltt pár szavas ima-részleteket olvastak fel a katolikus, görög-katolikus, szerb katolikus, metodista, baptista és unitárius papok, lelkészek.

A bencés-imarend stílusában tartott zsolozsma pár perc-óra erejéig a gregorián imádkozás hangulatát hozták vissza a török korban Pécsen több felekezet által birtokolt templom falai közé. Az imarend után egy kis meglepetéssel is szolgáltak a házigazdák, hiszen

részleteket olvastak fel Etlinger Mihály - a PTE Magyar tanszékének tanulója - nagyon érdekes, adatokkal teletöltött tanulmányából Bogáti Fazekas Miklós életéről és tevékenységéről. Amint az előadó kiemelte, 1582-től mintegy 2 évet töltött a templom falai között a ma még méltánytalanul alig ismert, talán első magyar nyelvű Bibliafordító, valamint számos irodalmi mű szerzője. A jelenlévők között az Unitárius Egyházat Máté Ernő lelkész és jómagam képviseltük.

Bandi András

Nagy Norbert atya házigazdái minőségben köszönti a vendégeket.

I. Debreceni Székely Nap

Az unitarizmus nyitottságának és az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület kulturális küldetésének szerencsés találkozása a 2012. június 9-én első alkalommal megrendezett Debreceni Székely Nap. A hagyományteremtés szándékával életre hívott rendezvényre a debreceni unitárius imaházban és az ahhoz tartozó udvarban került sor.

„Ez a táj ébred öntudattal,
enyémnek vallja magát.”

Szilágyi Domokos

A Debreceni Unitárius Egyház-
község és az EJKE által megfogalmazott közös cél: megmutatni Erdély jelenidejét és azokat a múltbeli értékeket, melyek épít kövei lehetnek, a minden bizonnyal viszontagságokkal teli, ugyanakkor nagyon sok lehet séget rejt jövőnek. A Székely Nap alapvető koncepciója, hogy a vallás, a hit er t adó keretei között az erdélyi irodalom és más művészeti ágak megmutassák értékeiket, továbbá, hogy bizonyos programok reflektáljanak, hozzászóljanak a mindenkori, aktuális erdélyi és erdélyi vonatkozású történésekhez.

Az erdélyi és az Erdély felé szeretettel, érdeklő déssel forduló emberek számára szervezzük a rendezvényt, melyre az idei első alkalommal is szép számmal jöttek érdeklődők.

Röviden érdemes áttekintenünk a nap fontosabb történéseit. Unitárius istentisztelettel vette kezdetét a programsorozat, a szószéki szolgálatot Balácsi László mb. püspök és Pap Gy. László debreceni tiszteletes végezte. Ezt követően Csíki József, a DUE gondnoka köszöntötte a résztvevőket és röviden szólt a Székely Nap küldetéséről, a DUE és az EJKE együttműködésének fontosságáról.

Az egyesület bemutatását követően Papp Anikó fotóművész és Kuti Zoltán faragó kiállítását ajánlottuk a vendégek figyelmébe, ismertetve a művészek ars poeticáját. A debreceni Vox Antiqua kamarakórus, Kiss Csaba művészeti vezető vezényletével az erdélyi népdalok motívumait felhasználó kórusművekkel kápráztatta el a jelenlévőket. A társaság igen rangos eredményekkel büszkélkedhet és hatalmas repertoárral rendelkezik. A nap folyamán két igen nagy ívvel adást hallgathattunk, először Török István olthévízi tiszteletes taglalta a család fontosságát napjaink társadalmában, majd Buzogány Csoma István nagyváradi tiszteletes fejtette ki az erdélyi autonómiával kapcsolatos véleményét.

Az erdélyi írók és költők műveiből összeállított irodalmi mozaikban délelőtt és délután is nagyon szép és megszívlelendő gondolatok, gyönyörű lírai és prózai sorok szólaltak meg. Az összeállításban Jékely Zoltán, Szilágyi Domokos, Bágyoni Szabó István, Kacsó Sándor, Ady Endre, Kovács András Ferenc, Áprily Lajos és Csíki András versei mellett Kós Károly, Tamási Áron, valamint Wass Albert írásai hangoztak el.

Érdemes az előadóról is szólnunk, mert Miske László Jászai Mari-díjas színész és Tornyai Gábor színész mellett az EJKE amatőr versmondói (Dr. Kukovecz Barbara, Kirs Mónika, Dr. Czíkora Renáta) is szerepet kaptak. Verseik zenei kísérettel is felcsendültek, Szabó Ádám és Szabó András – immáron sokadszorra – bizonyította tehetségét, amikor is Csíki András megzenésített verseit adták elő. Az énekelt versek sorában Ba-

lácsi László és Balácsi Mária – akik nagyon hosszú ideje tolmácsolják az erdélyi költészet legjavát – szebbnél szebb művekkel szórakoztatta a közönséget.

Az ebédszünetet követően Dr. Kiss Balázs érdekes és igen részletes ismertetőt hallgathattunk meg Pap Gy. László Ébredések a Zsidó-hegy árnyékában című könyvéről, melyben a szerző szülőfalujának, a székelyföldi Szentábrahám egyházközségének történetét dolgozta fel.

A délután folyamán kezdetét vette a kürtskalács-sütés, és azonnal párhuzamosan az EJKE Ki tud többet Erdélyről című interaktív vetélkedője, melyben nyolc csapat mérte össze a tudását.

A nap végén elültettük a Hargitáról hozott kicsi fenyőfát, mint az Olthévíz-Nagyvárad-Debrecen testvérgyülekezeti kapcsolat megemlékezésének szimbólumát. Felcsendült a székely himnusz, elhangoztak a záróbeszéd és a debreceni tiszteletes záróimájával áldást kért a rendezvény jövőjére és mindenkire, aki jelenlétével, segítségével hozzájárult az I. Székely Nap sikeres lebonyolításához.

2013 júniusában ismét találkozunk, egy szellemiségéhez ragaszkodó, azonban nagyobb léptékű rendezvényen. Az EJKE szeretné bevonnani erdélyi és anyaországi partnereit a Székely Nap programjába, megtalálni azokat a támogatókat, akik mögé állnak egy nem hivalkodó, ugyanakkor tartalmas, pontos célokat megfogalmazó eseménynek.

A www.ejke.hu oldalra folyamatosan töltjük fel a helyszínen készült fotókat és hanganyagokat.

Cs. A.

Mozgalmas időszak van a Pestszentl rinci Unitárius Egyházközség életében.

Június 4-én, a Nemzeti Összetartozás napján ünnepi megemlékezést tartottunk a templomban a közeli Semmelweis Szakközépiskola diákjaival együtt. A tanulókat Szent-Iványi Ilona lelkész köszöntötte, majd az iskola hallgatói m sorral emlékeztek, Horváthné Kászón Ilona unitárius tanárn szervezésében. Az ünnepségen Palatka Zolika ifjú hívünk harangozott, majd délután Molnár János templom-gondnok húzta meg a harangot.

A gyülekezet lelkésze nyolc gyermeket készített fel a konfirmációra, melyre június 10-én, vasárnap került sor. Hét ifjú állt készen, hogy ünnepl be öltözve bizonyosságot tegyen unitárius hitér l. A templom zsúfolásig megtelt erre az alkalomra, a szül k és a presbiterek feldíszítették a templomot. Az ifjakat Szent-Iványi Ilona kérdezte ki a Kátéból, Szász Adrienne lelkész imádkozott és az ünnepi szószéki szolgálatot Kászóni József belvárosi lelkész végezte. Az ünnepség után a szül k és a gyülekezet összefogásából szeretetvendégség volt a gyülekezeti teremben.

A konfirmandus fiatalokkal televíziós unitárius ifjúsági m sor készült, melyet a lelkész írt és tanított be a gyermekeknek, az adást június 17-én közvetítette az ml csatorna.

A gyülekezet lelkésze, gondnoka és Tóthné Erd Mária gyülekezeti munkatárs részt vettek a kolozsvári

egyházegyesít zsinati és f tanácsi ülésen, június 28-30. napokon.

A sok öröm mellett, szomorúan tapasztaltuk, hogy július 12-én hajnalban betörték a gyülekezeti terembe és templomba, jelent s rongálási és lopási kár érte az egyházközséget, melyet a biztosító – sajnos – csak kis részben térít meg. A lelkész és a pénztáros aznap éjfélig rizték a templomot és várták a helyszínel ket. Majd a következő napokban néhány presbiter és hívünk segítségével sikerült rendet rakni és kitarítani. A presbitérium els dleges feladatának tekinti a templom és a benne lév értékek védelmét.

Július 15-én, az istentisztelet után rendkívüli közgy lésre gy ltek össze a hívek, melyen meghívás alapján véglegesítették dr. Szent-Iványi Ilona lelkésznt a pestszentl rinci lelkészi állásba.

A hiteles jegyz könyvb l idézzük a határozatot:

„A közgyűlés megállapítja, hogy a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség Szász Adrienn lelkésznt távozása (2009. év február 1. napja) óta lelkészhiánnyal küzdött egészen 2011. év október hó 15. napjáig, amikor Szent-Iványi Ilona, doktori tanulmányait befejezve, püspöki megbízással átmeneti időre szolgálatot vállalt. Mivel a megbízás 2012. június hó 30. napjával lejárt és az állás betöltése az egyházközség elsőrendű érdeke, a közgyűlés alapos vita után egyhangúlag (egy tartózkodás mellett) a következő határozatot hozza:

A presbitérium 2012. június 24-

én megszavazott ajánlását elfogadva, a közgyűlés a megüresedett lelkészi állást MEGHÍVÁSSAL kívánja betölteni és felkéri dr. SZENT-IVÁNYI ILONA lelkésznt, hogy a meghívást fogadja el, a lelkészi szolgálatra szóló meghívás elfogadásáról tegyen írásban is beleegyező nyilatkozatot, majd a püspöki kinevezési okmány birtokában, beiktatását követően állását foglalja el és tisztségét az egyházi törvények szerint lássa el. A testület kifejezi azon meggyőződését, hogy dr. Szent-Iványi Ilona képesítése, több mint 20 éves gyakorlata és tudományos fokozata, a hívek körében meglévő ismertsége és népszerűsége biztosíték arra, hogy hivatását egyházközségünk javára eredményesen gyümölcsöztetni tudja.”

A pestszentl rinci templomos ingatlan tulajdoni helyzete:

Nemrégiben derült ki egy tulajdonlap kikérése során, hogy az 1929-ben a Magyar Állam által adományozott pestszentl rinci telek nem került tulajdonjogilag egyházunk birtokába. 1936-ban az ingatlanra a hívek szép templomot és gyülekezeti termet építettek. Azóta ez a templomos ingatlan ad otthont a l rinci és környékbeli híveknek.

Egyházunk elnöksége azonnal intézkedett, és ennek eredményeképpen született meg az alábbi határozat:

2012. évi CXIV. törvény Az állami vagyonnal összefügg egyes rendelkezésekr l:

„Az Országgyűlés az állami vagyonnról szóló 2007. évi CVI. törvény 36. § (1) bekezdése alapján úgy rendelkezik, hogy az állam tulajdonában levő Budapest, XVIII. kerület, 665-ik utca 151167 helyrajzi számú ingatlan ingyenesen a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2–4.) tulajdonába kerüljön hitéleti és közösségi célokra. A tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére alkalmas szerződést az állam nevében a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. köti meg.”

Dr. Szent-Iványi Ilona

A „nyolcak csoportja” a portlandi egyházközségben

2012. július 15. de 10 óra és 11,10 közötti hetven percben

Azzal a nem titkolt szándékkal írom ezt a beszámolót, hogy fiatal barátaim is bekapcsolódnak majd ebbe a folyamatba, hogy nekik is kedvet kapnak majd mind a heten egy-egy rövid, pár mondatos visszaemlékezés megírására arról a valamivel rövidebb háromhetes tartózkodásról, amit együtt töltöttünk Oregon és Washington államokban július harmadika és tizenkilencedike között. A megnevezett időszakban testvéregyházközségünk meghívására mi látogattuk meg őket az Úrnak 2012. boldog esztendejében.

A fenti bevezető mondatból is kitűnik az, hogy részemről nem akar ez egy élménybeszámoló lenni, annál is inkább, mert már kettőt írtam fölöp-szigeteki és ausztráliai utazásommal kapcsolatban. Most rajtuk lenne a sor azzal, hogy valami hasonló beszámolóval hozakodjanak elő. Visszaemlékezéseim arra engednek következtetni, hogy bár nem lenne miről írni nekik is, az ott együtt, vagy külön-külön töltött idő emlékére.

Még két gondolat azzal kapcsolatban, hogy a „nyolcak csoportja” megnevezés, amit a címben használtam egy „plágium”, amit a „hetek csoportja” elnevezéstől kölcsönöztem. 1995-ben Kanadában járva ismerkedtem meg velük és munkájukkal. Ez egy „open air” elnevezés fest csoport, akik kísértetiesen hasonlítanak a nagybányai-akról elnevezett csoportosulás tagjaira. Mi, ellentétben

velük, nyolcan és nem heten vágunk neki a távoli nagyvilágnak.

Végül egy mondatban arról, hogy ha ez a rövid ismertetés nem akar élménybeszámoló lenni, akkor mire vállalkozik a továbbiakban? Arra, hogy egyetlen egy napra, illetve azon belül 70 percre irányítsa a figyelmét az olvasónak. Arra az istentiszteletre, amelyet a nyolcak tagjai tartottunk portlandi testvéregyházközségünkben, a megnevezett napon.

Alulírott számomra jubileumi kirándulás volt az idei. Abból a szempontból, hogy először, pontosan húsz évvel ezelőtt utaztam az Egyesült Államokba, az Öböltérséghez tartozó San Jose-i gyülekezetbe. Azt követően még többször. Ha nem tévedek, ez volt a tizennegyedik alkalma annak, hogy az ország valamelyik államában jártam.

Ünnepi beszédemben is szóvá tettem ezt az eseményt a hallgatóság számára. De erről kicsit bővebben majd az alábbiakban számolok be. Addig is tartsuk a kronológiai sorrendet az istentiszteleti rend alapján.

Az istentisztelet kezdeti időpontja a nyári időszakban unitárius-univerzalista testvéreké. De tíz óra, ellentétben az őszi-téli-tavaszi időponttal, amikor vasárnaponként két istentiszteletet tartanak. 9 és 11 órától. Templomuk a nyár kellős közepére is tele volt. Körülbelül 400 (!) személy jött el aznap a templomba.

Ez egy olyan különbség közöttünk és közöttük, amire érdemes odafigyelni. A mi egyházközségünkben

a nyári istentiszteletek alkalmával illik kimenteni a híveket, ha túl kevesen vannak.

Ellentétben velünk, akkor is járunk templomba, ha tóborol a nyár, ha „csak” nyári gyakornok lelkész, vagy nyugdíjas lelkész tartja a szolgálásokat. A vezető lelkészt a nyári hónapokban szabad többhetes nyári szabadságra engedni.

Amint a másodpercmutató a 10-es számjegyet elérte az istentisztelet kezdetét vette a prelúdióval. A zongoránál Koncz Eszter konfirmandus ült, aki mindannyiunkat elbűvölt nagy empátiával eladott muzsikájával. Ezt követte a csengésmegszólaltatása, amely elmélyülésre, kontemplációra figyelmeztette a jelenlevőket. Ezt általában egy világi gyakorolja alkalomról, alkalomra. Ezt követte egy olyan pár mondatos szöveg, amelyben a jelenlevők elmondták magukról hitbeli identitásukat, hovatartozásukat, és azt, hogy kik unitárius-univerzalisták.

Majd a kehely meggyújtása következett. Ez egyben jelképe az unitárius-univerzalistáknak a tengeren túl. Olyasmint a jelentése, mint nekünk az unitárius címer. Ennek fényéhez, melegéhez járulva kibánátát, ki pedig örömét oszthatta meg a jelenlevőkkel.

A következő mozzanata az ünnepi istentiszteletnek az volt, amikor a presbitérium részéről is elhangzott egy rövid köszöntő a jelenlevők felé.

Majd a bevezető következett, amelyben hallgathattuk a Hozzád megyek Uram, hozzád közel... (57.) című énekünket. Mindezt Dimény Zsuzsanna fuvola, Dimény András cselló játékának kíséretében. Szólót énekelt egyházközségünk egyik régebbi ismert barátja, Patrick Scoffield, aki magyarázta a szép éneket a jelenlevők nagy örömeire.

A gyülekezettel együtt énekeltek a 347. számú, Gather the Spirit kezdet kezd éneket. Majd egy részponzorium felolvasása következett, amelyet ebből az alkalomból Dávid Ferenc egyik írásából választottak, és amely része az ún. Grey Hymnal-nak, az amerikai énekeskönyvnek. Ezt a liturgus olvasta, majd annak különböző részeire a gyülekezet közösen válaszolt. Ez volt az 566. olvasmánya az említett énekeskönyvnek: God is One = Egy az Isten!

A doxológia helyén a minden unitárius és unitárius-univerzalista által jól ismert ének állott: a Spirit of Life (Isten lelke) amelynek szerzője Carolyn McDade lelkész.

A minden nemzedékek története részénél Cathy Cartwright teremtett a szószéken, aki bevezetéseben arra kérte az jobb és bal oldalán helyet foglaló kétszáz-kétszáz embert, hogy két csoportra oszolván tegyenek hitükről vallást. Visszaidézte ezáltal a régi idők hitvitáit és annak emlékét, amikor trinitáriusok és unitáriusok hitvitákban próbálták eldönteni azt, hogy Isten személye-e, az üdvösség-e, a szentháromság-e, ki mit gondol, és kinek van igaza állításaiban. „A hit Isten ajándéka” idéztük Dávid Ferenc egykori vallásalapítónk kedvenc bibliai helyét, amelynek alapján mindenki állást foglalhatott saját hite mellett. Naná, hogy pillanatokon belül, ki-kinek magának követelte a teljes igazságot, és arról győződött meg, hogy neki van igaza. Oly jól sikerült az improvizált hitvita, hogy alig lehetett visszaállítani az istentisztelet folytatásához a rendet.

Ezt követően egy másik ismerős ének hangzott fel a gyülekezeti közösségben: „From You I Receive, To You I Give...” (402.).

A perselypénz begyűjtése a liturgiai középpontba és a liturgiai időközébe került az önkultúrájukban, aminek a begyűjtése valamivel több, mint öt percet jelentett, a jelenlevő négyszáz személy részéről, és aminek a háttérbe organajáték volt. Ebből az alkalomból a zongoránál Tim Márton ült, aki egy Liszt darabot játszott (Consolation III.). Ha eddig valaki közömbösen vett volna részt az istentiszteleten, akkor most szem nem maradt szárazon – szoktuk mondani néha túlzott értelmezésben – úgy adta el a fent nevezett

met Marty (Marci) – ahogy azt az amerikaiak nevezték. Számomra a legtöbbet érdekes az énekesvezető asszonyé volt, aki nagy büszkeséggel tekintett fel a zongorájánál játszó Tim Marcira. Óriási taps volt mindannyiunk részéről a jutalma.

Majd a kontextus felolvasása következett. Ebből az alkalomból alulírott Balázs Ferenc egy másfél oldalas írását jelölte ki olvasmányának, amit egyenlő részre osztottunk ki magunk között, így mindenkinek jutott 4-5 mondat az én hitvallásom... című írásból.

Majd az eladóm versetét kitűnően gyakoroló Szenté Nicolett volt a szószéken a következő pillanatokban, aki Shakespeare Színház az egész világ... címen közismert írásából adott nagyon profi módon és magas szinten. Az egymás felé forduló tekintetből azt a kérdést olvastam ki: tényleg magyar-e ez a kislány, aki így módon bánik Shakespeare szép anyanyelvével? Büszke voltam, hogy ennek a nyolcak csoportjának ott és akkor volt a

legprominensebb tagja.

Majd a 391. sz. derekasének eléneklése következett. Az imát Tom Disrud lelkész mondta ez alkalomból, amit a csendes ima követett.

Majd ismét Patrick Scofield (bariton) énekelte, ez alkalomból nem egyedül, hanem Mel Downie Robinson (szoprán) kíséretében. A megszólaltatott mű címe: Life has Loveliness to Sell. (Szerzője: Penny Blake.)

A következő húsz perc a homíliaé, a prédikációé volt. Érdekes módon az összesen hetven percből csak húsz percet tartott, ellentétben a mi istentiszteleti rendünkkel szemben, ahol az idő nagy részét a prédikáció tölti ki. Ezt Kászoni József budapesti lelkész hallgathatták a jelenlevők, aki beszéde alap gondolatául bibliai tanítást választott, János evangéliuma 14,15-ből idézve. A bevezetésben szó volt arról, hogy hányszor próbálkozott a szónok különböző stílusgyakorlatokkal amerikai szolgálatait alkalmából, míg végül is Marilyn Sewell (a gyülekezet volt lelkésze) azt a tanácsot adta számára, hogy ne az amerikai standardnak akarjon megfelelni, hanem azt gyakorolja és úgy, amit otthoni egyházközségében is tesz.

Az istentisztelet ott is egy rövid záróimával fejezött be, akárcsak itthon, amit követően a gyülekezet angolul és magyarul is elénekelte a Székely áldás című éneket, a két vezető lelkész pedig ennek a szövegével áldotta meg a jelenlevőket: Hol hit ott szeretet, hol szeretet ott áldás...

Végezetül a jelenlevők Brahms Magyar tánc akkordjaira vonultak ki a templomból, hogy a vendégeket személyesen üdvözljék, és együtt vegyenek részt egy közös szeretetvendégségen.

Az istentiszteletet követő órákban három autóba osztva fel a csoport tagjait és a vendéglátókat, siettünk a Csendes óceán partjára, ahol két napot töltöttünk Pacific City-ben – de ez már ottlétünknek egy külön fejezete.

Kászoni József lelkész, alias Papa Joseph (ahogy kintlétünk alatt ismertebb voltam)

Nehéz nekem nem a "hamarosan az lesz az otthonom" szemüvegen át nézni az egész utat, az embereket és az élményeket, de amit ettől függetlenül ki tudnék emelni, az talán az emberek mérhetetlen türelmessége, udvariasága egymás irányt, a lassabb és a szó jó értelmében vett hedonistább életszéléte.

Nagyon tetszett, hogy a mindennapi étellel járó ügyes-bajos dolgok nem veszik el a reggeli boldog ébredés lendületét. Felfogják a problémákat, szembesítik magukat velük, azonnal megoldást keresnek, de mindeközben a jókedvük nem halványul, nem befolyásolja az adott gond negatív irányba a hangulatukat, és ettől általánosságban véve boldogabb, vidámabb társadalom benyomását keltik.

Tetszett, hogy olyan apró örömekre nyitottak, amiket én talán észre sem vettem volna, ha a folytonos együttlét nem nyitja ki az én szemem is ezekre a kis boldogságforrásokra.

Táska Annamária

Ami érdekeset ott tapasztaltam az az volt, hogy a családon és a barátokon belül szinte minden gyerek önkénteskedett.

A fogadó családomnál például a helyi könyvtárban segédkeztek, helyére rakták a könyveket, meg még amit lehetett, megcsináltak.

Kedvenc programjaim közé tartozott az óceánlátogatás, mert az a hely gyönyör volt, illetve a vendéglátóim elvittek egy 3 napos kempingezésre egy tó mellett. Ez azért maradt meg bennem nagyon, mert, bár lehet, hogy csak jókor voltam jó helyen, de abban a 3 napban nem láttam hogy stresszesek lennének, hogy valami idegesítenéket, ami nálunk azért el-el fordul egy-egy családi programon. Teljesen ki tudtak kapcsolódni.

Tim Márton

Portlandi utazásunk során rengeteg új élménnyel és tapasztalattal gazdagodtam. Mindazonáltal volt egy, amire örökre emlékezni fogok. A vasárnapi istentisztelet alkalmával lehet ségünk adódott egy kisebb sorral készülni amerikai testvéreink számára. Én egy klasszikus Shakespeare darabból, az Ahogy tetszikből idéztem. Fantasztikus volt 500 ember előtt angolul előadni. Miután

vége volt a sornak rengetegen jöttek gratulálni és köszönetet mondani az általunk összeállított sorért. Rajtuk, magyarokon kívül kik is készültek a szokásos vasárnapi sorral. Lenyűgöző volt a sok színes előadás, az énekek és a külön a gyermekeknek felolvasott vasárnapi mesés történet. Egy igazi közösség, ahol minden vasárnap új emberekkel találkozhatunk. Hihetetlen élmény volt akár két istentiszteleten is részt venni.

Szenté Nikolett

Indulás előtt pár nappal izgatott voltam, mivel a világ másik felére készültem utazni, és még csak nem is ismertem az útitársaimat. Budapestről felszállva kissé csökkent a feszültség. Szép lassan megismerkedtem mindenkiel, és úgy éreztem, hogy ezzel az úttal semmi probléma nem lesz. Mikor Dallasban sikeresen lekéstük a gépet eléggé meg voltam ijedve. Végül épségben, bár kissé hiányosan, de megérkeztünk Portland-be. A család nagyon kedvesen fogadott ahhoz képest, hogy éjjel után picivel érkeztünk meg. Másnap július 4-e, a z zizjáték. Bár nem volt olyan nagy, mint itthon az István napi, de megvolt a maga hangulata a dolognak, nagyon élveztem. Az első nap, amit a családdal tölthettem nagyon jól indult, valami elképesztő reggelit kaptam, majd irány az állatkert. Mivel Rachel (a lány, akivel voltam) az állatkertben dolgozott hétfőnként

elég vicces sztorikat tudott mesélni. Egyetlen dolog, amit sajnáltam, hogy a 8 éves angoltudásom cserbenhagyott, és sokszor leblokkoltam, bár így is sikerült megértetnem magam mindenkivel. Sajnos, tovább nincs meg az időrendi sorrend, mivel az egész olyan gyorsan eltelt, és egybefolyik minden. Ami megragadt, az az óceán volt, a fürdés, a táborozás, a mályvacukor; a rövid túra a víz-esésekhez; a biciklis kirándulás a városban; a kertészkedés és a kerítésfestés a templomban; a rengeteg vásárlás és persze az általunk szervezett templomi sor. Sosem léptem fel még ennyi ember előtt. Mikor beszélni kellett elcsuklott a hangom, de mégis mindenki mosolygott. Ez tetszett a leginkább Amerikában: az emberek közvetlensége és kedvessége. Magyarország sosem lesz ilyen, itt az számít, hogy hogy nézel ki, hogy hogy beszélsz és hogy honnan jöttél... Amúgy óriási élmény volt ez az utazás, talán sosem jutok el többet oda, de egy életre szóló emlékként maradt meg bennem.

Koncz Eszter

Az indulás előtt nagyon izgatott voltam, mivel ez volt első utazásom Amerikába. Az odaút nem volt zökken mentes, a Dallas-i reptéren lekéstük a csatlakozást, miközben mindannyian jóízűen ettük a BBQ szendvicseket. Portland és környékén töltött két hét számomra felejthetetlen emlék. Teljesen más emberekkel találkoztam, mint itthon, és persze rengeteg gyönyörű helyen jártam. Fantasztikus volt a túra az óceánpartra, és nagyon megdöbentünk, amikor egyszer csak odajött hozzánk egy magyar ember a parton. A Mount Hood is lenyűgöző volt, ahol a nyár közepén is sokan síeltek. Szerencsére nagyon kedves volt a fogadó családom, és rengeteg új dolgot láttam és tanultam meg tőlük. Bármikor szívesen visszamennék oda, akár még több időre is.

Fábry Zsombor

Beszámoló a Gondviselés Segélyszervezet 2012. évi közgyűléséről

A Gondviselés Segélyszervezet 2012. augusztus 14-én Kolozsváron tartotta az erdélyi és a magyarországi tagozatainak első összehívott közgyűlését. Az Egyházi Képviselő Tanács ülésében a Segélyszervezet közel húsz munkatársa tanácskozott, ugyanakkor a gyűlést néhány meghívott is megtestesítette jelenlétével.

A közgyűlést Szombatfalvi József, az anyaszervezet elnöke és Zoltán Csaba, a magyarországi tagozat vezetője nyitották meg, majd Bálint Benczédi Ferenc püspök fejtette ki alkalmi gondolatait. A meghívottak köréből a Segélyszervezet két kiemelt partnerszervezetének képviselői üdvözölték a jelenlevőket: Popa Ilona az OD-FIE társelnökéeként, Kiss Olivér pedig az Erdélyi Ment csoport médiafelelőseként értékelte az eddigi szervezetközi együttműködésünket.

A jelenléti számbavételével a közgyűlés megalakult, majd meghatározta a tárgysorozatot. A leg részletesebben tárgyalt napirendi pont az anyaszervezet és a területi fiókok tevékenységi jelentéseinek értékelése volt. Ennek alapját a vezető tisztségviselők által összeállított éves tevékenységi beszámoló képezte, amelyet az elnökség elzetesen elküldött a Segélyszervezet munkatársainak, akár csak a Magyar Unitárius Egyház F tanácsának. A megvitattott jelentést és a pénzügyviteli beszámolót a közgyűlés egyhangúlag elfogadta. A következőkben a közgyűlés körvonalazta a Segélyszervezet működésének irányvonalait és kijelölte a

közeli jövőbeli szervezetfejlesztési tennivalókat, amelyek végrehajtásával az elnökséget bízta meg. Ezután a Segélyszervezet hitelti alapvetésének elfogadása következett. Eszerint a Segélyszervezet küldetése: a szükségben és bajban levők segítése, s ez által az egyház ember- és közösségszolgáltató hivatásának kiteljesítése. A Segélyszervezet működésének unitárius teológiai-eszmei alapjait körvonalazó szakmai anyag szerzője Székely Kinga Réka, a Magyar Unitárius Egyház hitélet-fejlesztési és missziói eladó tanácsosa.

A Segélyszervezet új alapszabályának megalkotása mellett a közgyűlés meghatározta a szervezeti keretábrára alaptevékenységeket. Eszerint a Gondviselés Segélyszervezet anyaszervezetének kerete egyaránt magában foglalja az erdélyi területi szervezeteket és a magyarországi fiókokat, amelyek működését közösen vezet testületek (országos közgyűlés, elnökség, illetve felügyelőbizottság) irányítják és felügyelik. Emellett a területileg (egyházkörönként vagy megyénként, illetve egyházközösségenként vagy településenként) létrejövő fiókok saját vezető testületek által szervezik és irányítják működésüket. A közgyűlés által egyhangúlag elfogadott alapszabály meghatározza a Segélyszervezet jellegét és céljait, működésének és szervezeti alapelveit, szerkezetét és szabályait. Az új alapszabály elfogadásával az erdélyi és a magyarországi egyházrészek közelmúltbeli (2012. június 28.) újraegyesüléséhez hasonlóan a közgyűlés megteremtette a segélyszervezeti tevékeny-

ség egységes Kárpát-medencei szervezeti keretét és szabályait.

Az utolsó napirendi pont alatt került sor a Segélyszervezet elnökségi és felügyelőbizottsági tagjainak megválasztására – hároméves megbízási időszakra –, valamint a tanácsbírói képviseletének kijelölésére. A választás eredményeként a Segélyszervezet vezető tisztségviselői: Szombatfalvi József elnök (lelkész, ny. esperes, Székelykeresztúr), Zoltán Csaba alelnök (közgazdász, a Start Garancia Zrt. vezérigazgatója, Budapest), Szabó László ügyvezető elnök (lelkész, Kolozsvár–Szind). Az elnökség további tagjai: Orbán Árpád (mérnök, a Civitas Alapítvány székelyudvarhelyi irodájának igazgatója, Székelyudvarhely), Ráczy Norbert (lelkész, Kolozsvár), Simó Sándor (lelkész–esperes, Homoródjánosfalva) és Székely Kinga Réka (lelkész, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének elnöke, Homoródszentpéter). A közgyűlés a következő személyeket választotta a Felügyelőbizottság tagjává: Bartha Alpár (lelkész, Fátfalva), Dr. Hatfaludy Zsófia (gyógyszerész, a Budapesti Unitárius Egyházközösség gondnoka) és Solymosi Alpár (lelkész, Csíkszereda). A közgyűlési választás eredményeként Zoltán Csaba lett a Segélyszervezet képviselője a Magyar Unitárius Egyház F tanácsában.

Segélyszervezetünk további működésére és munkatársaim életére a jó Isten áldását kérem!

Kolozsvár, 2012 augusztusában

Szabó László

Május 19-én került sor a felújított magyarkúti ingatlan átadására. Az eseményt Kászoni József lelkész és Szente Mónika nyitotta meg egy áhítattal ill. Biblia-olvasással.

Zoltán Csaba, az ingatlan megbízott gondnoka beszámolt a felújítási munkálatokról és az ingatlan hasznosításához fűzött reményekről, elképzelésekről. Elek Botond f. gondnok méltatta a felújítási erőfeszítéseket, javasolta egy alap létrehozását a további anyagi szükségletek fedezéséhez és kihangsúlyozta: Magyarkút nem a lelkészé vagy az ingatlan gondnokáé, hanem azoké a jelenlévő gyerekéké, akik ennek a létesítménynek a jövőjét jelentik. A továbbiakban még várszoros sorra került sor, melyben ezek a gyerekek is derekasan kivették részüket Léb Erzsébet irányításával (mellékelt képen).

Jubileumi gyermektábor Magyarkúton

Két év kihagyás után idén augusztus 8. és 12.-e között ismét megrendezésre került a magyarkúti unitárius gyermektábor, amely 10. évét ünnepelte. Az idei tábor újdonsága volt, hogy a gyermekek ezúttal már a tavalyi Egyházunk tulajdonába került vendégházban, a korábbi Kozma Flóra Leányotthonban laktak. Mivel a tábor létszáma 25 fő volt, a résztvevők körülbelül fele a kertben felállított sátorokban aludt. Mivel a vendégház konyhai kapacitása kicsi, a gyermekek a közeli Magyarkúti Panzió és Erdei Iskola éttermében étkeztek, napi három alkalommal.

Az idei tábor országossá vált, hiszen Budapest mellett Kocsordról, Nemesvámosról és Balatonkeneséről is érkeztek 6 és 14 év közötti unitárius fiatalok. Sok volt a régi arc, akik részt vettek a korábbi táborokban is. Változás abban viszont nem volt, hogy a 2012. évi táborot is Szász Adrienne lelkész és Béres Anna vezette.

A kellemes, csapadékmentes időjárás alkalmat teremtett, hogy a foglalkozások nagy részét a szabadban tarthassák. A résztvevő gyermekek változatos programokon vehettek részt. A játékos vetélkedők, versenyek mellett idén is volt számháború a közeli erdőben, akárcsak kirándulás – többek között a Nógrádi Várhoz – vagy váci strandolás. Drámajáték és éneklés színesítette a programot, de természetesen nem maradtak el az imádságok sem.

Mint minden évben, ezúttal is volt egy bibliai történet, mely keretét adta a valláserkölcsei nevelésnek, és amelyhez az esti beszélgetések is kapcsolódtak. Ezúttal Eszter története volt a tábor központi témája.

Voltak kisgyermekek, akik korábban még nem táboroztak, és kisbát elfogódottak voltak az első napokban, de a jó társaságnak köszönhetően ők is hamar feloldódtak, beilleszkedtek a kis közösségbe.

A Barabássy család által adományozott haranglábban lakó, holland hittestvéreinket is kapott harang is sokszor megkondult.

Köszönet illeti a tábor vezetőit, Szász Adrienne-t és Béres Annát, hogy nyári szabadságukat feláldozva foglalkoztak gyermekeinkkel, mellyel pótolhatatlan munkát végeznek annak érdekében, hogy fiataljaink közeledjenek egyházunkhoz, az unitárius valláshoz.

Köszönet jár továbbá a Budapesti Unitárius Egyházközségnek és a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközségnek, hogy 100-100 ezer forinttal támogatták a tábor megrendezését.

A táborról beszámolt az Unitárius Magazin is, melyet az MTV1 augusztus 19-én sugárzott.

Nagyon bízunk benne, hogy jövőre is lesz magyarkúti unitárius gyermektábor, akár több is. A résztvevő gyermekek is ezt szeretnék, úgy búcsúztak egymástól, hogy: „Jövőre újra találkozunk!”

Zoltán Csaba

Várja vendégeit a Magyarkúti Vendégház

A felújított magyarkúti vendégház várja a pihenni vágyó unitárius és más felekezetű érdeklődőket, családokat, baráti társaságokat. A vendégház azokban az időpontokban bérelhető, amikor azt nem használjuk egyházközségi célokra.

A 100 négyzetméter alapterületű üdülő nagy nappalival és két hálószobával, valamint teljesen felszerelt konyhával és fürdőszobával rendelkezik. A házhoz egy 500 négyszögöles, gondozott kert tartozik.

A házban 12 fekvőhely áll a vendégek rendelkezésére, melyből hat emeletes ágyon, négy kihúzható kanapén, kettő pedig francia ágyon.

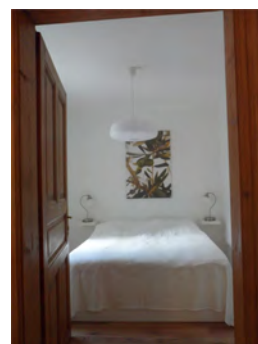
A cirkófűtéssel felszerelt vendégház igényesen berendezett, télen-nyáron lakható.

A ház festői környezetben, a Börzsöny lábánál húzódó völgyben fekszik, néhány kilométerre Verőcétől, mely vasúton is könnyen megközelíthető. A közelben található a tisztavízü Irma-forrás, ahonnan számos túraútvonal indul.

Magyarkút közigazgatásilag az öt kilométerre található Verőcéhez tartozik.

Magyarkút közelében számos turisztikai (természeti és történelmi) látványosság található, mint például Zebegény, vagy a Nógrádi vár. A nagymarosi komppal Visegrád is könnyen elérhető.

Az Irma-forrásnál lévő kisvendéglő házias ételekkel és szolid árakkal várja vendégeit. A legközelebbi vásárlási lehetőség Verőcén van.

A vendégház az alábbi árakon bérelhető (az árak egy éjszakára, az egész házra vonatkoznak).

További információ és foglalás:
Zoltán Csaba, vendégház gondok
+36-30/680-4172, csaba.zoltan@startgarancia.hu

Id szak	Hétköznap (H, K, Sze, Cs)			Hétfőigén (P, Sz, V)			Takarítási díj
	Négy f ig	Nyolc f ig	Nyolc f felett	Négy f ig	Nyolc f ig	Nyolc f felett	
Január 1. – Május 31.	7.500 Ft	15.000 Ft	20.000 Ft	9.000 Ft	18.000 Ft	24.000 Ft	5.000 Ft
Június 1. – Augusztus 31.	9.000 Ft	18.000 Ft	24.000 Ft	10.500 Ft	21.000 Ft	28.000 Ft	5.000 Ft
Szeptember 1. – December 31.	7.500 Ft	15.000 Ft	20.000 Ft	10.500 Ft	21.000 Ft	28.000 Ft	5.000 Ft
Többnapos nemzeti ünnep idején, szezontól függetlenül	12.000 Ft	24.000 Ft	32.000 Ft	12.000 Ft	24.000 Ft	32.000 Ft	5.000 Ft

A VI. beregi unitárius búcsú rendhagyó volt, mert az indulás az olcsvaapáti bázisról történt, s ezután a vásárosnaményi Eötvös kúria teraszán és udvarán tartottuk a harmadik, negyedik és ötödik sereg-szemlét. Idén a gergelyugornyai bázisvezet udvarán zajlott le az esemény, ökumenikus szellemben.

Bartha Zsuzsanna kocsordi unitárius lelkész úrvacsorát oszt a beregi szórványban

Az unitárius szórvány-lelkész szolgálat mellett a helyi baptista misszionárius prédikátor is bekapcsolódott az ünnepségbe. Kiemelték az egymásra odafigyelés fontosságát és az egyház születésének ünnepe hangúlyozták.

Erre az alkalomra készült dr. Nagy Ákos, az UART elnöke ünnepi megnyitója: A mi hitünk alapja a tiszta jézusi hit címmel. Pünkösdi ünnepére is megjelent Deák József tiszteletbeli unitárius presbiterünk szerkesztésében az Értésít (a beregi unitárius szórvány negyedévi tájékoztatója a beregi misszióról). Vezércikke a Megújul a beregi unitárius szórvány vezet sége címmel jelent meg. Ez azért fontos, mivel a közel tisztújításra készül a szórvány. A tisztánlátás érdekében kifejti a cikk a leendő presbiterium tisztségeit, s annak feladatait. Először a beregi unitárius szórványgondnok teendőit taglalja az írás. A beregi térség missziós munkájáért felel, és vezeti az unitárius szellemiséget (a fiatalok hitoktatását, a katechézist, a felnőtt konfirmáció rendjére

ügyel). A szórványgyülekezet gondnoka összefogja a vásárosnaményi gyülekezetet és ellátja a gondnoki teendőket.

A bázisvezet presbiterek (a várost három térségre osztottuk: a naményi bázis, a gergelyi és ugornyai bázisok. Mindhárom bázis élén egy-egy presbiter tevékenykedik). Az if-

számlál: debreceni, beregszászi, nyíregyházi, miskolci, mátészalkai és helybeli atyafiak. Persze ezek az atyafiak inkább univerzalista, ill. szabadelv unitáriusok.

Végeredményben a beregi unitárius szórvány összességében ötven főt számlál. A cikk kiemeli, hogy igen fontos feladat a belmisszió beindítása: a régebben leszakadt családok felkarolása, a más kisegyházakhoz (szektákhoz) csapódók visszatérítése, a hiányos hitoktatás miatt elkallódó fiatalok megnyerése a hitünknek igen égető gond.

Ugyanakkor fel kell frissíteni a kocsordi unitárius cigányokkal a kapcsolatot, nem kizárva a fúzió lehetőségét sem.

Mindent összegezve, a cigánymisszióra igen nagy feladat vár. A cigányfiatalok esélyei a Balázs Ferenc Beregi Népfelújítási Iskola ténykedésében rejlenek. Pályázatokkal, ifjúsági továbbképzési lehetőségekkel segítenek az itteni cigányfiatalok lehetőségein.

Pályázni kíván a népfelújítási iskola a helyi Eötvös kúria felújítására is. Ebben az épületben van a szórványgyülekezet terme is. Szeretnénk egy romaközpontot kialakítani a felújított épületben. Sok nélkülözhetetlen helyiség kaphatna itt helyt: unitárius gyülekezet terem, roma ifjúsági központ, cigány múzeum és különböző irodák.

Felhős Szabolcs

A beregi szórvány delegáció Lakitelken

ifjúsági vezet is egy presbiter, s a gazdasági ügyintéző (könyvelés, pénzbeszédés) is presbiterként ténykedik. Lényegében a beregi szórvány hat fős vezet ségben áll (természetesen nincs kizárva olyan átfedés sem, hogy egy személy két tisztséget is betölthessen). Végeztül az Értésít a beregi unitárius szórványról ír egy összesítést. Kifejti, hogy a szórvány két ágon tevékenykedik (az eredeti egységes gyülekezet 2005 után két ágra szakadt).

1. A többségben lévő cigánygyülekezet 1996 után fokozatosan felfejlődött a Dandós Gyula Cigányegylet megalakulásával. A hitüket gyakorló unitárius cigányok száma 40 fős, az alapító 80 fős. Ez a gyülekezet lényegében az alapító generáció gyermekeiből és unokáiból áll. Kialakították az aktív gyülekezetet.

2. A kisebbségben lévő alkotók társasága. Kialakították 2005 után az UART, ill. a Partium folyóirat alkotógárdájából tértek a beregi unitárius szórványba. Jelenleg ez a tagozat 8 főt

Felavatták báró Orbán Balázs, a legnagyobb székely emléktábláját Budapesten

Beszámoló a szerző felvételeivel

„Családdal nem lévén megáldva, a magyar népet tekintem
családomnak és ezt kívánom fő örökösömmé tenni.”

A „legnagyobb székelyre”, báró Orbán Balázs néprajzkutató, író, tudós, polihisztorra emlékeztek 2012. április 28.-án Budapesten, a Kálvin téri református templomban, el tte pedig felavatták emléktábláját a Budapest-Kálvin téri Református Egyházközség gyülekezeti termének küls falán. Az Erdélyi Szövetség által szervezett ünnepségen a „legnagyobb székely” alakját idézte fel Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke mellett számos egyházi és közéleti személyiség. A Kolozsvárról érkező unitárius püspök hangsúlyozta: – Ma hiányoznak a hitben és tudásban erős jellemek, ezért különösen is meg kell becsülnünk Orbán Balázs szellemi hagyatékát, aki nem egyéni karrierből, hanem népe iránti felelősségérzetből végezte munkáját. Rámutatott: – A „legnagyobb székely” ma is figyelmeztet és útba igazít, ma is kútforrás, mert minden magyar felelős minden magyarért.

Balázsi László mb. unitárius püspök-jegyző Dávid Antal: A tanú című, Orbán Balázsról írott regényéből idézett, melyben Orbán Balázs népe iránti szeretetét követhetjük nyomon, amikor a Parlamentben 1890

áprilisában rosszul lett, és nemsokára, 19-én meghalt. Egy legenda szerint, ahogy Mikó Imre írta, nem gyomorrák végzett vele, hanem megmérgezték. A regényben olvashatjuk: „Ne feledjétek el, hogy erdélyinek lenni több munkát és felelősséget jelent... Ha

írász apáduradnak (kéri azt a segélyezett diákot, akinek utolsó ételkészletét is odaadta a kamrájából), tiszteltetem. Írd meg, hogy ültessen egy diófát az emlékemre. Dolgozzatok, hogy legyetek méltó székelyek!”

Balázsi László felidézte a székelyek szent hegyéről, a Hargitáról írt sorait: „E nagyszerű havas zöme az egész Székelyföldet és fél Erdélyt befutó hegyláncolatoknak, onnan, mint középpontból oszlanak szét a hegysorok minden irányba, onnan erednek a völgyeket termékenyítő patakok, ott teremnek a drága bércek, ott tenyésznek a sudár fenyvesek, de annak az ég felhői közé felnyúló tetején szülemlik a vihar, onnan támad a mindent elsodró szélvész és árvíz is, azért a székely félelmes tisztelettel tekint mindig ezen három csúcsos shavasra, melynek tetejét hó ezüstözi gyakran még akkor is, midn alant ért kálászt lengetnek a szellőfuvalmai...”

Lengyelfalvát, szülőfaluját „a zöld fák bársonyába foglalt kis falu”-nak nevezi, ahova nagy útjai után külföldről, belföldről pihenni, dolgozni tért vissza. Az anyanyelvén kívül öt nyelven beszélt: németül, angolul, franciául, törökül, görögül. Mindenhol, nagy bolyongásai között feltalálta magát, barátok sokaságát szerezve – mondta a mb. püspök-jegyző.

Szülőfalujából, szélvész tépte, derékba tört hargitai fenyvesek aljából érkezett Bálint Domokos, aki az öök szellemét próbálta elhozni egy koszorú formájában, a zöldellő fenyőgallyakban, a fenyőillatban. Az emléktábla leleplezésére gondolva Lengyelfalva küldötte hangsúlyozta: – Tény, hogy Orbán Balázs szelleme él, nagysága nem törpül, hanem lármafaként fellángol úgy Erdély földjén, mint az anyaországban. Bálint Domokos szerint történelmünket, emlékeinket csak úgy lehet továbbadni, ha megismertetjük azokkal, akik még nem ismerik, megízleltetjük keserű, avagy édes ízét, hogy az érledjön az agyokban, a szívekben, a keblekben. Ezt a szellemi vonalat követte Orbán Balázs munkásságával. Átlényegülve a nemzet gondjaival, történelmé-

vel, hagyományaival, szokásaival, néprajzával, ezek mentén haladva, mint a szorgos méhecske gy jött, megörökítette, megalkotta monumentális m vét, a Székelyföld leírását. A legnagyobb székely vallotta: „A nemzetek életképességét és hatalmát ma már nem a nyers er , hanem a népek m veltségi foka és szellemi fejlettsége szabja meg.” Ennek az emléktáblának kisugárzása legyen jelképe egy újabb feltámadásnak – zárta beszédét Bálint Domokos, aki Orbán Balázs szül falujából érkezett.

– Itt az ideje, hogy K rösi Csoma Sándor, Mikó Imre mellett Orbán Balázst is egy sorban tisztelje és ismerje meg minden hazánkfia. Itt, az ország szív-

ben figyelmeztet bennünket, magyarokat a székelység ügyének pártfogására – mondta köszönt beszédben Bácsfainé Hévízi Józsa történész, pedagógus, az Erdélyi Szövetség elnöke.

Hévízi Józsa el adásában felidézte az emléktábla történetét: – Bokor András mérnök, az Erdélyi Szövetség néhai tagja 2007-ben kezdeményezte Orbán Balázs egykori budapesti lakhelyének emléktáblával történ megjelölését. 2008 szeptemberében Pécsi L. Dániel elkészítette a vörösmárvány táblát, melyet jóváhagyólag zs rizett a Budapest Galéria. A közben meginduló 4-es metró építése, valamint a református egyház épületeinek felújítási munkálatai máig odázták el a márványtábla feltételét.

Az Erdélyi Szövetség elnöke rámutatott: – Orbán Balázs, a történeti-földrajzi leíró, a néprajztudós, a fotográfus, a közéleti személyiség életútjára emlékezünk. A legnagyobb székely öröksége, s utolsó lakhelyét megjelöl emléktábla most már végérvényesen összeköt bennünket, katolikusokat, reformátusokat és unitáriusokat; hogy egységben tegyünk meg mindent elszakított nemzetrészeink közösségeinek meger sítésére. Évr l évre ide visszatérve, számot vethetünk: mire is mentünk?!

Bácsfainé Hévízi Józsa az emléktábla nehéz sorsának részleteibe is beavatta hallgatóit. Mint mondta, két testvérszervezetük: az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke, Dr. Egyed Ákos és a székelyudvarhelyi

Orbán Balázs Közm vel dési Egyesület elnöke, Katorna Ádám támogatta terveiket, hogy emlékhely létesülhessen a f városban, mintegy felkiáltójelként! Lipcsey Ildikó, a tavaly elhunyt történész-kandidátus elnökük a Szeret-Klészsa Alapítvány kurátorával, Dr. Kotis Mihállyal együttm ködési megállapodást kötött, amelynek következtében az Erdélyi Szövetség pályázatot nyújtott be az NCA-hoz „a legnagyobb székely”, a néprajzi gy jt , az MTA levelez tagja, Marosvásárhely és Berettyóújfalu országgy lési képvisel je utolsó pesti lakhelyének márványtáblával történ megjelölése érdekében, s az így elnyert összegb l készülhetett el az emléktábla. Mivel Bokor András 2008. karácsonyán váratlanul elhunyt, az Erdélyi Szövetség tavaly elhunyt elnöke, Erdély XX. századi történetének páratlan kutatója fejezte be az engedélyek bekérését.

Lipcsey Ildikó az emléktábla-állítást így indokolta évekkkel ezel tt: „Orbán Balázs, a néprajztudós, a fotográfus, a közéleti személyiség tudományos munkássága a ma szakembereinek is els rangú forrása. Ennek ellenére életével, életm vével kapcsolatban számtalan pontatlan adat jelent meg. Munkásságát kevesen ismerik, úgy szül földjén, Erdélyben, mint Magyarországon. Az Erdélyi Szövetség szakemberei az emléktábla avatással a hazai és a határon túli tudományos életet és közvéleményt szeretnék tájékoztatni. A székelyudvarhelyi Orbán Balázs Egyesület hívta fel az Erdélyi Szövetség figyelmét arra, hogy feladata és kötelessége közkinccsé tenni Orbán Balázs alkotásait, nem utolsó sorban azért, hogy ráirányítsa a figyelmet arra, hogy milyen történelmi okai vannak a székelység külön fejl désének Erdélyben, napjainkkal bezárólag.”

Bácsfainé Hévízi Józsa felidézte: – Bokor András a Ráday Levéltárban és a Magyarországi Unitárius Egyház könyvtárában és levéltárában kutatva megellelte a dokumentumokat arra vonatkozóan, hogy Orbán Balázs életének utolsó napjait hol töltötte, s a halotti anyakönyvi bejegyzésben pedig az elhalálozás helyét. Milyen is volt Orbán Balázs utolsó lakhelye?

„Valóságos deákos szállás. Egy matrac nélküli ágy, melyen párna helyett utazótáskára hajtotta fejét, takaró helyett pedig mentjét használta; egy rozoga pamlag, szekrény, egy álló fogas, kicsinyke íróasztal a szoba közepén, parányi mosdóasztal és két közönséges faszék – ezek képezték Orbán Balázs bútorzatát.”

Az Erdélyi Szövetség elnökét K rösi Csoma Sándorra, a tibetológia megalapítójára emlékezteti a „legnagyobb székely” puritán életmódja. Párhuzamokat fedezhetünk fel a fáradhatatlan küzdelmekben, kitartásban, a nehézségek áldozatos elviselésében is: „A vonaton harmadosztályú kocsin

utazik, hogy a népet jobban megismerje, aztán rendszerint felfogad egy szekeret, s kiviteti magát valamelyik központi fekvés településbe. Onnan lóháton vagy gyalogszerrel folytatja útját. Tarisznyájába jegyz könyvén kívül csak egy kis hideg étket tesz: barna kenyeret, szalonnát, kofa-pecsenyét, retket, hagymát. Meg egy ivópozarat a lépten-nyomon kínálkozó ásványvizek kedvéért.” – írja róla Mikó Imre.

Így készült el tehát az 1868-tól 1873-ig hat kötetben megjelen leghíresebb munkája: A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi és népismereti szempontból.

Bácsfainé Hévízi Józsa szerint a székelység mai törekvései szempontjából megkerülhetetlen e munka jogtörténeti szempontból is. Orbán Balázs az „Általános el ismertetés a székely nép történelméről és jogviszonyairól” cím fejezetben, valamint a székek el ismertetésében bemutatja az Európában Svájcot leszámítva ismeretlen hagyományt; hogy a szövetséges, mellettünk harcoló népcsoportnak, a székelynek a magyar királyok kollektív szabadságjogokat adtak, amely megvédte ket a jobbágyi helyzetbe való süllyedést l. „Székelyföldön minden szabad székely (nem jobbágy) épp azon jogokat és szabadalmakat élvezte, mint a megyei nemes, ... s oly dönt befolyást gyakorolt a közügyekre, hogy minden tisztvisel jét, még a szék élén álló f királybíró vagy f tisztet is maga választotta, és erre szavazattal és a közgy léseken szólási joggal bírt az utolsó condás székely éppúgy, mint a f nemes, mert a székely köztársasági szervezet szellemében és politikai értelemben egyenl volt minden székely...”

Az Erdélyi Szövetség elnöke ezen összefüggérendszer felfedezését köszönheti Orbán Baláznak, ugyanis t olvasva világosodott meg benne, hogy ez nem más, mint a székely területi autonómia leírása!

Orbán Baláznak, a Magyar Országház képvisel - tagjául választásának 140., az MTA levelez tagjául választása 125. évfordulója alkalmából állított emléktábla avatón és konferencián ígét hirdetett Páll László református lelkész, tudományos el adásokat tartott többek között Pozsony Ferenc, a Kriza János Néprajzi Társaság elnöke; Török Gáspár, EFIAP fotóm vész Marosvásárhely l, valamint Mandics György író, újságíró.

Az ünnepi esemény kiemelked fénypontja volt Tadeus Jaskulski szociológus, a Gazeta Polska bécsi tudósítójának felszólalása, aki a Békemenet Magyarországért lengyel küldöttség vezet je és szervez je volt. Mint mondta, ha a jelenlegi Orbán-kormány elbukna a globalistákkal folytatott küzdelemben a lengyelek is veszítenének, ezért különösen fontos a magyar-lengyel barátság.

Személyes emlékeit osztotta meg hallgatóságával Orbán Réka, Orbán Balászról, dédapja testvérér l. Az emléktábla avatón részt vettek az Érdi Bukovinai Székely Népdalkör tagjai, Kóka Rozália vezetésével, valamint a Szent Margit Gimnázium tanulói.

Végezetül álljon itt Orbán Balázs végrendeletéb l néhány sor, aki 122 éve, 1890 április 19-én hunyt el. A „legnagyobb székely”, parlamenti képvisel , a Magyar Tudományos Akadémia levelez tagja a következőket írta:

„...amint egész életem küzdelem volt a jóért, az igazságért, a haza üdvéért s miként életemben soha se kerestem önfeláldozó odaadásomért más jutalmat, akként már csak a következetességért is oda kell törekednem, hogy halálomból is némi haszon áramoljék e szegény hazára, melynek egész életem tevékenységét szentelém, földi javaim egy részét, azt a részt, amely leginkább szerzeményem, a hazai közművelődés és a faj megmentés oltárára szentelém, és családdal nem lévén megáldva, a magyar népet tekintem családomnak és ezt is kívánom fő örökösömé tenni...”

Lenti képeken: Bálint Benczédi Ferenc, Pécsi L. Dániel, Tadeus Jaskulski (jobbra), Bálint Domokos, Elekes Botond unitárius f gondnok és Orbán Réka

Klérus kontra világiak

Ebben a vitaindítónak szánt cikkben arról az újból és újból felmerül, de nyilván, és fként nyilvánosan eddig ki nem mondott kérdésről fogok írni, hogy egyházunkban a klérusé, avagy a világiaké legyen-e a vezető szerep. Másképpen fogalmazva: a püspök, vagy a főgondnok vezesse-e az egyházat, a lelkész, vagy a gondnok irányítsa-e a gyülekezetet?

A kérdés nem alaptalan, hiszen alaptörvényünkben mindkét oldal látszólag egyenlőként szerepel. Hazai egyházunk, Rázmány püspök úr halála óta egyértelműen világi vezetés alatt áll. Megkockáztatom azt a kijelentést is, hogy ez Murvai Samu bácsi főgondnokságának kezdete óta így van már, vagyis bátran tekinthetjük ezt magyarországi gyakorlatnak. Ezzel szemben az erdélyi egyháztestben folyamatos a püspökök elsődlegessége.

A két egyházrész közt ez a különbség megérthetővé válhat, ha figyelembe vesszük történeti

adottságaikat. A magyarországi egyház, viszonylag fiatal, városi jellegű, és talán azt is mondhatjuk, hogy városiasságra is törekszik minden egyházközségében, függetlenül azok társadalom-földrajzi helyzetétől. Ezzel szemben az erdélyiben a falusi gyülekezetek vannak számbeli többségben, így a legutóbbi időkig fennmaradtak a feudális jellegű hagyományok. Ez a különbség egy nagytársadalmi viszonyban, vagy ha úgy tetszik általánosítva levonható következtetéshez vezet: az erdélyi egyházban a hívek átlagos tanultsági szintje - legalábbis a mai kö-

g Az egyházközség anyagi ügyeiért felelősséggel tartozik.

G Felügyel az egyházközség által használt ingatlanokra.

g A szükséges javítani valókról a presbitériumnak elterjesztést tesz.

G A szükséges javítani valókat végrehajtja.

L Az egyházközség anyagi ügyeire felügyel.

l Az egyházközség vagyonaért felelősséggel tartozik.

l Kötelezettsége a pénzügyi szabályzat betartása.

l,g Az általa átvett pénzügyi összegeket köteles az egyházközség pénztárába befizetni.

g Az esetleges természetbeni juttatások megfelelő tárolásáról gondoskodik.

L,G Az egyházközség pénztárosát ellenőrzi, felette felügyeletet gyakorol, pénztárvizsgálatot rendel el.

l,g Köteles szükség szerint, de évenként legalább kétszer pénztárvizsgálatot tartani. E vizsgálatról a legközelebbi presbitériumi ülésen jelentést kell tennie.

l,g A beérkezett értéktárgyakat, valamint értékeket képviselő okmányokat leltárba veszi.

l Az irattár a gondozásában áll a lelkészi hivatalban vagy a lelkészi lakásban.

l Köteles az egyházközségi, közgyűlési, presbitériumi ügyvitelt végezni, a határozatokra odafigyelni és azokat betartatni, illetve betartani.

g Az adók bevallásáért és befizetéséért felelős, az egyházközség vagyoni érdekeit e tekintetben is védi.

l Az iktatókönyvet vezeti.

l Az iratokat rendeltetési helyükre juttatja, és a végrehajtás iránt intézkedik.

l Minden kiadmányozott hivatalos iratot és bizonyító erőtvel bíró okmányt ellát aláírásával és az egyházközség hivatalos pecsétjével.

l Gondozza és ellenőrzi az egyházközség hivatalos könyveit, az egyházközségi, illetve lelkészi könyvtárt, továbbá a klenódiumot (az úrasztali kelyheket, poharakat, a kereszti poharat, stb.), ezekről leltárkönyvet vezet.

l Év végén összeállítja az egyházközség népesedési adatait, s a következő év első napjaiban felterjeszti az EKKT-hoz.

l Az egyházi főhatóságok törvényes határozatait, felhívásait és egyéb intézkedéseit készséggel és pontosan teljesíti.

g Szorgalmazza, hogy az egyháztagok az egyházfenntartói járulékot rendszeresen fizessék.

l Köteles felkutatni a még nyilvántartásba nem vett unitárius személyeket, különös tekintettel az áttelepültekre.

l Kezdeményezi, fenntartja és ápolja a külföldi testvér-egyházközségi kapcsolatokat.

l Elkészíti az évi lelkészi jelentést az egyházközség vallási életéről a közigazgatásáról és vagyoni helyzetéről is jelentést kell készítenie és azt a következő év február 15-ig felterjesznie az EKKT-hoz.

dési rendet ma még meghatározó hagyományokat tekintve - alacsonyabb, mint a teológiát végzett lelkészeké. Ezzel szemben Magyarországon, különös tekintettel a budapesti dominanciára, ez a különbség már koránt sem olyan egyértelmű. Akár ebben is láthatnánk a két egyházrész különböző gyakorlatának magyarázatát.

Ami engem illet, ebben a – remélem hamarosan kibontakozó – vitában a világi oldal primátusát fogom hangsúlyozni. Ezt nem azért teszem, mintha nem lennének ellenérveim vele szemben, hanem azért, mert Dr. L. Rincz Ernő egyházjogással, kedves barátommal megegyeztünk, hogy a kérdésben felmerült nézetkülönbségeinket az egyház szélesebb nyilvánosságára elv tárjuk, és eddigi beszélgetéseink során ez a szereposztás alakult ki közöttünk. Pedig várhatóan a klérus vezetésbeli elsődlegessége mellett fog érvelni. Gondolatainkat egyrészt azért tesszük közzé, hogy magunk is tanuljunk az észrevételekből, másrészt, hogy el segítsük azt a folyamatot, amelynek végén remélhetőleg világosabbá válnak az egyházi vezetők, lelkészek, egyháztagok szándékai, lehetőségei

egyházunk fenntartásában, megerősítésében.

Kezdjük az egyszerűbb végén, az egyházközségekkel. Első észrevételem, hogy Alaptörvényünk szerint egyházközségi hatóságoknak a közgyűlés, és a presbitériumot tekintjük. Mindkettő elnöke egyházi részről a lelkész, világi részről a gondnok. Itt hiába is keresnénk bármelyikük elsőbbségére történő utalást. A hatóságokon kívül szó esik még tisztségviselőkről: lelkész, gondnok, énekes, pénztáros, presbiterek, jegyző, világi hitoktatók és a templomgondozó. A számos tisztségviselő egyike tehát a gondnok, másika a lelkész. Itt sincs rangsorolás. Ha azonban megnézzük a kettő feladatkörét, világossá válik, hogy a lelkész lelki-szellemi vezető, míg a gondnok a világi vezető. Álláspontom szerint ez már világosan utal a köztük fennálló egyházszervezetbeli rangsorra. Az egyházközségek létének célja a lelki, vallási tevékenység. Ennek szakmai, tartalmi oldalát a lelkész biztosítja. Ugyanakkor, mint szervezetnek illeszkedniük kell az általános társadalmi keretrendszerbe. Ilyen területre esnek a gondnok privilégiumai. Hasonlatosan talán úgy fogalmazhatnánk,

hogy a gondnok a színházigazgató, a lelkész pedig a rendező. Természetes, hogy a rendező az igazán alkotó, a közismertebb személy kettejük közül. Ugyanakkor nem vitatható, hogy a színház működésével kapcsolatos alapvető döntések meghozatala az igazgató joga és felelőssége.

Számos releváns feladatra mindkettő egyenrangúan vannak kijelölve, más feladatok esetében viszont rangsorolva vannak. A különbségeket megpróbáltam az áttekinthetőség kedvéért táblázatba foglalni: (A jogokat nagy kövér, a kötelezettségeket normál betűvel G/g, illetve L/l betűvel jelzem aszerint, hogy a gondnokra, vagy a lelkészre vonatkoznak-e.)

A táblázatból nagy vonalakban az olvasható ki, hogy a gondnoknak alig van több jogosítványa, mint a lelkésznek, azonban a lelkésznek lényegesen több kötelezettsége van, mint a gondnoknak. Már pedig ez határozottan azt támasztja alá, hogy az irányításban, döntéshozatalban a világi oldalnak van vezető szerepe, míg a végrehajtásban sokkal inkább a klérusnak.

Az egység és megértés reményében

(Csordás Gergő 2012 februárjában készült riportjának szerkesztett változata)

Az elmúlt években, főként a fejét erősen felütő gazdasági válság miatt, egy nagyon változó világot éltünk. Ezzel párhuzamosan változott Európa és vele együtt Magyarország is. Szinte minden változott körülöttünk, ami kihatással volt kicsiny hazánk politikai életére is. A gazdasági válságnak a következménye volt egy politikai válság is, majd új választások jöttek és újabb, mélyreható változások. Említhetném az új alkotmányt, az egyházügyi törvénykezést, a kettős állampolgárság lehetőségének megadását. Balázi Lászlóval ezekről az eseményekről beszélgettünk, keresve az összefüggéseket közöttük, rávilágítva az egyházi mai világbeli fontos szerepére, érintve eközben az egyház életében is zajló változásokat. Kétszáz évvel ezelőtt a vallások még területileg jól elkülönültek. A különböző területek közötti távolság leküzdése és a modern demokráciák vallásszabadsága összemosta a különböző vallásokat. Nekünk, európaiaknak, de leginkább nekünk, magyaroknak a kereszténység határozza főként meg az életünket. A válságos időkben még inkább felértékelődik a vallás életünkre gyakorolt hatása.

Csordás Gergő: *Európai, de főként magyar emberként a keresztény vallás határozza meg életünket. A mai világ keresztény emberének kétségtelenül gondot okoz a világban elfoglalt helyének meghatározása.*

Ön mit gondol a kereszténységnek a világban betöltött szerepéről, a kereszténység megítéléséről?

Balázi László: Nem ilyennek képzeltem el az Európai Uniót, a kialakulóban lévő Európai Egyesült

Államokat, mert ez nem olyan demokrácia, mint a több mint kétszáz éves Amerikai Egyesült Államoké, bár az is elment már régóta az alapító atyák megfogalmazta eszmék és álmok jó részét. Annak idején a

függetlenségi nyilatkozatban az amerikaiak els sorban szellemi és erkölcsi dolgokat fogalmaztak meg. Ezeket az alkotmányukban le is fektették. Mi, unitáriusok büszkék vagyunk arra, hogy az els amerikai elnökök némelyike, köztük Thomas Jefferson, és eddig összesen öt amerikai elnök unitárius volt. k fogalmazták meg azokat az említett isteni értékeket, amelyeket rögzítettek alkotmányukban. Az Európai Unió eszmeisége azért sem áll közel a lelkemhez, mert alaptörvényeibe, alkotmányába nem foglalták bele a vallásosságot, az európai kultúrának a zsidó-keresztény gyökerét, nem foglalták bele Isten nevét, miközben Európa jelent s része – bármekkora is a szekularizáció – még vallásosnak vallja magát és egész fejlődésének meghatározója volt a zsidó-keresztény kultúra. Nem tudok elképzelni olyat, hogy Európában olyan stabil pilléreken nyugvó demokrácia jöjjön létre, mint volt sokáig Amerikában, mert itt anyagi, gazdasági alapa van helyezve minden, nem pedig morális értékekre. Nem tör dik, nem is érdeklí a nemzetállamok sajátosságai. Emiatt a nemzetállamok léte veszélyben van, egy nagy olvasztótégely leszünk.

Értékítéletük, erkölcsi-vallásos életszemléletük alapján az embereket nem lehet különböz kategóriákba sorolni, Isten el tt nincs személyválogatás. Nincs külön vallásos etika vagy morál vagy világi, hanem egyetemes értékek vannak. A gonoszság a vallásos embernél is gonoszság és a nem vallásosnál is az. A rablás, a hitványság mind olyan tulajdonság, hogy ha vallásos ember hordozza ket, akkor azt is meg lehet bélyegezni. Nem lehet elkülöníteni, hogy a vallásos ember az magasztosabb lenne, vagy kiválóbb lenne, mint más életszemlélet embertársai. A nem vallásos emberek között is vannak rendes emberek, akik ugyanúgy dolgozhatnak, élhetnek, mint egy vallásos. Egyedül az egyetemes értékek megéltése a fontos!

A vallásosság, ezen belül a mi kereszténységünk nem jelent el jogokat, sokkal inkább az elkötelezett Isten- és emberszolgálatot. A Szentírás is azt mondja, hogy gyümölcseinkr l ismernek meg, nem a hangoztatott, szépen megfogalmazott hit- vagy más elvekr l.

Minden év januárjában kerül sor az ökumenikus imahétre. Ez a közel-múltban volt. Ebből az alkalomból a különböző keresztény felekezetek egy hétre egybegyűlnek. Mi a véleménye a keresztény felekezetek viszonyáról?

A történelem folyamán eleget harcoltak egymással a keresztény felekezetek. Sokszor az azonos felekezeten belül állók is. Nem tanultak abból, hogy nekik milyen kegyetlen sorsuk volt, amikor elterjed ben volt a kereszténység és ket is üldözték. Már a korai kereszténység korában el fordult, hogy akik más véleményen voltak, azokat nem t rték meg a nagy, egyetemes – katolikosz – egyházban, amit kiátkozások, büntetések, börtönök, kivégzések követtek. Tudunk a történelemb l számtalan ilyen példát. Az ilyen tanok is vezettek az egyházszakadáshoz 1054-ben, a nyugati és a keleti kereszténység szétválásához.

A reformáció idején aztán protestáns egyházak is születtek. A szabad vizsgálódás az egyik legnagyobb isteni adomány, a szabad akarat döntéseinek, a lelkiismereti szabadság eredményeként. Az ellenségeskedés, a kizárólagosság, a számbeli fölény hangoztatása még ma is sokszor felüti fejét, tart ma is. Gondoljunk csak arra, hogy a nagy nemzeti vallásos összejövétel, a csíksomlyói búcsú kapcsán (ahol protestánsok, köztük sok unitárius is ott van), pünkösöd környékén minden évben egy történelmietlen, soha meg nem történt hittérít csata hangoztatásával (unitáriusok és katolikusok között) „bántják” a százezres lélekszámú magyar unitáriusokat. Visszatérve az ökumenikus imahét eseményeire, túl ideális lenne arról beszélni, hogy újra eggyé lesz a keresztény-keresztény egyház. Jézus öröksége, az ökumené lényege az együttm ködés lenne, mert az ilyen egyheti együtt-imádkozás még nem együttm ködést, hanem csak egymás elfogadását (azt sem mindenhol) jelenti, hogy bár így élünk, szétszakadva, de a célok közösek legyenek a nagy nemzeti, és még nagyobb egyetemes emberi ügyekben.

Bizony a rendszerváltás után a nagy egyházak azonnal történelmi egyházaknak kiáltották ki magukat, és nem nagyon vették a hónuk alá a kisebb felekezeteket, hogy k is le-

het séget kapjanak és felemelkedjenek a kommunizmus itt hagyott romjaiból. Én hiszek az ökumené küldetésében minden furcsa jelensége ellenére, mert isteni, újjáteremt szándékot látok benne.

Hogyan lehetne a felekezetek közötti együttműködést előserkenteni, vagy javítani azon?

Pontosan az ilyen imahétszer rendezvényekkel. Érdekes megfigyelni, hogy ha jön valami baj, akkor nem számít, hogy ki mit vall, milyen dogmákat hirdet. Ezeket a dogmákat kellene félretenni, s akkor nem lennének súrlódások, nagyobb lenne az összhang. Amikor segíteni kell, ami dogmamentes dolog, akkor mindig nagy és szinte tud lenni az összefogás.

Mit gondol a hit és az egyén kapcsolatáról? Miért van az embereknek szüksége a hitre?

Van itt az Alföldön egy fura mondás, amit Erdélyben nem hallottam: Hinni a templomban kell! Ez nem így van! Az ember eredend en vallásos ember. Homo religiosus (vallásos) is a sapiens (értelmes) és ludens (játékos) mellett. Nem tudja a vallást magában elfojtani. A marxista, kommunista ember, amikor nagy szenvedésben van része, sem azt mondja, hogy jaj, Leninem, vagy jaj, Marxom, hanem, jaj, Istenem! Találkoztam olyan emberrel, aki rákos betegsége idején azt mondta, hogy ha meggyógyulna, bizony eldobná a piros könyvét! A hitnek intézményesített formájához, az egyházhoz való tartozás fontos, de nem feltétlenül szükséges, hogy hitünket megéljük. Fontos, hogy az ember tartozzon egy közösséghez, mert annak is van jellemformáló, megtartó ereje, de sok példa van arra is, hogy egyházi szervezet nélkül is meg lehet élni a hitet. Az elvárás az, hogy a hit mellé cselekedetek párosuljanak, mert a hit jócselekedetek nélkül olyan, mint a test lélek nélkül. Lehet, hogy valaki nem jár templomba, mégis nagyobb a hite, mint a templomjáróé. Jakab levelében is így van fogalmazva, de az életvitel a leger sebb bizonyágtevés! Ha valaki csak prédikálja a hitét, de közben elveszi más munkájának termését, vagy letapodja az úton, mert irigykedik rá, vagy érvényesülni akar minden áron, embertársa eltírása árán is – az ilyen hit nem

ér semmit!

Életünkben fontos szerepet játszik tehát a vallás és az egyház. Ahogy a világ, mi is folyamatos változáson megyünk keresztül. Változik a felfogásunk, változik a hitfelfogásunk. A hit intézményesített formája, az egyház is folyamatosan változik. A változás egy kiemelt eseménye zajlik az Unitárius Egyházban is. A történelem viharáiban szétszakadt Erdélyi és Magyarországi Unitárius Egyház életében egy nagyon rég dédelgetett álom válik valóra. A két egyház egyesülésével létrejön a Magyar Unitárius Egyház. Ahhoz, hogy ennek jelentőségét felfedezzük és felfogjuk az emberek által érzett szükségét ennek az aktusnak, fontos, hogy megismerjük ennek a sokat gyötört, 444 éves egyháznak a történetét!

A Magyar Unitárius Egyház Erdélyben született – az egyetlen magyar alapítású vallás – alapítója Dávid Ferenc. Az egyház születése az 1568. évi lelkiismereti és vallásszabadságot kimondó tordai országgyűlésre datálható. A trianoni békeszerződés 1920-ban szétszakította az egyházat. A második bécsi döntés (1940) eredményeként, amikor is Észak-Erdély visszakerült Magyarországhoz az egyház egy püspökség alatt vált ismét eggyé, de ezt a világháború utáni időszak ismét megváltoztatta. A magyarországi hívek továbbra is a kolozsvári központú egyházi szervezethez tartozónak érezték magukat, nem is kívántak külön, önálló püspökség egyházszervezetté alakulni, ezért egy püspöki helynök vezette testület intézte a magyarországi ügyeket. Az anyaországi egyház 1971-ben lett önálló egyház, amiben szerepe volt az állam nyomásgyakorlásának is. A Magyarországi Unitárius Egyház utolsó püspöke, Rázmány Csaba halála után megindultak az egyeztetések a két unitárius egyházrész szervezeti újraegyesítéséről, aminek eredményeként 2010. november 20-án a Magyarországi Unitárius Egyház Képviselőtanácsa elfogadta az egység helyreállításáról szóló egyezményt. A folyamat a két egyház közös alaptörvényének elfogadásával válik befejezetté ebben az évben.

Mikor vetődött fel először az egyesülés gondolata? Mikor teremtődött meg, és mi teremtette meg a lehetőségét az egyesülésre?

Azt tudni kell történelmünkben, hogy annak idején egy unitárius egyház alakult ki Kolozsvár központtal, Magyar Unitárius Egyház néven. Nehéz századok után, amikor hatalmas küzdelmet vívott a fennmaradásáért ilyen vagy olyan egyházi és világi támadások keresztüztüében. Aztán jött Trianon és a csonkaországban maradt egyházrésznek kellett gondolkodnia arról, hogy szerkezetileg és intézményileg megújítsa történelmiségét, de ugyanakkor ne mondja ki a végleges elválást. Aztán az egyesülés álma valóra vált, jött a második bécsi döntés, amikor ismét egyesült az egyház egy püspökség alatt, de a háború után ismét szétszakadás következett. 1968-ban Erdélyre és Magyarországra is kiterjedt ünnepség keretében ünnepelték a hívek az egyház fennállásának 400. évfordulóját. Ekkor került szóba egy püspökösködni akaró lelkész és holdudvara szorgalmazására egy önálló püspökség létrehozása az Állami Egyházügyi Hivatal erős támogatását is igénybe véve. Ezután három évvel megalakult a Magyarországi Unitárius Egyház. Az egyház újraegyesülése mindig is nagy álom volt a lelkészek többsége, de sokkal inkább a hívek körében, akiknek 95%-a erdélyi gyökere, vagy Erdélyből áttelepedett volt és az ma is. Már az előző ideje alatt is sokszor prédikáltam arról, hogy a következő ciklusra nem kell következni püspököt választani, hanem az egyesülésre kell törekedjünk. 2006-ban jött egy, az ügyet pártoló fő gondnok, Elekes Botond. 2009-ben vetettük fel az ötletet Kolozsváron, (akkor már nem élt a püspök előző, aki nem nagyon akarta az egyesülést) amelyet az erdélyiek is azonnal elfogadtak. Ekkor elkezdtük szervezni a dolgokat, nem könnyű, mert itt is, ott is volt, van jó néhány ellenző.

Hol tart jelenleg az egyesülési folyamat?

Már havonta járok egyeztetni. Június 30-ig le kell járjon az új alaptörvény elkészítése. Előtte választások jönnek, azoknak megválasztása, akik már az új zsinatban fognak szolgálni. Mi itt az anyaországban a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete néven leszünk bejegyezve budapesti püspöki helynöki székhellyel.

Mit vár a két egyház egyesülésé-

nek hozadékaul? Esetleg a hívek számának növekedését, vagy az egyház ismertsége fog növekedni?

Nagyon jól gondolod ezt, Gergő! A szétszórtság sokszor eltereli a figyelmet rólunk. Az egyesüléssel már százszoros nagyságban leszünk, így jobban fogjuk tudni képviselni magunkat akár a magyar, akár a román kormány előtt, valamint a különböző belföldi és külföldi egyházak és más szervezetek előtt. Másik hozadék az lesz reményeink szerint, hogy meg tudjuk oldani a hívek feltérképezését, a lelkészek képzését. Kolozsváron van a világ egyetlen unitárius teológiai egyeteme. Jelenleg is legalább 3-4 lelkészre lenne szükségünk itthon.

A történelem folyamán az Unitárius Egyházat is sok támadás érte. Sokszor az aktuálisan regnáló hatalom megpróbálta „szétmorzsolni” az Isten egységét hirdető egyházat. Mit gondol, maradandót sikerült alkotni a Magyar Unitárius Egyház újraalkotásával? Nem tart attól, hogy az idő viszontagságai még megpróbáltatások elé fogják állítani az egyházat.

Történelmi tény már a Magyar Unitárius Egyház létrehozása. A Fővárosi Bíróság bejegyezte már ezen a néven. A kezdeményezés pedig a miénk volt, az anyaországi egyházvezetésé, és személyesen a szerény személyemé. Az, hogy az egyesülés után is lesznek nehézségek, az nem kétséges, de a 440 éves történelmünk megtanított arra, hogy minden helyzetben van felemelkedés, és fel kell emelkedni ennek az egyháznak is most már. Már nem kell félni a hatalomtól, az üldöztetéstől, ezek megszűntek a rendszerváltás után. Bekerültünk az új egyházügyi törvényben is a bevett egyházak sorába. Így a nagy egyházak sem hagyhatnak ki, mellőzhetnek minket. Nekünk meg az a kötelességünk, hogy történelmi értékeinkkel úgy sáfárkodjunk, hogy mind jobban észrevegyenek, „látva lássanak”.

Folytatása következik

Az elveszett Biblia

I. RÉSZ

Bevezető

Nagy Konstantin császár megtérése és az újszövetségi kánon kialakulása

„...amik biztosítják az istenség iránti tiszteletet és imádást, azaz hogy megadjuk a keresztényeknek és mindenkinek azt a szabad választást, hogy azt a vallást kövesse, amelyiket akarja, úgyhogy bármelyik istenség vagy mennyei hatalom jóakarattal lehessen irántunk és mindenki iránt, aki hatalmunk alatt él.”
Részlet a Mediolanumi (Milánói) ediktumból, Kr. u. 313. (Euszebiosz: Vita Constantini [VC], VIII. 15.)¹

„A császárt szíven ütötte, amikor ezt [az ariánus hitvitát] megtudta, és őt magát közvetlenül érintő szerencsétlenségnek érezte. A környezetében található istenfélő férfiak közül azt küldte azonnal békekövetként a vitában álló felekhez Alexandriába...” (Euszebiosz: VC, II. 63.)²

„Helyesen cselekedett a császár, aki az egyedül üdvözítő Istent tartotta igaz megváltónak, amikor kiadta a parancsot, hogy ezt a templomot is a földdel tegyék egyenlővé.” (Euszebiosz: VC, III. 56,1.)²

„...ha valakinél Arius eltitkolt művét felfedezik, és ha nem hozza azt azonnal elő és nem égeti el, a büntetése legyen halál.” Részlet Nagy Konstantin császár ediktumából az ariánusok ellen.³

„Felhatalmazzuk ezen törvény követőit, hogy katolikus⁴ keresztényeknek hívják magukat, de a többieket, akik a mi ítéletünk szerint örült emberek, ... a szégyenletes heretikusok névvel illessék...”
Részlet a Thesszaloniki ediktumból, Kr. u. 380.¹

A szerző szándéka szerint egy többrészes cikksorozatban – aminek tematikája még változhat – fordítja figyelmét az „elveszett” Bibliára.

Apokrif⁵ vagy ún. nem kanonizált⁶ szövegek mind az Ószövetség, mind az Újszövetség kapcsán ismertek. Az apokrif szövegek látószólag inkább a Biblia-kutatók és ókortörténészek és a mostanra közönség figyelmének középpontjában álltak eddig, mintsem a keresztény egyházak érdeklődésének a homlokterében, mégis vallásunk, az unitárius kereszténység szempontjából jóval fontosabbak az Újszövetséghez köthető apokrif szövegek, mivel ezek gondolatísága sokban kapcsolódik a korai kereszténység vagy sk kereszténység teológiájához.

* * *

A kereszténység államvallássá válása a Római Birodalomban és a bibliai kánon összeállítása időszerű és térben szorosan összekapcsolódott. Ez a tény és a történelmi adatok hiányossága vagy azok eltér

értelmezése, valamint Nagy Konstantin császár ellentmondásos személyisége tág teret ad a kellően meg nem alapozott fikcióknak.

Nagy Konstantin történelmi szerepének és az ezzel kapcsolatos vallástörténeti problémáknak a tárgyalása egyike azon témaköröknek, amelyeket ennek ellenére sem kerülhetünk meg a bevezetésben.

Fontos azt is el kell hangsúlyozni, hogy Nagy Konstantin (272–337.) személyével kapcsolatban számos olyan feltevés van, ami történelmi tényekkel nem, vagy csak indirekt módon támasztható alá, vagy éppen cáfolható.⁷ Az els mindjárt az, hogy bár a császár jelentős anyagi támogatásban részesítette az addig üldözött keresztény egyházat a Milánói ediktumot (Kr. u. 313.)¹ követően, a kereszténység csak a Thesszaloniki ediktum¹ (Kr. u. 380.) után vált hivatalosan államvallássá a Római Birodalomban, Nagy Theodoszusz uralkodása alatt.

Mint a fent idézett Milánói ediktum szövegéből jól látható, a kü

Nagy Konstantin (4. sz., Musei Capitolini, Róma)

lönböz vallásúak (keresztények, zsidók, pogányok) elméletileg szabad vallásgyakorlatát biztosította. A Thesszaloniki ediktum viszont a katolikusok vallásgyakorlatát részesítette egyértelműen, elsősorban a többi kereszténnyel szemben.

Több ilyen témát ölel fel a következő írásunk, amelyben jelezni

A Nagy Konstantinnak tulajdonított egyháztörténeti események

1) A császár befolyásolta a bibliai kánon összeállítását, kihagyva azokat az evangéliumokat, amelyek Jézus emberi vonásait hangsúlyozzák.⁷

A niceai zsinat a feljegyzések szerint egyáltalán nem foglalkozott a kánonnal.^{7,8} Arról van csak tudomásunk, hogy Kr. u. 331-ben a császár valóban rendelt Ceaserei Euszebiosztól személyesen 50 „új”, azaz pergamenre újonnan írt Bibliát (Konstantin 50 bibliája), az új f városban, Konstantinápolyban épül templomok számára (VC, VI. 36).⁷ A legrégebben fennmaradt teljes Újszövetség-kézirat görög nyelven a IV. századi Codex Sinaiticus, amely egyes feltevések szerint ebbe a bizonyos 50 példányba tartozhatott, bár ez er sen vitatott.⁹ Az Euszebiosz által (Egyháztörténet 3,25:1) elfogadott kánonlista (négy Evangélium, Pál levelei, Apostolok cselekedetei, Szent Péter I. levele, stb.) mellett viszont ez a kódex két, ma már apokrif szöveget is tartalmaz (Hermász: a Pásztor és Barnabás levele). A kánon alapvet része viszont már Nagy Konstantin uralkodása el tt jóval korábban kialakulhatott, hosszabb folyamat eredményeként.⁷ Jól szemlélteti ezt, hogy Péter II. levele úgy említi Pál jóval korábban írt leveleit, mint amit rosszul értelmeznek: „akárcsak a többi írást is” (2Pét 3:16).⁷ Vagyis Pál leveit az ismeretlen szerz (nyilván nem maga Szent Péter, mert Pál apostoltársa volt), úgy tekintette már akkor, mint az Írás részét. Euszebiosz kánonlistája egyébként Kr. u. 323-24-ben Péter II. levelét a vitatott könyvek között tünteti fel, vagyis a kánon akkor még nem volt végleges. A négy Evangélium létér I már Kr. u. 180-ban Szent Ireneusz¹⁰ számol be: úgy érvel a gnosztikusokkal szembeni vitában, hogy az evangélium igazságának négy oszlopon kell állnia, Máté, Márk, Lukács és János oszlopain.

2) A húsvét ünnepének dátumát történetileg dokumentálhatóan a niceai zsinaton határozták meg.^{7,8} Elterjedt feltételezés, hogy a karácsonyt Nagy Konstantin tette keresztény ünnepé, pogány hagyományok alapján.¹¹ Ez utóbbiban sok igazság van: a Dies Natalis Soli Invicti (a gy zhetetlen nap születésnapja, a téli napforduló) és a Szaturnália (feny díszítés piros boggyókkal) pogány ünnepek decemberi dátuma erre utal. (A zöld fát a Biblia viszont a bálványimádás kellékének tartja: 1Kir 14:23.) Jézus pontos születési dátuma a Bibliából nem ismert, de indirekt utalások nem a decembert valószínű sítik.¹¹ A császár szerepére vonatkozóan azonban nincs történelmi bizonyíték, bár ez a kitalált ünnep kétségtelenül jól szolgálta az politikai céljait is.

3) Konstantin elférfiasította a keresztény vallást.⁷ Erre a következ : „A három bibliai Mária és az apokrif evangéliumok üzenete” cím írásunkban térünk ki részletesen.

4) Konstantin kikényszerítette a niceai zsinaton, hogy isteni lénynek ismerjék el Jézust.⁷ Árnnyaltabb úgy fogalmazni, hogy a birodalmi érdekeket szem el tt tartva Jézus Isten-fiúságának értelmezésében egységes álláspontot fogadtatott el a keresztény egyházzal. Ez a pontosítás több okból lehet meggondolandó: a) Maga a Biblia kanonizált formája azt látszik alátámasztani, hogy Jézus Krisztus az apostolok felfogásában emberi mivolta mellett bizonyos mértékig istennek is min - sülhetett.⁷ b) Abban Ehrmannak⁷ teljesen igaza van, hogy Konstantin el tt már létezett több, egymással ellentétes irányzat (vagyis ez a krisztológiai probléma egyáltalán nem volt újkelet , s t magából a Bibliából eredhetett), amely Jézus kett s (emberi-isteni) természetével, azaz ezek egymáshoz való viszonyával foglalkozott, és mivel azok kölcsönösen kizárják egymást, szükségszerű en szembeállította azokat egymással. A doketizmus szerint (a görög dokeo, látszani szóból), Jézus, az Isten, csak embernek látszik. Így Jézus minden emberi mivoltát tagadta. Egy másik nézet szerint Jézus maga az Atya volt (patripaszianizmus). Ezzel szemben az adopcionisták szerint Jézus kizárólag csak ember volt. Az ellentét teljes feloldása a kett sség fenntartásával valójában nehezen képzelhető el. Arius¹² tanait a kés bbiekben részletesen tárgyaljuk.

szeretnénk e témakör többirányú megközelítésének a fontosságát is.

A jelenkori médiában megjelen alternatív nézetek mellett Nagy Konstantin alakja már a korai középkorban a történelemhamisítók középpontjába került.

A hamisítások magja a pápai fels bbrend séget történeti tényekkel alátámasztani kívánó, a kúria által terjesztett, 6. század eleji másolatgy jtemény, a Symmachuszi másolatok (Symmachus pápa nevéb I, pontifikált Kr. u. 498-514.) egyik része, a Silvestri constitutum volt. Az ebben foglalt történet szerint I. Szilveszter pápa (pontifikált Kr. u. 314-335.) kikúrálta a leprából Nagy Konstantin császárt a keresztvízzel, ami kiváltotta a császár megtérését és háláját (a mese több változata is ismert).

Mint egy ennél jóval kés bb keletkezett, 8. századi, hamis adománylevél, a Donatio Constantini állítja, a császár ezért hálából 315-ben elismerte a pápa fels bbrend ségét a keleti pátriárkák (Alexandria, Antiochia, Jeruzsálem és Konstantinápoly) és a világ összes egyháza felett minden hitbéli kérdésben. Ráadásul az adománylevél világi hatalommal is felruházta a mindenkori római püspököt, a szent város, Róma, Itália és a nyugati világ felett, míg a császár új székhelyén, Konstantinápolyban uralkodott.¹³

A IV. századi valóság ezzel éppen ellentétes volt, I. Szilveszter részt sem vett a niceai zsinaton, amit a császár hívott össze.^{7,8} A dokumentum valódiságát Lorenzo Valla, olasz katolikus pap és humanista cáfolta meg 1440-ben latinul írt m vében: „Értekezés a hamisított és tévesen igaznak tartott konstantinuszi adománylevélér I” (Mainz, 1518).

Szilveszter átvései az állítólagos adománylevelet Konstantintól (13. századi freskó, Santi Quattro Coronati, Róma).

De miben is fedezhet k fel való-
jában Nagy Konstantin uralkodói
kvalitásai?

A Nagy Konstantin császár
(Flavius Valerius Aurelius
Constantinus Augustus, uralkodott
306-337.) által a kereszténység ne-
vében politikailag újra egyesített
és Róma helyett Kr. u. 330-tól új
keleti f várossal, Konstanti-
nápollyal rendelkező Római Biro-
dalom vallási-kulturális egysége
nem csak egy vallást, hanem egy
egységes vallást is kívánt. Ennek
felismerése Konstantin kétségte-
len éleslátását bizonyítja.

A korábbi politikai helyzetet jól
jellemezi, hogy Kr. u. 308-ban
Konstantint is beleértve hat „ural-
kodója” volt a birodalomnak: 3 ke-
leten és három nyugaton(!). Az is
kétségtelen, hogy a júdaizmuson
túlmen en legalább három monote-
ista vallás volt még jelen az
akkori birodalomban: a
kereszténység (szám-
arányát 5-8%-ra be-
csülik) és két
napkultusz: a Sol
Invictus (gy zedel-
mes nap) vallása –
ami a császár korábbi
vallása – volt és a
Mithrász-hit. Ez, talán
nem meglep mő-
don, biztosított bi-

I. Konstantin 313-ban vert érméje
a római vallás napistenével

zonyos rejtett lehet séget a
vallások közötti áthallásra, mert
ezeknek a monoteista vallásoknak
voltak a felszínen közös vagy azzá

tehet elemei, hogy az egyéb gö-
rög-római és keleti pogány eleme-
ket ne is említsük.

A császár 312-ben bekövetke-
zett megtérése mennyiben volt
pragmatikus politikai szándékok-
tól vezényelt, azt az olvasó megíté-
lésére bízunk. Mindenesetre
életrajzírója, a feltehető en nem tel-
jesen elfogulatlan Eusebiosz² és
más források alátámasztották a
megtérést azzal, hogy a pogány
Maxentius társuralkodóval vívott
polgárháborúban a Milvius-hídi
csata el tt a császár naptól fényl
keresztet (amelyben szinkretiku-
san mindkét vallási szimbólum
benne van!) látott megjelenni az
égen: az „E jelben gy zni fogsz”
(In hoc signo vinces) felirat kezd
bet ivel (VC, I. 28). A csatát való-
ban megnyerte és a birodalom
nyugati részén lett az egyedural-
kodó. A csatát követ en Ró-
mában 315-ben emelt
diadalíven azonban hi-
ába keresünk kereszt-
ény szimbólumo-
kat, csak pogány fél-
isteneket találunk.¹⁴

Bár a keresztény
szimbolika Chad-
wick¹⁵ szerint már Kr.
u. 315-t l megjelent (ld.
túloldalon a 337-
ben vert érmét) és a
pogány istenek elt ntek, viszont a
nap megmaradt továbbra is.^{14,15}

Konstantin megkeresztelkedé-
sére csak halála el tt került sor,

Nagy Konstantin labarumja (római harci zászló).

A császárt Eusebiosz keresztény történetíró
szerint a 312. október 28-án lezajlott Milvius-hídi
csata el tt anyja Szent Ilona, aki buzgó
keresztény volt, felkereste a táborban, és arra
intette, hogy kérje az Úr segítségét a
gy zelemhez. Constantinus elutasította anyja
kérését, éjjel azonban álmot látott. Egy nagy
kereszt t nt fel az égen, ezzel a felirattal:
"E jelben gy zni fogsz!" (Latinul: In hoc signo
vinces. Görögül: [tuto nika].)
Constantinus másnap felvarratta a kereszt jelét
katonái ruhájára. A labarum csücsújára pedig a
római sas helyére aranykoszorúba foglalt,
drágaköves Krisztus-monogram került. (A görög
" [christos] szó els két bet je: X =
khi, P = ró.) Ezt követ en véres ütközetben
legy zte Marcus Aurelius Valerius Maxentius
háromszoros túler ben lévő seregét. Ezzel a
gy zelmével lett Nyugaton az úr.

talán nem véletlenül, egy ariánus
püspök, Nikomédiai Eusebiosz
(nem azonos a történetíró,
Caesareai Eusebiusszal) által.

Az egy Isten, egy hit, egy csá-
szár, egy birodalom eszmerend-
szer kétségtelenül jól szolgálta a

Raffaello Sanzio: In hoc signo vinces, Vatikán

Konstantin 337-ben vert pénzérméje a Krisztus monogrammal

császár személyes politikai céljait is.^{7,16} Az azonban vitathatatlan, hogy a császár megtérése az egész nyugati civilizáció és a kereszténység fejlődését máig meghatározó tényező maradt.

Mai szemmel különösen nehéz és naivitás is az ókori gondolkodást görccs alá venni, de kétségtelen, hogy Konstantin „családi” politikájában sem látszik megtérése után a keresztény eszmerendszer hatása. Vélt vagy valós személyes érdekeit itt is keresztülvitte: elsőszülött fiát, második feleségét és több más közeli rokonát (másik fiát, sógorát és annak fiát, felsorolni is sok) a niceai zsinat után, 326-ban megölte vagy megölette.¹⁶

Az adott, számára kétségtelenül szerencsés történelmi helyzetben a keresztény egyház, a birodalom és az személyes érdekei gyakran egybeestek, amit sokszor kiváló érzékkel használt ki és fel céljai elérésére: a lateráni palotát a római püspöknek ajándékozta, ahol egy új templomot, a Basilica Constantianianát építtették fel. A pápát, I. Szilvesztert viszont szintén nevezte ki – hogy ez a császár megörökölt és megtartott pogány pontifex maximus címe alapján vagy ettől függetlenül történt-e, azt nehéz megmondani. Az egyházi hierarchia kiépítése is fontos volt, ez alkalmazkodott a birodalom közigazgatási beosztásához.

A kereszténység immár felülrevezérelt térhódítása és a császár birodalmi hatalmának kiépítése tehát dokumentálhatóan együtt haladt. Feltehetően számára a kereszténység első sorban politikai eszköz volt és nem elérendő eszmei cél. A niceai zsinat fő témája a kereszténységen belüli krisztológiai nézetkülönbség volt, amely már Konstantin császár politikai céljait

is veszélyeztette. Ez különösen szembeötlő az első „keresztény” hadjárat győzelme után, amikor Kr. u. 324-ben a birodalom keleti fele is Nagy Konstantin uralma alá került. Az ariánus nézet ugyanis keleten terjedt el első sorban.

A Kr. u. 325-ben a niceai (ma Törökország) zsinatot összehívó és azon elnökölő, de még nem megkeresztelkedett Nagy Konstantint Euszebiosz² a „püspökök püspökéként” említi. Valóban, a császár számvetéssel fenyegette meg a zsinaton az egyet nem értőket. Azt a két egyiptomi püspököt, és az alexandriai presbitert, Ariust,¹² akik mégsem értettek egyet a zsinat döntésével, helyben kiközösítették és Illíriába száműzték.¹⁷ Sőt, egy törvény szerint, akinél Arius nem veit megtalálták, ha nem égette el azokat, halálra számíthatott.³

A vita lényege Jézus „valódi” isten voltáról szólt, azaz egylényegessége: kozubsztanciális (homousios) és koeternális volta az Atyával, illetve ezzel ellentétben Arius szerint alárendelt volta, amennyiben csak hasonló lényeg az Atyához. Bár az Újszövetség szövege viszonylag kevés támpontot ad ebben a kérdésben, Arius hivatkozott két bibliai részletre krisztológiája igazolásául a niceai

zsinaton: „...mert az én Atyám nagyobb énnálam”. (Jn 14:28) és „[az Atya]... minden teremtménynél előbb született.” (Kol 1:15).¹⁴

De valójában mit jelentettek akkor vagy jelentenek ma Jézus önmagára vonatkozó megnyilatkozásai? Kétségtelen, hogy úgy tünik, az Újszövetség egyes részei, akár egy evangéliumon belül is, különböző dolgokat állítanak Jézusról: „Hát, ti mit mondtok, ki vagyok?” „Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt 16:15-16) vagy „Én és az Atya egy vagyunk” (Jn 10:30) vesd össze: Jn 14:28). Ez utóbbi jelentheti azonban a szellemi-spirituális egységet is, függetlenül az Atya-Fiú kapcsolat aktuális értelmezésétől.

Bármit is jelenthettek ezek a szavak Jézus és a tanítványok számára, az biztos, hogy a későbbi tanítványok igen eltérően értelmezték őket. Ez a sokrétű és elég elvont teológiai kérdés lett a niceai zsinat fő kiváltója és témája. Azonban ezzel csak kezdetét vette a zsinaton elfogadott niceai hitvallás körüli, nyílt, több mint fél évszázados – de mondhatnánk máig kiható – krisztológiai vita az ariánus és ortodox (támogatói szerint az igaz hitet jelentő) felfogás között Jézus Istenfiúságának mibenlétére. Az arianizmus továbbélésére lásd alábbi keretes írásunkat.

A Nagy Konstantint követő császárok között ariánusok is voltak

A niceai zsinatot követően nem csökkent az ellenségeskedés a két párt között. Nagy Konstantin élete vége felé fokozatosan az ariánusok felé közeledett, és végül egy ariánus püspök, a nikomédiai Euszebiosz keresztelte meg. A császár halála után fia, a keleti területeken uralkodó II. Konstantiusz bátorította az ariánusokat. Ebben fő támogatója az előbb említett Euszebiosz volt, aki Konstantinápoly püspöke lett. A császár számotteg az ortodox párt vezetőjét, Szent Athanaszioszt,¹⁸ Alexandria püspökét, aki Rómába menekült. Kr. u. 355-ben Konstantiusz az egész birodalom császára lett és az ariánus hitet terjesztette Rómában is. Számotteg Liberius pápát, akit valószínűleg ezért nem kanonizáltak később szentté.¹⁴ 361-ben egy pogány császár következett, aki egyik keresztény irányzatot sem támogatta. A következő császár, Valens szintén a közben több felé szakadt ariánus párt egyikét támogatta és keleten az ariánus hit meghatározó maradt. A következő császár, Nagy Theodoszusz viszont hispániai származású volt és a niceai ortodoxiát vallotta, amely a Thesszaloniki ediktum¹ (Kr. u. 380.) és Nicea-konstantinápolyi hitvallás (Kr. u. 381.) kibocsátásához vezetett.

Euszebiosz² – aki később érdekes módon jobbára az ariánusokat támogatta¹⁶ – megemlíti, hogy Konstantin császár kis jelentőségnek gondolta a vitát hitelvi szempontból: számára feltehetően csak a kereszténység egysége volt fontos. Ebben feltehetően tévedett, mert a niceai hitvallás illetőleg ennek következményei legalább annyiban meghatározták a kereszténység további fejlődését, mint saját maga áttérése a keresztény hitre.

A bibliai kánon kialakulására – egyes vélekedésekkel ellentétben – maga Konstantin illetve a niceai zsinat történetileg igazolható módon nem volt hatással.^{7,8} Mai tudásunk szerint először Szent Athanasziosz (Kr. u. 296 körül-373) alexandriai püspök,¹⁸ az ortodoxia egyik vezető képviselője említi Kr. u. 367-ben, az ún. húsvéti üzenetében azt a 27 könyvet, ami ma is az Újszövetségi Biblia részét képezi. A két Testamen-

tum kánonját végérvényesen valószínűleg Kr. u. 382-ben, a Római zsinaton, Damasus pápa vezetésével határozták meg.¹⁹

A kereszténység igen komplex keletkezés- és fejlődéstörténetének teljesebb megértéséhez tehát nyilvánvalóan hozzájárul a "másik", a figyelmen kívül hagyott oldal írásainak ismerete is.

A történeti Jézus megismerése szempontjából kicsit szkeptikusabban kell állást foglalni: 2000 év távlatában nehéz a történeti problémákra teljes megoldást adni, még ha kellő mértékletességgel is kezeljük a gyakran a kanonizált Bibliának ellentmondó tényeket és felvetéseket. A hitelesség mellett vagy ellen ugyanis a kanonizált és nem kanonizált források esetében is lehet érvelni. Mégis ebben a tekintetben is lehetnek fogódzó pontjaink. A kérdés az, mi újat mondhatunk, Jézusról, az Ember fiáról?²⁰

Sorozatunk a továbbiakban több témakört részletesebben is érint: így először Mária [Magdaléna] Evangéliumával és a Pistis Sophiával, majd a Nag Hammadi Könyvtárral, Tamás valamint Fülöp Evangéliumával és végül, de nem utolsósorban Júdás Evangéliumával foglalkozunk. A sorozat zárásaként megpróbálunk összefoglaló értékelést adni a kereszténység IV-VI. századi paradigma-váltásának okairól és ennek máig ható következményeiről.

I. Konstantin császár római diadalíve, amelyen Jézus neve nem szerepel.

JEGYZETEK, FORRÁSOK

¹ A Konstantin és a keleten uralkodó társcaesár, Licinius által Kr. u. 313-ban kiadott Milánói ediktum elvileg nem csak a keresztényeknek biztosította a szabad vallásgyakorlatot a Római Birodalomban, hanem a számarányukat tekintve legnagyobb számú pogányoknak és a zsidóknak is. Az ediktum szövege görögül: Caesarei Euszebiosz: Egyháztörténet (VIII, 15 és X, 5). (<http://hu.wikipedia>) A Thesszalóniki ediktumot Nagy Theodoszusz császár súlyos betegsége és a thesszalóniki püspök által történt megkeresztelése után adták ki. A későbbiekben császári rendelettel a heretikus szekták vallásgyakorlását fokozatosan betiltották (Kr. u. 383-94).

(http://en.wikipedia.org/wiki/Edict_of_Thessalonica)

² Euszebiosz a palesztinai Caesarea püspöke (Kr. u. 260 körül – 340 körül) egyháztörténész, Nagy Konstantin római császár udvari püspöke. Megírta többek között Konstantin élete (Vita Constantini, VC) című művét, és korábban az Egyháztörténetet (Historia Ecclesiastica vagy Historia Ecclesiae, Kr. u. 323-24). Az itt idézett szöveg arra utal, hogy a császárt első sorban belpolitikai okokból izgatta az egyházszakadással fenyegető krisztológiai vita Alexandriában. A követségbe Alexandriába küldött személynek, Hosziosz, Córdoba püspökének kellett volna összebékítenie a feleket (VC II. 63). Korábban, 316-ban a császár már szerzett tapasztalatokat az eretneknek nyilvánított donatista vonal kiközösítésében Afrikában. Másrészt valójában Konstantin nem tartotta magát a vallási türelem elvéhez (Milánói ediktum) sem a kereszténységen belüli hitvitákban, sem más vallások vonatkozásában: a császár parancsára szétzúzták a föníciai Aphakában az Aphrodité kultuszt (VC III. 55,3,4), a kilikiai Aigaiban (ma Törökország) az Aszklépiosz-szentélyt (VC, III. 56,1). (Lásd: Brandt H: Nagy Konstantin, az első keresztény uralkodó. Gabo Kiadó, 2007, Budapest, pp. 137-150, 159-160).

³ A császár az ariánusok ellen feltehetően 325-ben kiadott ediktumában még a pogányokkal szembeni fellépésénél is kíméletlenebb volt. A császár Ariusnak és követőinek írt levele valószínűleg szintén itt datálódik. Lásd (a dokumentumok jó része Athanasziosz¹⁸ műveiben maradt fenn): Dokumente Zur Geschichte Des Arianischen Streites. Athanasius Werke Band 3, Teil 1, Lieferung 3, Walter De Gruyter Inc., Berlin and New York, 2007 (Fourth Century Christianity, Wisconsin Lutheran College. <http://www.fourthcentury.com/index.php/urkunde-33>). Az 1935-ös első kiadáshoz képest bővített kiadás és módosított kronológia a művek időrendjéről. Az angol nyelvű oldal azonban az első kiadás német nyelvű számozását követi.

⁴ Az Újszövetség természetesen sehol sem használja a "katolikus" szót, amelynek jelentése: az egészre vonatkozó, egyetemes, általános (a görög katolikosz szóból). (The Concise Oxford Dictionary of World Religions, Oxford University Press, Oxford, 2000. Továbbiakban: CODWR.)

Constantinus a niceai zsinaton. Alább az ariánus könyvek megégetésének illusztrációja.

A felirat szövege:

"A niceai zsinat, ahol a szent atyák száma 318, és mindannyian aláírtak. Constantinus császár. A megalkotott ariánus eretnekek." (Törvénygyűjtemény egy lapja, 825 körül.)

⁵ Az apokrif szó a görög „apokruphoi”, elrejtett/titkos dolgok jelentéséből származik. Az újszövetségi apokrifek közé nem fajlag eltérő evangéliumok, levelek és apokalipszisek tartoznak. (CODWR)

⁶ A kánon szó szintén görög eredetű és „vessz t”, „vonalzót”, „botot”, „mér vessz t” jelent. Valószínűleg közös eredetű a héber *kaneh* szóval, amely „nád”, „sás”, „vessz”, „mér vessz” jelentésű (Ezékiel könyve 40,3 és 42,16). Már az ókori klasszikus irodalomban is használták „norma”, „szabály”, „példa”, „minta” értelemben, és az Újszövetségben is megtaláljuk. (2Kor 10:13; Gal 6:16; stb.) A kánon szó a bibliai iratokra alkalmazva a hit szabályát tartalmazó, az Istentől ihletett iratok együttesét, gyűjteményét jelenti. Már a 2. századtól fogva találkozunk a keresztény irodalomban olyan kifejezésekkel, mint az egyház kánona, az igazság kánona, a hit kánona. A kifejezést először és egyértelműen Nagy Szent Athanasziosz püspök alkalmazta a Bibliára Kr. u. 350 körül. A kanonikus irat a kánonhoz tartozó bibliai iratot jelenti. A kanonikus gyűjtemény kifejezés arra utal, hogy a Biblia az Istentől ihletett iratokat teljességükben tartalmazza. Maga a kanonizáció kifejezés azt jelenti, hogy az egyház elismerte az egyes iratok isteni ihletettségét és ezzel a kánonhoz való tartozását. Ha a kanonizáció folyamatáról beszélünk az ó- és újszövetségi egyházban, akkor arról van szó, hogy mikor, miként ismerték fel vagy ismerték el az egyes iratok kanonikus voltát és csatolták véglegesen a kánonhoz (Wikipedia). A Septuaginta (avagy hetvenes fordítás, LXX) az ószövetségi héber Szentírás első görög fordítása, amelyet a kereszténység is elfogadott. Nevét onnan kapta, hogy Alexandria melletti Pharos szigetén 70 – vagy az ún. Ariszteasz-levél tanúsága szerint 72 – tudós fordította le (ezért alexandriai kánon néven is ismert). Ariszteasz II. Ptolemaiosz Philadelphosz (Kr. e. 285-246) fáraó udvarában szolgáló zsidó szerző volt. (CODWR, Révai Nagylexikon, Budapest, 1911). A kánon azonban a zsinat által elfogadott hitelvi/hitvallási egységet is jelenti nemcsak a katolikus (Niceai hitvallás, Nicea-konstantinápolyi hitvallás, Apostoli hitvallás stb.), hanem a protestáns egyházakban is. A kanonizáció személyek szentté, ill. boldoggá avatásával kapcsolatban is ismert egyes keresztény egyházakban. A katolikus egyházban a 13. századtól a pápa kiváltsága. Az ortodox autokefál egyházak esetében a püspöki szinódus jogköre. (CODWR)

⁷ Ehrman B.D.: Tények és tévedések A Da Vinci-kódban. A történettudomány álláspontja Jézusról, Mária Magdalénáról és Constantinusról. (Gold Book Kft., Pécs, 2005. pp. 27-115.) Ehrman cáfol vagy megkérdőjelez A Da Vinci kódban (Brown D.: A Da Vinci kód, Gabo, Budapest, 2004) tett számos, Nagy Konstantinnal kapcsolatos állítást. A niceai zsinattal kapcsolatban Ehrman kifejti, hogy szerinte valójában a vita nem Jézus isteni mivoltáról folyt, mert azt a legtöbben elismerték, hanem arról, hogy hogyan értelmezhető ez kettős, emberi-isteni természetének fényében és ez hogy egyeztethető össze a monoteizmussal. Ezzel szemben több, magát a Da Vinci kódot magyarázó mű is kritikátlanul elfogadja az abban foglalt állításokat ill. történelmi tényként kezelt feltételezéseket (Cox S.: Cracking the Da Vinci code, Michael O'Mara Books Limited, 2004; Lunn M.: A Da Vinci kód megfejtése, Gold Book Kft., Pécs, 2005). Cox egyenesen kijelenti: „A ma Újtestamentumként ismert könyv nagy részét feltehetően a niceai zsinaton állították össze.” (i.m., p. 45). Ezt a véleményt sem a szerző nem bizonyítja, sem más adat nem támasztja alá. Ehrmannal szemben Lunn kijelenti: „Míndez azt jelenti, hogy a ma általunk ismert Újszövetség a IV. században keletkezett, kifejezetten Constantinus politikai

érdekeinek figyelembe vételével.” (i.m., p. 98). Ezt Lunn a Kr. u. 331-ben Konstantin által megrendelt 50 darab, „új” Bibliával támasztja alá (lásd keretes írásunkat). A bibliai idézeteket, ha nem jelöljük külön, Károli Gáspár fordításában adjuk. Ehrman „... akárcsak a többi írást is...” fordítást adja itt, amelyben kiemelt jelentőség az Írás szó írásmódja (2Pét 3:16). A Károli fordítás nem használ nagy kezdőbetűt, de a jelentése egyértelmű: „Az [Pál apostol] írásai között... vannak némely nehezen érthető részek,... amelyeket... elcsúsznak-csavarnak, mint egyéb írásokat is...” (2Pét 3:16) (kiemelés t. lemm).

⁸ Jedin, H.: A zsinatok története, Ecclesia, Bp, 2009, p. 19.

⁹ Maga Ehrman is cáfolja

(http://en.wikipedia.org/wiki/Fifty_Bibles_of_Constantine). Lásd még: Metzger, B.M., Ehrman, B.D.: The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration (4th ed.). Oxford University Press, New York-Oxford, 2005, pp. 15-16.

¹⁰ Szent Ireneusz (Kr. u. 140 körül – 200 körül), egyházatya, Lyon püspöke. Fő műve: „A hamis gnózis leleplezése és cáfolata” (CODWR).

¹¹ Woodrow, R. E.: Babylon Mystery Religion – Ancient and Modern. R. Woodrow Evangelistic Association Inc., New York, 1992, pp. 154-161. Jézus 3,5 éves működése alapján, amit feltehetően 30 éves korában kezdett, születésének ideje korábban tehető. Ezt a feltételezést támasztja alá a bethlehemi adóösszeírás dátuma is, aminek idejeként inkább valószínűsíthető a természetbetakarítása utáni időszak, vagyis ősz, mintsem a tél közepe (december vége).

¹² Arius (Kr. u. 250/256–336) alexandriai presbiter, az ariánus tanok hirdetője a niceai zsinaton. Konstantin császár a niceai zsinatot követően fokozatosan megengyhült az ariánusokkal szemben és Arius visszatérhetett Alexandriába (Kr. u. 336), tanainak újrafogalmazása után, még Nagy Konstantin életében (<http://en.wikipedia.org/wiki/Arius>).

¹³ „Donation of Constantine”, Catholic Encyclopedia, New York, Robert Appleton Company, 1913.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Donation_of_Constantin) Lásd még: Brandt, H.: Nagy Konstantin, az első keresztény uralkodó. Gabo Kiadó, 2007, Budapest, pp. 214-220).

¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Constantin_The_Great; http://en.wikipedia.org/wiki/Constantin_The_Great_and_Christianity; <http://en.wikipedia.org/wiki/Arianism>.

¹⁵ Chadwick, H.: A korai egyház, Osiris Kiadó, Budapest, 2003, pp. 115-116.

¹⁶ Brandt, H.: i.m., pp. 137-199.

¹⁷ Schaff, P.: History of the Christian Church, Vol. III, Nicene and Post-Nicene Christianity (a.d. 311-600). (<http://www.ccel.org/ccel/schaff>).

¹⁸ Szent Athanasziosz (Kr. u. 296 körül-373) Alexandria püspöke és egyházatya. Az arianizmus (Arius, alexandriai pap nevében) egyik fő ellenfele a niceai zsinaton és ezt követően. (A két egyházatya közötti krisztológiai ellentmondást ún. ariánus ellentmondásként is említik). Paradox módon azonban a helyi ariánus párt hatalma alatt többször elmozdították székéből és egyházmegyéjébe csak Kr. u. 366-ban helyezték vissza. Az ún. Athanasziosz-féle hitvallás halála után keletkezett, mintegy igazolva nézeteit, a 4.-5. században: „Aki üdvözülni akar, annak mindenképpen a katolikus hitet kell megtartania.” (CODWR).

¹⁹ „Canon”, CODWR.

²⁰ Verhoeven, P.: Názáreti Jézus. Az ember fia. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, p. 382.

Pszichofilozófiai vigasztalások

*"Mintsem százezer bánatot, inkább válassz egy boldogságot
– ott bent a szívedben." (Álombeli alak)*

Fenti címmel jelzett sorozatot a 2010-ben indított „Teológiai M hely” folytatásának szánom. Az ott kifejtett gondolatok szándékaim szerint már jelezték és el készítették azt a faj-váltást, amelyet most a cím is tükröz.

Mit jelent ez a változás?

Egyrészt korszakváltást, amely a környezetünkben és gondolkodásunkban végbemen a világnézeti paradigma váltást is jelent.

A tekintélyelv társadalmi kultúrából az úgynevezett demokratikus kultúrába való átmenet jelent s változást hoz a szellemi tudományokban is. Ha szétnézünk a világban, számtalan jelét láthatjuk annak, hogy a szellemi fejlődésben egy újabb szakaszba lépett a nyugati világ. Ezt az ugrásszerű változást igyekszem a következőkben áthidalni egy olyan tudomány bevezetésével, amelyet pszichofilozófiának nevezek.

A pszichofilozófia nem egy új tudomány, bizonyos formában jelen van minden mitológiai gondolkodásban. Így a teológiai tudományokban is. Ez utóbbinak esetünkben kiemelt jelentése van, hiszen a szellemi tudomány számunkra a hagyomány útján megörökölt teológia jelenti.

A pszichofilozófiai vonás ott jelentkezik határozottabban, ahol egy bizonyos kultúra fokozott változáson megy keresztül. Ilyenkor felerősödik a misztikus és a humanisztikus jelleg. Ez a kettő pedig szorosan összefügg.

Minden teisztikus kultúrának megvoltak és megvannak a maga misztikusai. Így a három ábrahám vallásban is: Isten titkon van – mondta Jézus, aki a haszidizmus

egyik képviselőjének is tekinthet: „Boldogok, akiknek szívük tiszta, mert ők az Istent meglátják.” „Megláttam az Urat a Szív szemével. Kérdeztem: Ki vagy? Így válaszolt: Te.” (Al Halladzs)

A misztikus idézeteknek két vonása van: a jellegzetes teológiai kultúra, amelynek a nyelvezetét és gondolatvilágát tükrözi, és amely sokszínű hordozója annak a tartalomnak, amely azonos, egy és ugyanaz. Unitárius teológiai kontextusban ezt a gondolatot így lehet megfogalmazni: „Az Isten önmagam vagyok.”

Ez az a pont, amelyen az egyéniség gyökeres változáson, mintegy metamorfózison esik át, ahol a teológia megszűnik tudománynak lenni és átadja helyét a pszichofilozófiának. Ez a „reveláció”, amelyen a vallásos humanizmus kezdődik, és amelyhez újra és újra visszatér, hogy emberi képességei kibontakozásának útját követhesse.

Ezen a gondolati vonalon továbbhaladva kell megemlítenünk a negyedik világvallást, a buddhizmust, amely már eleve a misztikus revelációra épült, és annak kifejtésére: a jóga filozófiára.

A jóganak alfája és omegája a felismerés: „Aham Brahmamszi”. A Világlélek én magam vagyok. Ezért van az, hogy – habár a jóga még beszél Istenről – a jóga esetében mi már nem teológiáról beszélünk, hanem filozófiáról.

A jóga filozófiát értelmezte Buddha, akinek felismerése és az abból következő elmélete épp ezen a központi gondolaton mutat változást, mégpedig az isten-fogalom hiányával.

Buddha ugyanis továbblép: nála ennek a fogalomnak helyét elfoglalja az elte és mögötte lévő tudati jelenségek leírása: a világ illuzórikus vonása, és a hozzá kapcsolódó lélektani probléma, amit így nevez: „dukkha”. A szanszkrit szó jelentése: valami, ami kimozdult a középpontjából, sántít, és minduntalan leragad,

A logót egy sokrétű szimbólumnak szántam, amely többek között jelképezi a pszichoanalitikus elméletek és az egyetemes vallásfilozófia kapcsolatát is: az „imago” egy Freud által használt fogalom, amely a felettes én és az ösztönén jelképeire vonatkozik: én-ideák, álombeli alakok, apa-szimbólumok, isten. (Az Imago, ill. American Imago címen megjelent folyóirat a pszichoanalízis és a társadalomtudományok kapcsolatát járja körül.)

A latin „imago” képet jelent.

A biológiában a bából a kifejlett rovar stádiumába való átmenetet, vagyis az utolsó vedlés utáni metamorfózist jelöli, amikor már körvonalazódik a végső állapot. Mivel a rovar ebben a szakaszban lesz ivarérett, ezt tartják felnőtt élet kezdetének is.

Az uroborosz kígyó ennek a folyamatnak a pszichikumra alkalmazott jelképe. Az „Ouroboros” (gör. = ami a saját farkát eszi – Platón szerint az univerzum első élőlény) ősi jelkép. A saját farkát harapó kígyó a természet ciklusát jeleníti meg, ugyanakkor lélektanilag azt a folyamatot, amely az önmagamhoz való fordulásban (ld. önvizsgálat, ön-emésztés) lezajló újjászületéshez és önmegvalósuláshoz vezet.

Ez a folyamat az imago-val, az ideával való azonosulásra mutat, melyre a pszichikum, mint fejlődő egység törekszik. A kígyó erotikus szimbólum: a teremtő és hajtó erőt, míg a kör a teljességet és tökéletességet jelképezi. A kör a báb-állapotot, a biztonságot jelenti, de ugyanakkor azt is, ami az ösztön-erő követelésére megtörik és feláldozódik ahhoz, hogy az én megvalósulhasson.

mint a szekér, melynek kereke kibillent a tengelyéből, elveszítette saját középpontját.

Ha a misztikus hagyományt és a népi bölcséletet összevetjük, egyértelműen gondolhatunk arra a kapcsolatra, amely a szív és értelem között van: aki birtokában van a kapcsolatnak, látja és érti a valóságot, amely az „illúzió” mögött van, amelyet „a titkon érz lelke óhajtván sejt”.

Lapunk 51. oldalán egy érdekes Ady-verset olvashatunk. Ez a költemény a kereszténységet úgy említi, mint a középpontját veszített vallást, és kifejezi a visszatérés vágyát a „szív vallásához”. Mondhatnánk: ha nem is volt tudatában, a költő is egy misztikus gondolatot fejezett ki, és mint ilyen, törvényszerűen hozzákapcsolódott a reformáció igényéhez.

Nem véletlenül. Ugyanis minden vallás szimbólumokat használ, és intézményekben működik, amelyeknek megvan a maguk tehetetlenségi nyomatéka. Ez azt jelenti, hogy a szellemi fejlődés folyamán elveszítik a kapcsolatát saját szimbolikájukkal. Kiüresednek a szavak, és így elvesz az eredeti cél: a gyógyítás és fejlődés.

Hogy ez utóbbi gondolat érthetőbbé váljon, menjünk vissza az eredetig. Lucien Lévy-Bruhl szociológus és etnológus vezette be a „participation mystique” fogalmát, egy olyan jelenség elemzése folyamán, amit a primitív embernél tapasztalt. 1912-ben megjelent művében Lévy-Bruhl megállapítja, hogy „a primitív” nem különbözteti meg a természetfölöttit a valóságtól. Azaz, számára „tény”, hogy lelke egy bokorban, egy állatban vagy egy tárgyban létezik. Ezt nevezte Lévy-Bruhl „participation mystique”-nek, amit misztikus azonosságnak fordíthatnánk.

Minél visszább megyünk a történelemben, írja C. G. Jung, annál inkább eltávolodik az individuum a közösségi szellem burka alatt. A pri-

mitív lélektanban az egyén, vagy egyéniség helyett misztikus azonosságot találunk.

Könnyen belátható, hogy ez az azonosság kettős jellegű: amennyire fontos ez a kapcsolat, épp annyira van kitéve a veszélynek, hogy megszakad. Ilyenkor történik meg az, amit a primitív ember így ír le: elveszítette a lelkét.

A görög misztikus szó beavatottat jelent. Továbbá, utal arra, aminek jelképes, allegorikus jelentése van. Vonatkozik tehát bizonyos tudatállapottal kapcsolatos tapasztalatra, a valóság bizonyos rejtett aspektusának ismeretére, valamint az istenséggel való belső kapcsolatra egyaránt.

A szellemi forradalmak a lélekkeresés forradalmi, amelyek mindig a misztikus azonosság felismeréséről, és megvalósulásáról szólnak. Az ókor alkonyán a kereszténység is a szív vallása volt. Erről szól a szentháromság dogmája, amely az ókori világ vallásos forradalmában született.

Ádám L. Attila előző oldalakon olvasható, tudományos igényű tanulmánya szép ízelít ad erről a korszakról. Ha alaposan belemélyed az ember Nagy Konstantin császár korába, fel lehet ismerni, hogy ez a változás az elveszett lélekkereséséről szól.

Nem értem miről szól az a sok hitvita, miért volt jelentősége annak, hogy valami „azonos lényeg” valamivel, vagy csak „hasonló”, mindaddig, amíg fel nem figyelek egy ilyen mondatra: „... a többiek, akik a mi ítéletünk szerint rüttl emberek...”

Bizony, ez az elvontnak tűnő vita a korabeli ember rüttl való félelméről szól, ami bizony, élet és halál kérdése. A görög szó az rüttlre: „paranoia”, elmén kívülséget jelent.

Ezek után már érthető, miért volt fontos az a bizonyos misztikus azonosság, amely a szentháromság dogmájában kulcsfontos-

sággal bír: a lélekrészek szimbólumairól beszélünk, amely az azonosságban lesz egy.

Az előző oldalakon bemutatott korban az is kiderül, hogyan történik el az istenek a kiábrázolásokon, maradt csak a nap és a keresztény szimbólum. Ez a szelektálódási folyamat is akkor érthető, ha tudatában vagyunk annak, hogy „a mitológiai világkép az ember belső világának kivetítése az ismeretlenre” (Jung), amely nem egyéb ugyanakkor, mint egy lélektani elmélet szimbólumokban való kifejezése. Ahogyan változik a külső és belső világ, úgy változik az elmélet is. Az ókori római birodalom hódításai nyomán lezajlott törzsi kultúrák integrációs folyamata megváltoztatta a társadalmi tudatosságot. A császár-kultusz a középkori oligarchikus világrendet készítette elő. A szentháromság dogmája pedig ez a kultúra lélektani elmélete, amely egyrészt ez a valósággal, azaz a hatalommal való kiengesztelődést, másrészt ennek keretében a lelki fejlődést biztosította. Az „Atya” a hatalomra épülő társadalmi törvényeknek a szimbolikus foglalata, a „Lélek” az ösztönös rész, a „Fiú” pedig a megtestesült idea, maga az ember. E három pedig egy és azonos.

Ádám Attila tudományos elemzése nem véletlenül fordul Nagy Konstantin korához. Kifejez egy olyan vágyat, amely manapság mindenki teljesebben megnyilvánul a gondolkodó értelmiség körében, hogy megértsük a változó kultúrát, benne a közösségi szellemet.

Az ókorban lezajlott változás az ember önkereséséről szól. Ezt fejezi ki a szentháromság, és a „homoousia”.

Ez az azonosság tehát érthető, ha térben és időben a lélekre figyelve, a fejlődés vonalán látjuk a lezajló metamorfózist: a vallástörténet az ember önmagával való azonosulásának a története.

Beszélgetés a Partiumról

A költészet napja alkalmából Bakos Kiss Károly beregszászi költő atyánkfíát kérdezem, aki verseivel megörvendeztette az unitárius közösséget is. Versei megjelentek az egyházi lapban, elhangzottak összejöveteleken, valamint az „Unitárius örömhír” című tv műsorban. A beregi unitárius szórványból kinövő UART-nak (Unitárius Alkotók Társasága) szócsöve a Partium nevű negyedévi folyóirat. Ebben szólnak meg az unitárius szellemiségű vagy velünk szimpatizáló írók és költők.

Hogyan kerültél kapcsolatba a Partium lappal?

A Magyar Kultúra Alapítvány székházában a Kárpát-medencei magyar folyóiratok seregszemlájén ismerkedtem meg személyedben a Partium folyóirattal szerkesztőjével. Természetesen már korábban is ismertem a folyóiratot, voltak fogalmaim a lap szellemiségéről is az általa képviselt esztétikai értékekről. Örömmel fogadtam a felajánlást, hisz kárpátaljai szerkesztőként publikációs lehetőséget nyújt mindannyiunk számára.

Miként tudnád meghatározni a Partium szellemiségét?

Amint a Partium folyóiratról már korábban is tudtam, úgy képvisel egyfajta etoszt, hogy közben széptani értelemben is igyekszik a legmagasabb rend formában kifejezni azt. Azaz a lapban közölt művek megformáltságukkal, esztétikai igényességükkel is az elérhető maximumra törekszenek. Közismert, hogy a Partium megalapításának ötlete a már irodalmi klasszikusként számontartott Rátkó József nevéhez köthető. E tény szinte garantálja a „szakmai” minőség hagyományválasztását, tartalom és forma, esztétikai és erkölcsi minőség alapvető egységét, egy lényegességét. Az erre való törekvés azóta is jellemzi a folyóiratot. A Kelet-Magyarországi Szabadelv Protestáns Kör, a lap jelenlegi szellemi bázisául szolgáló Unitárius Alkotók Társasága ele-

ve az unitárius szellemiség befogadó, az érték-megnyilvánulások sokfélesége iránt nyitott attitűdjével teszi vonzóvá számomra a fórumot. A beregi unitárius szórvány tagjaként magam is értékfel fogást vallok. Azt értem ezalatt, hogy a hasonló világnézetet valló szerkesztői tollát nem köti gúzsba, nem korlátozza milyen módon öntik formába műveiket. Csupán egyetlen formai és tartalmi kritérium létezik: a minőség.

Milyen kapcsolatot látsz a Partium és az általad szerkesztett Együtt című folyóirat között?

A Partium folyóirat szerkesztőjének tekintve is kirajzolódik a szerkesztőség által vállalt Ungvár-Temesvár tengely. E lokális lefedettség célja a történelmi Magyarország ezen keleti, Erdély és az Alföld, és a tulajdonképpen felvidék közé eső tájegységeinek az irodalom nyelvén való megszólaltatása. Tehát a lap „hatóköre” tágabb a történettudományi értelemben vett Partiumnál. Az Együtt elsősorban a Kárpátalján élő magyarság irodalmi és kulturális folyóirata. Létrejöttét a viszonylagos elszigeteltségben való nemzeti megmaradás kényszere indukálta. Ennek hagyományából táplálkozik, és ennek bázisáról nyit a környező tájegységek felé. A Partium pedig eleve integratív és nyitott Kárpátalja irányában. Így szinte magától értetődően, hogy szívesen publikálja kárpátaljai

szerkesztő írásait is, miként az Együtt is befogadó. A Partium szempontjából az átfedés eleve deklarált és természetes, a két folyóirat szerkesztői kölcsönösen publikálnak egymás lapjában.

Eddig egy versesköteted jelent meg. Várható-e, hogy a közeljövőben újjal jelentkezel?

Valóban csak egy kötetet jegyeztek ezidáig Legyen vers címmel, mely az Intermix kiadó gondozásában jelent meg 2007-ben. Jelenleg elkészületben van a következő, melynek a Részem még munkacímét adtam. A fentiekben látható, hogy ritkán és igen keveset írok. Különösen az utóbbi időben esett nehezemre az írás. Valahogy nem akarnak kész versek alakulni a dolgok, így megmaradtak nyers szövegnek, torzóknak, kialakulatlan kezdeményeknek. Mindenesetre összegyűjtöm őket, hátha egy szerencsésebb, hogy úgy mondjam ihletettebb pillanatban készre kovácsolom őket, vagy hasznosítható részeit beépíthetem egy másik vers testébe. Meg aztán meg kell említeni, hogy igen szigorú tudok lenni magamhoz. Különösen annak fényében, hogy kortárs költők tollából is mennyi jó verset olvashat az ember, hogy az egyetemes magyar irodalom klasszikus remekműveit ne is említsem. Önmagammal szemben, hogy Kosztolányival szóljak, túl intenzíven égek „az elégedetlenség szent olaján”.

Te vagy a Partium versrovatának szerkesztője. Beszéljél erről a munkádról?

A lap versrovatának szerkesztését Kürti László kollégámtól vettem át, akit szerkesztőként és lírikusként is nagyra becsülök. Nevéhez köthet a folyóirat arculatának megújítása, hogy küllemében is modern, igényes produktumot vehet kézbe az olvasó. Ezért az újításáért Balázs Ferenc díjat kapott közösségünk I. Más dolgom nincs, mint folytatni a megkezdett munkát, csak egy kicsit másként, csak egy kicsit a magam módján. Varga János, a szépróza folyóiratbeli felelőse tett nemrég egy olyan megjegyzést, hogy milyen könnyedolga is van a Partium versrovatát

koordinálnak, mert átlagosan erősebb anyagból válogathat. E téren azt hiszem nincs okom panaszra, bár természetesen érkeznek gyengébb, azaz hogy pontosabblenyek, általam gyengébbnek tartottmvek is. A folyóirat- és rovat szerkesztés, miként egyfajta passzív irodalomkritika, alapvetően szubjektív műfaj. Mindenfajta értékítéletben természetesen benne rejlik a tévedés valószínűsége. De a döntést és annak felelősségét vállalni kell. Összességében hálás feladatnak tartom a Partium versrovatának irányítását, mivel a Lackfi János, Oláh András, Orbán János Dénes, Kürti László, Dusa Lajos, stb. név nem rossz ajánlólevél. Emellett természetesen nyitott

a lap újonnan jelentkező, fiatal szerzők számára is. Egyetlen feltétel a tehetség. Azonban mivel az sem terem minden bokorban, türelmesnek kell hát lenni és figyelni. Épp a tehetségkutató jegyében indítottunk nemrég egy új rovatot, amely kimondottan a még kiforratlan, de ígéretes fiatalok irodalmába való integrálását célozza meg. A lehetőség tehát adott, idővel úgyis kiderül, ki elég rátermett és tehetséges a költői hivatáshoz. A Partium versrovatának pedig egyetlen feladata van: minden arra érdemes költeményt közzétenni.

Köszönöm a beszélgetést és további sikeres munkálkodást kívánok közösségünk és a magyarság örömére!

Szolgálati úton jártam Budapesten

Szolgálati úton jártam Budapesten. Bámészkodhattam kedvemre. Próbáltam kiismerni magam a fővárosi káoszban. Igaz három évig éltem ott, de ez nem sikerült, mivel zömében tömegközlekedési eszközökkel, azon belül is leginkább metróval utaztam.

Az Alkotmány utcán a Parlament irányába haladva megpillantottam a cégért: Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt. Ez mi a fené lehet? Heltai neve a Fabulákból ismeretlen csengett, de az „unitáriussal” nem tudtam hirtelen mit kezdeni. Megkértem a sofőrt, hogy álljon meg, mert vissza kell mennem egy sarki boltba ásványvízért, hiszen tikkasztó nyár volt. Nem vallottam be neki az igazat, hogy a könyvesbolt fúrja az oldalam.

Persze, hogy az első utam a könyvesboltba vezetett, ahol az üdítőhöz kívül egy nagyon széles, kedves mosoly fogadott. Most már tudom, hogy a mosoly Gergely Feliciánéhoz tartozott, de abban a pillanatban volt az az idegenvezető, aki annak a kétség-

nek a magvait elvetette bennem, melynek eredményeképpen ezeket a sorokat írhatom.

Világéletemben nyitott ember voltam. Először 2008-ban iratkoztam be a Szegedi Hittudományi Főiskolára, teológus szakra. Úgy éreztem életem abba a periódusába jutott, ahol a hitéleti kérdések tisztázása tovább nem volt halogatható.

Én teológusnak jelentkeztem, de mint később kiderült katolikus teológust akartak nevelni belőlem. Egészen pontosan egyházzolgálat. A legboldogabbak akkor lettek volna, ha a hitoktatói, vagy a katekétalelképítő segítő szakirányt választom. Eleve nem értették, hogy miért ezt a szakot és nem egy praktikusabb ágat választottam a hittudományoknak. Nem voltak képesek megérteni és elfogadni, hogy én a hitet kívánom megismerni, esetleg a vallás(okat), de semmiképpen nem egy egyházat. Ez később odáig vezetett, hogy ez irányú tanulmányaimat ott befejeztem.

Racionálisan gondolkodó ember vagyok, akit gyakorlatilag csak észérvekkel lehet meggyőzni. Ez történt velem a Heltaiban. Mikor udvariasan megkérdeztem, hogy az unitáriusokat hol tudnám elhelyezni a kereszténység palettáján, akkor először a történelmi ismeretemet is fel kellett elevenítenem. Antitrinitáriusok.

Aha! Így már rémlik valami. Akik tagadják a szentháromságot – amit valljuk be az sem ért, aki tanítja – egészen pontosan, akik abban hisznek, hogy egy az Isten. Egy Isten van. Hát persze, hogy egy Isten van! De én miért nem hallottam még senkit? A kérdésre azóta már tudom a választ, úgy ahogy azt is tudom, hogy az unitarizmus sem egyszer antitrinitarizmus, hiszen nem a tagadáson van a lényeg. A negatív beállítottság eleve nem jellemző az unitáriusokra. De ehhez még jócskán kellett fejlődnöm.

És persze megkaptam a kötelező kérdést is, hogy ha ennyire rokonszenves ez a vallás, vagy

felfogás, akkor miért is ne?

– Ugyan kérem engem katolikusnak kereszteltek meg... – és ezzel ki is fogytam az érvekből.

– És gyakorolja a vallását?

– Ööö! Tulajdonképpen nem!

– Akkor vigyen el magával eből az ismertetből! – és kezembe adott a kis fehér leporellóból néhány darabot. Én éhes farkasként kértem még és kaptam is, igaz, már akkor is fogytán volt. Csak néztem, néztem a hosszú hajtatlan fehér csíkot. Még összehajtani sem tudtam rendesen.

Este már ott tartottam, hogy sikerült hibátlanra kitöltenem az unitárius tesztet (az egyház neves személyeire adott válaszaimat nem számolom ide értelemserken, mert ket bizony nem ismertem és találgatni nem volt értelme).

Feleségemnek nagy örömmel újságoltam jó pár órányi böngészés után, hogy valószínűleg megtaláltam azt a vallást, amit kerestem. A személyre szabott vallást, ahol szabad és kell is gondolkodni, ahol az a dogma, hogy nincs dogma, ahol... Sorolhatnám, de könyvet lehetne írni a kérdéseimből. Olvastam, olvastam, csodálkoztam, gondolkodtam és olvastam.

Azon a héten már kikölcsonöztem Jókai regényét a könyvtárból, és bátorzkodtam, ha jól emlékszem e-mailben felvenni a kapcsolatot a miskolci gyülekezet vezetőjével, Lakatos Csillával. Visszagondolva nem lehetett könnyű helyzetben egy ilyen „megkegyült” érdeklődővel, akinek annyi, de annyi kérdé-

se van, hogy csak na! De találkoztunk, és elmondhattam ki vagyok, mi vagyok. , hogy keresésemet segítse meghívott a gyülekezetbe és felajánlotta, menjek el egy istentiszteletre. Elmentem.

A következő nagy lépés – közte volt számtalan pici – a 2009. október 30-án a Reformáció napja tiszteletére Debrecenben megrendezésre kerülő konferenciára volt oly kedves a lelkész és magával vitt oda. Vesztetre, mert ott teljesen „megpecsétel dött” a sorsom.

Nem elég, hogy vendégként szót kértem, véleményemnek és aggályaimnak adtam hangot – ezzel egy kisebb viharoskát is kavartam – de ismeretlen emberek is kedves ismerősként az asztalukhoz ültettek. Együtt lehettem a magyar unitárius egyház prominens képviselőivel, azokkal, akiknek írásait olvastam, véleményüket többnyire ismertem. Tessék nekem hasonló példát mondani az élet más területéről is hasonlóra! Ugye, hogy nem is olyan könnyű?! Befogadtak egy gondolkodó, véleményt alkotó és ezzel véleményt is formáló ismeretlent, aki még csak nem is volt unitárius. A hegy ment Mohamedhez.

Ugyanazért ami vagyok, Szegeden „megköveztek”, itt pedig befogadtak. Ez a különbség. (Azt valóban csak zárójelben jegyzem meg, hogy a Római Katolikus Anyaszentegyház nem tudott számomra lelki vezetőt kijelölni, aki láthatatlanban merete volna vállalni, hogy a lelkészhez hasonlóan ismeretlenül leül megválaszolni a

kérdéseimet. Egy ismerős pap „passzolt” le a káplánjához, aki segített felkészülnöm a főiskolára. Vele szerencsém volt, hiszen neki pedig küldetésstudata volt, de ez egy másik történet.)

A történetemnek most következik a legizgalmasabb fordulata. Debrecenben megismerkedtem Felhő Szabolccsal, aki az unitárius alkotók táborába kívánt bevonni. (Ez sikerült is, olyannyira, hogy 2011-ben a tisztújító közgyűlésen elnöknek választottak és most is épp azon töröm a fejem, hogy mit és miből.)

Nem volt menekvés. Ha akartam volna sem térhettem volna le az unitárius ösvényről. Így van ez. Mindenütt jó, de legjobb otthon. Ott az ember kiteljesedhet. Majdnem azt mondtam, hogy azt tesz, amit akar, de az csak parttalan szabadossághoz és nem szabadsághoz vezet. A szabadság, a szabad gondolkodás úgy szép, ha másoknak is biztosítjuk ezt. Én erre reális esélyt más keresztény egyház berkein belül nem látok. Így ha nem vagyok útban, maradnék még egy jó darabig.

Amit majdnem elfelejtettem, de a történet megértéséhez elengedhetetlen momentum: vettem ásványvizet. A sofőrnek is.

Nagy Ákos

KIADÓ az Unitárius Egyház tulajdonában lévő 114 nm-es pincehelyiség a IX. ker. Lónyai utca 20. szám alatt.

KIADÓ továbbá egy 37 nm-es, modern stílusban felújított, földszinti, részben berendezett, galériás lakás az V. ker. Nagy Ignác u. 2-4 sz. alatt.

KIADÓK a fenti címen további lakások 70-100 nm között!

Érdeklődni lehet a szerkesztőségben!

Boros Károly

Farkas Dénes

nyugalmozott unitárius lelkész

1942-ben született Székelyföldön, egy kicsike faluban, ami Kányádi Sándor szavaival tenyérnyi, tallérnyi, zsebkendőnyi kis hely, a neve Székelyszentmiklós.

– Hogyan emlékszik a gyerekkorára?

– Magyar világ volt, az az idő, amikor Észak-Erdélyt – mondom érzelmem és lelkületem szerint – visszakaptuk. K elvesztették, mi visszakaptuk. Én ebből nem sokat láttam, viszont utána jött a háború, más világ lett, abban töltöttem igen nehéz és cudar körülmények között a gyermekkoromat. Úgyannyira, hogy nagyon szegények voltunk, nemcsak mi, hanem mindenki. Édesanyám varrt inget, egyetlen bakancsban jártunk, azt szeptember tavaszig hordtuk, egy szál kötött zoknik volt, esetleg kettő, amit gyakran stoppoltak, meg a jellegzetes, szárközépig érő lódenkabát. Ilyen gyenge öltözköb-ben, viszont kell szigorral neveltek a szüleink, akik egyszer falusi emberek voltak, tőlük kaptunk megfelelő erkölcsi tudást, kik formálták a jellemünket. Iskoláimból az első évet otthon jártam a szülőfalumban, de oly kevés volt a gyermek, hogy az eklézsia létjogosultsága megszűnt, attól kezdve a szomszéd faluba jártam. A szüleim szemléletvilága, de az egész faluközösségé is teljesen romlatlan világ volt. Ott nem ismerték, mi az a lopás, nem volt lakat, sem kulcs, nem is hallottam olyat, hogy valakinek valamijét elvették volna. Ebből a közegeből kerültem bele a gimnáziumba, amelyik ügyel-bajjal ment a maga útján, nem voltam valami lenyűgöző jó tanuló. Nem is akartam tovább tanulni, mert nagyapám azt mondta, csak egy cseppet növök, mert még alkalmatlan vagyok szénafü-

vet kaszálni, meg állatokat tartani, majd ha két év múlva hazakerülök, elindítunk egy mintagazdaságot gyümölcsös-sel, jószággal, mindennel.

– Lehetett ebből valami az ötvenes évek elején?

– Nem lehetett, nem is lett, mert közben a vidékemet megcsapta az úgynevezett kollektivizálás szele, mindenkit elvették a földjét, és a népet betömörítették a közösbébe az. Édesapám rögtön ráérezett, hogy nincs mit keresni a mez gazdaságban, hanem azt mondta, tessék szépen visszamenni az iskolába. De nem ment jól a tanulás, nem akartam tovább Székelykeresztúron tanulni, ezért édesapámnak levelet küldtem, hogy ha nem vesznek ki onnan, akkor beléshököm a Küküllőbe. Ez amolyan durva székely ijesztés, hogy belefúllasztom magam, de abba nem lehetett belefúlladni, mert legfeljebb ágyékiig ért. Édesapám bejött Keresztúrra, levezetett a Küküllő partjára, lehasított egy fűzfát, s úgy megvert, mint a lovat, s visszanyomott az iskolába. De nem sikeredett jól az elképzelése, mert csak megbuktam.

– Mi lett belőle?

– Az lett belőle, hogy volt egy gyermektelen nagybátyám Szatmárnémetiben, a felesége tanítóni, s azoknak nem volt gyermekük, s magukhoz vettek. Ott jártam tovább iskolába a híres egykori református főgimnáziumba, és bizony a két iskola között óriási szellemi különbség volt. Óriási akarással és sok küszködéssel értem utol tizedik osztályos koromban a szatmári gyerekeket, és igen jó eredménnyel érettségiztem.

– Hogyan jutott eszébe a papi pálya?

– Hazakerültem a szülőfalumba, és gondolkodtam, hogyan to-

vább. A szomszéd faluban élt egy igen híres nagy tudós pap, akinek a példaadása, a tanítása, a fegyelme és az értelme úgy hatott az ifjakra, hogy hat-nyolc fiatal diák készült papi pályára. Nekem nagyon tetszett, hogy ezek a fiúk nyáron felöltöznek fekete ruhába, nyakkendibe, és a nép odafigyel rájuk, hallgatja az prédikációikat, amit bizonyára még teológiai professzoraiktól vettek, azzal álltak el, és oly szép beszédek voltak, értelmesek és elre mutatók, hogy igen tetszetek. Nagyapám eresen rajta volt, hogy ha már így áll a helyzet, akkor menjek teológiára. Így is tettem, 1959-ben beiratkoztam az egyetemi fokú egységes protestáns teológia unitárius karára. Mikor végeztem, kihelyeztek Székelyföldre papnak, nem is tudom, hogy az Istennek hol van szebb helye a világon, mint a két Homoród mente. Dombos, kies táj, csodálatos. Öt évig szolgáltam ott, amikor az iparosítás úgy elszívta az embereket, hogy egy év alatt ötven család elköltözött. Egy pillanatban észrevettem, hogy ott maradtam néhány öreggel a faluban, és már a megélhetésem sem biztos, nincs mindennapi kenyér, a nehézség és az éhség hamarosan rátelepszik a családomra.

– Mit tehetett?

– Dobbantottam, ahogy ma mondanák, és eljöttem vissza Kolozsvárra, hogy az egyháztól független, világi munkát vállaljak. Beálltam munkásnak, később rakárnok lettem, közben elvégeztem egy kereskedelmi főiskolát román nyelven. Odáig jutottam, hogy bár a teológiai végzettségem miatt borzasztó nyomás volt rajtam, hiszen akkor istentagadó világot élünk, mégis ötször elléptettek, de azért ötször, mert mindig vissza is

tettek ugyanoda. Ha jött a pártakti-
vista, akkor letettek. Mégis eljutot-
tam az osztályvezetői beosztásig,
a beszerzési és jogügyi osztálynak
voltam vezetője egy ezerkétszáz
főt foglalkoztató textilipari vállalatnál.

– Hogyan került vissza eredeti
hivatásához?

– Mikor világi pályára léptem,
azt kértem a püspök helyettesét, hogy
ha a történelem kereke úgy fordul,
vegyenek vissza az egyházhoz.
Papi jellegem fenntartásának jogával
léptem ki, és tizenöt év múlva az illető
emlékezett erre a kérésemre, és
azonnal visszavett 1983-ban. Gazdasági
ismereteim miatt az egyházunk központjában
helyeztek el felülvizsgálói munkakörbe,
közben visszakaptam papi jogomat is,
vezethettem istentiszteleti szertartást.
Az egyház kötelékében éltem tavaly május
elsejéig, az utolsó négy évben már az
egyházmegyémen éltem, esperesként, de
előző voltam levéltárnoka, fő számvevője,
központi pénzügyi ellenőre is az unitárius
egyháznak.

– Huszonhat évesen lépett világi
pályára, és tizenöt évvel később,
éppen a Ceausescu-rendszer legnehezebb
éveire tért vissza. Miért?

– Mert nem volt miért elmenjek
annak idején.

– Akkor miért ment el mégis?

– Elmondom. Apósom igen jól képzett
teológiai professzor volt, aki éles ellentétbe
került az egyház vezetésével, pontosabban
a püspökkel, annyira, hogy teljesen megnehezült
a helyzete. Volt neki olyan szellemi tárháza,
amivel megengedhette magának, hogy a
püspököt is villahegyre vegye. Tudtam,
hogy amíg ez a magas feszültség tart,
az én jövőm reménytelen. Benne áll a
bibliában, hogy „Az apák megeszik az
egrest, és a fiak fogják is vásik.” Az én
helyzetem pontosan ilyen volt akkor,
azért pattintott ki a püspök oda a Székelyföld
gyönyörű világába, de olyan körülmények
közé, hogy megélhetésem alig volt, és apósom
miatt nem is lehetett kilátásom jobbra.

– Van, aki csak hirdeti a szeretetét,
de nem éli?

– Ady egyik versében egy n,

akinek a szeretet je Jézus tanítását megismerve
vele maradt, ezért a hiába várta, megátkozta
Jézust, amiért elvette tőle a szerelmét.
Egyik mondatában azt kívánja, hogy az „a
nemzedék, amelyet a te vallásod fölnevelt,
hirdesse büszkén a szeretet szavát, de szeretni
ne tudjon soha”. Azzal fejez be a vers, hogy
ma sem tudjuk, foggott-e az átok. Na, itt a
nagy kérdés. Az egyház hirdeti a szeretet
szavát, a hívek rá vannak bízva a méltóságokra,
de a szeretet érzete, a szeretet himnusza
hozzánk van kötve, az egyénhez, mindannyiunkhoz.
Az életnek nagy hányada sajnos csak szomorú
toroköblögetés.

– Szeretetet csak úgy lehet hirdetni,
ha arról beszélünk, ami bennünk van,
amit megélünk.

– Egyetértünk.

– A versbéli ifjú akkor döntött volna helyesen,
ha Jézus meghallgatása után visszamegy a
szeretethez, és attól fogva teljesebben,
magasabban emelkedve szereti.

– Egyetérték.

– Az, hogy tizenöt évig világi életet élt,
nyilván erősen hatott önre papként is.

– Inkább a talpraesett, élni akaró,
a lüktető mindennapi élettel együtt él,
hatásait megértve, felvevő papi életrajz-
leírást, és életvitelt szerettem. Együtt élni
a körülöttem élőkkel, a kis közösségekkel,
nem pedig elmélyedni a tudományban,
hogy elvonó tanterggel töltsem el az
életemet. Alaposan megcsapott a világ szele,
ezért más arculata volt az én papságomnak,
mint aki elindul tizenkilenc évesen szinte
szerzetesi komolysággal, és tudja, hogy pap
lesz, és abban éli le az életét. Nem voltam
igazán papi beállítottságú ember, és a mai
napig is az élet gyönyörűségéből, humorából,
a jó kedélyből a természetesen

kiveszem, s t be is segíték, ha kell, ezt világi pályán is gyakoroltam,
de komolytalan, léha dolgokban soha el
nem merültem. Mikor visszakerültem az
egyházhoz, kicsit más voltam, mint az
addig egyházi körökben leledzett társaim.
Megszoktam a társadalom minden
gyarlóságát, mindazt, ami az életet
romlottá tette, mégis pontosan ott
tudtam folytatni az életemet, ahol
kilépésemkor voltam. Papi körökben
tényleg eléggé rendhagyó esetnek
számítottam, mert szabad szájú voltam,
megmondó ember voltam, kellő szakos-
sággal, ha az kellett, de végtelen sok
alázattal és tisztelettel minden iránt,
ami szent, ami igaz, ami nagy, ami jó
és ami szép.

Ady Endre

AZUBA (részlet)

»Átkozott légy, Galilei!
Átkozottak, kik benned hisznek!
Szíved kihlt, szeretni lángtalan
s irigyled a mások gyönyörét.
Hideg ésszel, számitón, kajánul
tört vetsz szívére ifjainknak
s balga, hitvány, vad tanáddal
elcsábítod
Palesztinának legszebb ifjait.
Legyen átkozott rjög tanod!
Nevedben ölje ember embertársát,
tagadja meg szívének vágyait,
sanyargassa testét, lelkét, szívet.
Bilincse légyen minden tanod,
sötétben járjon ezredévekig!
Legyen nyomorult!...
Mint amilyené engemet tevé
s velem annyi rajongó szívet.
Legyen átkozott az a nemzedék,
melyet a te vallásod felnevelt,
hirdesse balgán szeretet szavát,
de szeretni ne tudjon soha!
Vér, szenvedés jelölje lépteit,
annak, aki téged meg nem tagad
s csak akkor legyen boldog az ember,
mikor vallása ismét szíve lesz
s megátkozza a te emlékedet
Galilei!
Légy átkozott!...«

...A nap feltűnt az égen,
Beragyogott egy új, csodás világot,
Sok század múlt azóta s most sem tudjuk:
Hogy foggott-e, vagy nem foggott az átok?!...

Cigaretta, halál, feltámadás?

Az egyik osztálytársam Szatmárnémetiben a múlt század ötvenes éveiben azt mesélte – szatmáriasan – hogy nagytata „mán halt megfele és azt suttogetta, hogy dohán.”

Egykoron, sok évtizeddel ezelőtt, amikor tanultam cigarettázni, akkor még nem hirdették nyilvánosan, hogy halált okoz(hat). Csak a szigorú szülő vagy az „oszi” jelentett veszedelmet, de ez is csak akkor, ha elkapta.

Ebben az időben Édesapámnak nagyanyám „palántolt” a kertbe öt-hat szál dohányt, melynek alsó leveleit árnyékban megszáritva apám összecsavarta, és nagyon éles késével finomra laskázta. Ebből „sirítette” a cigarettáját. Ezt így csinálta az egész falu, mert a „Plugar” és a „National” eléggé hiánycikk volt.

A gyufa az a luxuskategóriába tartozott. Minden bagósnak volt pléhből készült dohányzó tálcája,

melynek a felnyitott fedelén egy kicsi nyelvecske csípte oda a cigarettapapírt, amit sodrás után nyálal ragasztottak össze.

A tüzet fehér „békak vel”, acélal és „toplóval” csiholták. Nagyon érdekes volt, ahogy a kövecskére a körmükkel odafogták a taplót, és aktakapocs alakú acélpatkó-szer séggel koccantották – míg sikerült – a kovak oldalát. Egyszer csak szikra szökött a taplóra, amely azonnal égni kezdett, és máris kész volt a „szivar-gyújtás”. Azt majdnem elfelejtettem, hogy a taplót valamire megfűzték, megszáritották és csak a pihés részét tépegették rá a kovak re. Az acél szerkentyű úgy hívták, hogy „kuna”, a békakövet pedig „kovának” mondták.

Sófalvi Dénes bátyám egy rossz szemüveggel gyűjtötte a cigarettáját. Ennek az volt a hátránya, hogy ha nem sütött a nap, akkor a ciginek „nuku.” Akkor még nem tudtuk, hogy Karádi „hamvadó cigarettája” vagy a Lili bárón

„kis cigarettá valódi finom”-ja halált okoz(hat).

Amikor vásárolok a „mindennapit”, szörny képeket és még szörnyebb mondatokat veszek – a csomagokra nyomtatva. Láttam elrákosodott géjét, szétomlott tüdőt, üres babakocsit is hadd ne soroljam a szörny ségeket! Az már a piac kérdése, hogy a cigaretta ára „ártalmas az egészségre”!

Távol legyen az, hogy a világ közvéleményének ellene szólnék, vagy pártolnám a cigisek hírhedt táborát, de azon elgondolkoztam, hogy ha igaz lesz a Credo („hiszem a test feltámadását”), amit csak az hisz, aki akar, akkor, ha a szatmári barátom történetét parafrazálom, hányan lesznek, akik „támadnak felfele és azt suttogetják, hogy dohán”...

MEGJEGYZÉS: A szerzőt az egyesítésszintű tanács ülésén a püspök úr ünnepélyesen felkösöntötte. Ezt követően az ünnepelt a rá jellemző humorral fejtette ki meggyőzősését, hogy a következő megemlékezés egy "egyperces néma felállítás" lesz, és a koszorúpénzt a lelkeskedő nyugdíjpénztárának ajánlotta. Dénes bácsinak az Unitárius Élet szerkesztéséért a részéről azt kívánjuk, hogy még sokáig szívja köztünk "a mindennapit" abban a megnyugtató hitben, hogy unitáriusként elkerüli a feltámadáskori tolongást. Isten éltesse sokáig! (GA)

2011. március 26-án Kolozsvárott ünnepségen emlékeztek meg a Keresztény Magvető 1861-ben történt megalapításáról és a folyóirat létéért folytatott sokszor tragikus küzdelem történetéről. Ezen az ünnepségen vetődött föl annak lehetősége, hogy ezt a nagy múltú történelmi értékű folyóiratot digitalizálás után az interneten is hozzáférhetővé kellene tenni teljes egészében.

A munka egy év alatt az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Magyar Unitárius Egyház és az Országos Széchényi Könyvtár együttműködésében a Bethlen Gábor Alapítvány és a Magyar Unitárius Egyház támogatásával valósult meg. A digitalizálást az Arcanum Kft. végezte, a digitalizált anyag feldolgozása az Erdélyi Digitális Adattárban (Erdélyi Múzeum-Egyesület) és az Országos Széchényi Könyvtárban történt. A közel negyvenezer oldalnyi szöveg a május 17-i bemutató után hozzáférhetővé vált a nagyközönség számára is a <http://dSPACE.eme.ro> és a <http://epa.oszk.hu/> címen.

www.oszk.hu/hirek

215 éve született Aranyosrákosi Székely Sándor

(Székelykál, 1797. szeptember 13. – Marosszentkirály, 1854. január 27.)

Még a XVIII. században történt, hogy egy James Macpherson nevű skót költő azzal lepte meg az angol irodalmat, s hamarosan az egész világ olvasóközönségét, hogy népajkon felfedezte az ősi kelta bárdnak, Ossziának nagy eposzát és kisebb epikus költeményeit, amelyekben fennmaradt az egész hajdani kelta mondavilág. Európa elbolygolt olvasva, a különböző nemzetbeli költők lelkesen fordították Ossziánt. Ezt a lelkes utánzási vágyat az sem zavarta, hogy hamarosan kiderült: az egész ossziáni költészet hamisítás, Macpherson a világirodalom legzseniálisabb blöffölője.

A nemzeti önérzet, a polgárosodás igénye egyben hazai mitológiát is követelt. Könnyű volt a nemzeti szabadságért küzdő görögöknek: az Olümposzkat Homérosz épen megízelt. Könnyű volt a németeknek: a rég leírt Edda-dalokban megmaradt Valhalla az egész sgermán istenvilággal. De még az európai periferiákon élőknek is össze lehetett gyűjteni népajkról a Kalevalát és a Kalevipoet.

De mit tehetett a magyar nemzet? Hiszen annak idején Szent Istvánék alapos munkát végeztek: írmagját is kiirtották a pogány emlékeknek. A romantikus utódok tehát nem tehetek mást, mint amire Macpherson világirodalmi példát adott: kitalálták a nemzeti mitológiákat. Ennek az igyekezetnek döntő fordulata volt nálunk Vörösmarty eposza, a Zalán futása Hadúr istennel és társaival.

Hadúr azonban nem Vörösmarty találta ki: a kezdet, a kitalálás és vele a hexameterekben írt romantikus magyar nemzeti eposz első megvalósítása Aranyosrákosi Székely Sándor érdeme, akinek 1822-ben írt és a következő évben világot látó kis eposza, A székelyek Erdélyben önálló műfajt teremtett. Itt, ebben a művészi tömör, gördülékenyen verselt, érdekes cselekményű, hároménekes költeményben jelent meg először az ősi magyar isten, Hadúr, akit attól a pillanattól kezdve, hogy olvasható volt, költők és olvasók azonnal elfogadták hiteles magyar nemzeti Zeuszának, Jupiternek, Wotanának.

Aranyosrákosi Székely Sándor erdélyi művelt unitárius papi család fia volt. Latinul, görögül még az apjától tanult. Diákkora óta verselt, idősebb költő kortársai közül főleg Berzsenyi és Kisfaludy Sándor ragadta el. Papnak és tanárnak készült, s mert kitűnő tanuló volt, ösztöndíjjal mehetett a bécsi egyetemre. Már otthon is tudott németül, ezt a tudását Bécsben úgy tökéletesítette, hogy idővel nemcsak hittant és történelmet, hanem német nyelvet is tanított. Bécsi diákként találkozott az ossziáni költészettel és Klopstock német hexameteres epikájával. Mindehhez székely volt; nemcsak patrióta, de lokálpatrióta is. Magyar története tehát székely történetévé otthonosodott. S minthogy középkori krónikáink óta a nemzeti ábrándok közhelye volt Attila hajdani hunjait a magyarok valamiféle elődeinek képzelni – a legkézenfekvőbb megoldás volt, hogy megtegye a székelyek sejtait a felbomló Attila-féle birodalom végső maradványának, akik Attila legkisebbik fia, Csaba vezetésével mitikus harcok közepette hazát találtak Erdélyben.

A székelyek Erdélyben a legjobban megírt hexameteres romantikus eposzaink közé tartozik, bár nyomában ugyancsak megzendült a magyar Parnasszus. Vörösmarty fénye mellett a többi mind elhomályosult, a kezdeményező és a legtöbbjükénél jobban mesél Aranyosrákosi Székely Sándor is.

Egyházi pályafutása lassanként el is vonta az irodalomtól. Egyre magasabb iskolai és egyházi rangok után végül is 1847-ben lett az unitárius egyház püspöke. Nem élt hosszú ideig, végső éveiben, a szabadságharc bukása után főfeladatának tudta a hívek lelki békéjének részét az általános gyász közepette, ezért utazott télen-nyáron faluról falura. Egy ilyen téli utazása közben, amúgy is agyonfáradt szervezettel meghalt, tüdőgyulladást kapott, és ötvenöt éves korában meghalt.

Ne feledjük el: találta ki Hadúr.

„Hadúr áldá meg hadrontó fegyvercinket:
„Hadúr” kedve hogy itt honyot választva maradjunk.
„Jelkényt küldé ’s tanít mit keljen tenni ezentúl.”
Így szollott és áldozatot tevé, ’s Istent áldá
Mind az egész Népség, és hitt a főpapi szónak.
Irnak Aliránul frigyét kötö és hitet esküdt.
’S részese lett vérell védett síze partinak, és bő
Erdeinek, ’s e’ just unokákra maradni hatázzák.
’S felfejt érnak, mit tett a’ lángos orosz lány,
A’ tündérekertnek vad bajnoka és az arany fa. —
Ez szakaszokra vevé sergét, székekre felosztván,
És Székelyeknek nevezé a’ székbeli Honnyost.

ARANYOS-RÁKOSI SZÉKELY SÁNDOR.

Aranyosrákosi Székely Sándor sírja Kolozsvárott, a Házsongárdi temetőben.

Aranyosrákosi Székely Sándor sírja Kolozsvárott, a Házsongárdi temetőben

(Forrás: Hegedüs Géza: A magyar irodalom arcképcsarnoka)

